

UNIVERZITA KARLOVA
KATOLICKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA
Katedra biblických věd

Bc. Anna Poživilová

**Manželky trvalých jáhnů v současném
kontextu české církve
Jejich postavení a role v oblasti působení
jejich manželů se zaměřením
na královéhradeckou diecézi**

Diplomová práce

Vedoucí práce: doc. ThLic. Mgr. Jaroslav Brož, Th.D.

Praha 2017

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracoval(a) samostatně a použil(a) jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne

Bibliografická citace

Manželky trvalých jáhnů v současném kontextu české církve [rukopis] : Jejich postavení a role v oblasti působení jejich manželů se zaměřením na královéhradeckou diecézi : diplomová práce / Anna Poživilová ; vedoucí práce: Jaroslav Brož. -- Praha, 2017. -- 102 s.

Anotace

Práce se v první, teoretické, části zabývá historií vývoje jáhenské služby v církvi. Součástí je terminologické rozlišení pojmů manželství, kněžství, celibát, jáhenství; dále pak úloha a důležitost celibátu u duchovních a vývoj pohledu na ženu v církvi.

Druhá část, praktická, se zabývá dopadem jáhenské služby na život rodin trvalých jáhnů a zkoumá, jak tento dopad vidí a vnímají manželky trvalých jáhnů. Poznatky jsou získány z dotazníků a následně jsou seřazeny do jednotlivých oddílů. Oddíly tvoří části „Já (manželka)“ – „Děti“ – „Farnost“ – „Klérus“. Jejich posouzením a utříděním získaných výsledků výzkumu z dotazníků a jejich následnou prezentací, mapující situaci v rodinách z pohledu manželek trvalých jáhnů, bylo dosaženo splnění hlavního cíle práce, tedy zjištění dopadů na život v rodinách, kde je otec trvalým jáhnem.

Klíčová slova

Trvalý jáhen, manželka, manželství, rodina, farnost, církve, klérus

Abstract

In its first part, the present thesis deals with the history and development of the deacon service in Church. It consists of distinguishing of terms such as marriage, priesthood, celibacy and diaconate. Furthermore, it deals with the role and the importance of clergymen celibacy and the development of the ecclesiastical attitude towards women.

The second part focuses on the impact of the deacon service on the family life of the permanent deacons and it examines the way it is perceived by their wives. The findings are based on the results of questionnaires and they are subsequently arranged into individual sections. The sections consist of the parts called “I (deacon’s wife)” – “Children” – “Parish” – “Clergy”. The aim of the thesis was gained with the assessment and the classification of the research results based on questionnaires and their subsequent presentation. The presentation conducts a survey of the situation in such families from the perspective of the permanent deacons’ wives, in other words, it charts the situation of the families whose father is a permanent deacon.

Keywords

Permanent diacon, wife, marriage, family, parish, church, clergy

Počet znaků (včetně mezer): 141 228

Poděkování

Na tomto místě děkuji panu docentu Jaroslavu Brožovi za čas mně věnovaný.
Děkuji také všem manželkám trvalých jáhnů, které se odhodlaly a dotazník vyplnily,
protože ne vždy bylo lehké pustit se na cestu do vlastního nitra.
Nakonec děkuji svému manželovi za celý společný život.

Obsah

Předmluva	6
Úvod.....	7
Teoretická část	10
1. Vývoj jáhenské služby	11
1.1. Novozákonní základy a východiska	11
1.2. Terminologické rozlišení.....	13
1.3. Další rozvoj jáhenské služby v církvi.....	17
1.4. Úloha a důležitost celibátu u duchovních.....	24
1.5. Vývoj pohledu na ženu v církvi	25
Praktická část	34
2. Výzkum.....	35
2.1. Příprava dotazníku.....	35
2.2. Dotazník	36
2.3. Zpracování otázek okruhu JÁ.....	38
2.4. Zpracování otázek okruhu DĚTI.....	52
2.5. Zpracování otázek v okruhu FARNOST.....	55
2.6. Zpracování otázek okruhu KLÉRUS	61
2.7. Zobecnující charakteristiky plynoucí z výše uvedených odpovědí..	70
3. Závěr	72
3.1. Shrnutí odpovědí	72
3.2. Závěrečné shrnutí	74
Seznam použitých zkratk.....	75
Seznam literatury	76
Přílohy	80
Příloha č. 1 - kopie e-mailové komunikace s biskupstvími.....	81
Příloha č. 2 - kopie odmítavých e-mailů	82
Příloha č. 3 - dotazník pro manželky.....	83
Příloha č. 4 - vyplněné dotazníky od č. 1 do č. 17	85

Předmluva

Inspirací pro mou závěrečnou práci „Manželky trvalých jáhnů v současném kontextu české církve“ je můj vlastní život manželky trvalého jáhna. Manžel tuto službu vykonává osmnáct let a je to podstatná část našeho společného života. Jáhnem se stal po deseti letech manželství.

Můj manžel se narodil do smíšené rodiny, kde otec byl evangelík a matka katolička; byl pokřtěný jako evangelík a v evangelické církvi vyrůstal. Já jsem se naopak narodila do tradičně katolické rodiny, oba moji rodiče byli praktikující katolíci. Po naší svatbě se manžel stal katolíkem i de iure, de facto jím byl už několik let. Manželův tatínek si přál, aby jeho syn byl evangelickým pastorem, ale člověk míní a Pán Bůh mění...

Po revoluci v r. 1989 můj muž začal studovat teologii, tehdejší pan farář potřeboval pomoci s výukou náboženství, o jáhenství jsme toho ještě mnoho nevěděli. V r. 1994 k nám do farnosti přišel kněz, který nám byl velice blízký, a to jak životními postoji, tak věkem. Přál si, aby z nás byli jeho spolupracovníci a manžela postupně na jáhenství připravoval – jáhnem se stal v r. 1998. Jako manželka jsem s jeho svěcením musela souhlasit, bez něho by nemohl být vysvěcen. Manžel vykonává vlastní občanské povolání – je středoškolským učitelem, není tedy jáhnem „na plný úvazek“.

Po jeho svěcení se mnohé v naší rodině změnilo. Měřítka okolního světa na naši rodinu jsou jiná než na jinou běžnou rodinu, naše děti mají jinou pozici než ostatní děti a já jsem občas vnímaná (v sekulárním světě) jako „ta hospodyně, co s ní má ten farář děti“.

Přesto bych svoji cestu neměnila a souhlas dala opět. Náš společný život se stal pestřejším, dobrodružnějším, je obohacený o množství prvků, které bych jinak nepoznala – včetně vzhledu do církevní problematiky s množstvím bolestí i radostí církve dneška.

Úvod

Od II. vatikánského koncilu uplynulo padesát let a v podmínkách naší české církve je služba trvalého jáhna stále spíše výjimkou. Samozřejmě, že se tato situace mění v diecézích, kde je věřících tradičně více, např. brněnská¹ má stálých jáhnů čtyřicet dva, zatímco např. v litoměřické diecézi působí šestnáct jáhnů². V královéhradecké diecézi je trvalých jáhnů třicet čtyři³.

V Evropě je situace poněkud odlišná. Např. církev ve Francii v mnohem větším měřítku účelně využívá služeb jáhnů tam, kam má kněz složitější cestu. Ať jsou to oblasti civilních povolání trvalých jáhnů či specifické společenské skupiny (armáda, nápravná zařízení, policie, dělnické prostředí, ...).

V naší české církvi má trvalý jáhen rozdílné postavení podle farností, kde působí. Pokud je ve farnosti ustanoven jáhen jako výpomoc knězi, je veřejností občas vnímán jako ministrant se štolou; pokud je ustanoven jako samostatný "administrátor" (in materialibus) farnosti, může být vnímán veřejností jako člověk s pravomocemi kněze – „malý kněz“. Poslání jáhna však není suplovat kněze ani mu konkurovat, ale má svoje vlastní zaměření, které vychází z jeho svěcení. Trvalý jáhen je svěcen, jsou na něj vkládány ruce nikoli ke kněžství, ale ke službě.⁴ Trvalý jáhen je ve většině případů ženatým mužem, zpravidla i otcem několika dětí a také často vykonávající civilní povolání. Někakým způsobem se jeho služba promítá do života rodiny, odráží se to v přístupu k vlastní ženě a manželka na tuto situaci reaguje určitým způsobem, tedy tak, jak odpovídá jejímu charakteru, temperamentu, zaměření, zaměstnání; manželovo jáhenství se promítá i do společného soužití. Toto vše přináší množství praktických zkušeností, které nemohou být předvídaný ani v církevních dokumentech římskokatolické církve, ani v církevním prostředí, ani v zaměstnáních, ani ve společnosti.

Přesto se někdy objeví studie či práce na toto či podobné téma, jako je např. práce Jáhen na prahu 21. století od Zbyňka Vančury, kterou autor vypracoval na Univerzitě Palackého v Olomouci⁵. Sama jsem v r. 2013 vypracovala a obhájila na Univerzitě Hradec Králové bakalářskou práci s názvem Trvalý jáhen, manžel, rodič: střet životních rolí nebo život v plnosti. Obě práce se věnují především mužům, jejich postavení nejen jako

---

¹ Aktualizovaná informace z biskupství brněnského ze dne 8.9.2016 – příloha č.1

² Aktualizovaná informace z biskupství litoměřického ze dne 18.11.2016 - příloha č. 1

³ Aktualizovaná informace z biskupství královéhradeckého ze dne 18.11.2016 – příloha č.1

⁴ Srov. LG 29

⁵ VANČURA, Zbyněk. *Jáhen na prahu 21. století*. Dostupné z <https://theses.cz/id/0g1g1y?info=1;isslret=j%C3%A1hn%C5%AF%3B;zpet=%2Fvyhledavani%2F%3Fsarch%3Dj%C3%A1hen%26start%3D1>

jáhňů, ale i jako manželů a otců. Zkoumají, jak svoje postavení vnímají oni, případně jaké dopady má jejich svěcení především pro ně.

Nikdo však zatím nezkoumal, jaký dopad má jáhenské svěcení na manželky, případně jak ony samy vnímají jáhenskou službu svého manžela. Jak tuto službu prožívají, jaká překvapení jim samotným přináší? Vnáší do manželského soužití nové prvky? Je obohacením i pro manželky nebo je spíše přítěží či jakousi nutnou povinností? Vnímají manželky i dopad na děti? Pokud ano, jaký? Je pozitivní či negativní?

Hlavním cílem této práce je posouzení, co služba jáhna - manžela a otce přináší do rodiny, a jak tuto službu posuzují jejich manželky.

Práce je rozdělena do tří hlavních částí. První, teoretická část je zaměřena na vývoj jáhenské služby od nejstarších křesťanských dob. V jednotlivých kapitolách je popsáno, jaké byly základy a východiska této služby, jsou vysvětleny základní pojmy jako manželství, kněžství, celibát, jáhenství (diakonát). Dále se v této části zabývá vývojem jáhenské služby od nejstarších dob až po II. vatikánský koncil, resp. do 21. století a jejím rozvojem po II. vatikánském koncilu. Je zmíněna úloha a důležitost celibátu u duchovních a jeho vývoj; v posledních odstavcích se zabývá vývojem pohledu na ženu v církvi.

K této části byly použity Dokumenty II. vatikánského koncilu, především pak *Lumen Gentium* a *Ad Gentes*⁶. Historie jáhenství a jeho vývoje byla čerpána z publikace Mezinárodní teologické komise *Diakonát, vývoj a perspektivy*⁷. Na život jáhňů je zaměřena kniha Jiřího Kani *Jáhni a my*⁸.

Kapitola o důležitosti celibátu, jeho vzniku a vývoji je čerpána ze dvou knih Georga Denzlera - *Zakázaná slast: dva tisíce let křesťanské sexuální morálky*⁹ a *Dějiny celibátu*¹⁰. Kapitola o vývoji pohledu na ženu v církvi byla čerpána z knih Georga Denzlera a z dalších zdrojů, zabývajících se tematikou ženy (papežské dokumenty, Dokumenty II. vatikánského koncilu apod.)

Druhá část je praktická; obsahuje výzkum u manželek trvalých jáhňů. Zaměřuje se na to, jak samy manželky prožívají svůj život po boku manžela, který je služebníkem církve a zároveň otcem i manželem; jáhen pak buď je zaměstnancem církve nebo je zaměstnancem v civilním povolání. Pokouší se zjistit, jak se manželka sama zapojuje do

⁶ Dokumenty II. vatikánského koncilu. 1.vyd. Praha: Zvon, 1995.

⁷ *Diakonát, vývoj a perspektivy*. Mezinárodní teologická komise. 1. vyd. Praha: Krystal OP, 2008.

⁸ KAŇA, Jiří. *Jáhni a my*. 1.vyd. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství 2005.

⁹ DENZLER, Georg. *Zakázaná slast: dva tisíce let křesťanské sexuální morálky*. 1.vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury 1999.

¹⁰ DENZLER, Georg. *Dějiny celibátu*. 1.vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury 2000.

služby manžela (či nezapojuje), jaký praktický dopad tato služba má na chod rodiny, ale i na duchovní život manželky. Zkoumá, jak manželky vnímají službu svého muže, zjišťuje, zda a jak tato služba formuje jejich děti. Snaží se i zjistit, jak manželku přijímá farnost, zda lidé ve farnosti tuto službu přijímají a zda rozumí její podstatě; dále zjišťuje, jak ji samotnou přijímá klérus. V poslední řadě také zkoumá, jak manželky vnímají zájem ze strany biskupství o jejich osoby či rodiny.

Respondentky jsem vybrala pouze z Královéhradecké diecéze, kde sama žiju. Formou e-mailu jsem oslovila trvalé jáhny, protože kontakt na jejich manželky nikde není uveden. Celkem jsem rozeslala trvalým jáhnům 31 dotazníků pro jejich manželky (v diecézi jsou 3 celibátní jáhni). Poté jsem je ještě kontaktovala telefonem, abych jim přesně vysvětlila, co od manželek očekávám.

Dotazník byl zaslán pouze e-mailem v příloze Word, aby se dalo snáze a jasně odpovídat. Vyplněných dotazníků přišlo zpět 17, e-mailem se dvě manželky omluvily, že odpovídat nebudou (součást přílohy). Vyplněné dotazníky jsem postupně číslovala, abych dodržela, co jsem manželkám slíbila, a sice že jejich anonymita zůstane zachována, nikde nebudou figurovat žádná jména. Proto i v druhé části budou takto dotazníky zpracovávány.

Třetí část celé práce je závěrečná. Zde budou všechny informace a všechna data shrnuta.

Teoretická část

Teoretická část je rozdělena na jednotlivé podkapitoly. V nich zkoumá novozákonní základy a východiska služby trvalého jáhenství, terminologicky rozlišuje pojmy manželství, kněžství, celibát, jáhenství (diakonát). Popisuje, jaký byl další rozvoj jáhenkové služby od jejího ustanovení až do současnosti. Zkoumá, jaká je úloha a důležitost celibátu u duchovních. Zjišťuje, jaký byl vývoj pohledu na ženu v církvi.

1. Vývoj jáhenské služby

V této kapitole bude postupně popsáno, jaký byl vývoj a rozvoj jáhenské služby od apoštolských dob až do současnosti, ujasníme si některé termíny, které s touto službou souvisejí a zmíníme se i o vývoji pohledu církve na ženu.

1.1. Novozákonní základy a východiska

1.1.1. Služebník

S pojmy "služebník", "služba" se setkáváme v Novém zákoně často. Už u synoptiků (Matouš, Marek) najdeme perikopu, kdy je Ježíš na poušti a vyhladoví. Přiblížili se andělé a "sloužili mu" (Mt 4,11; Mk 1,3). V jiné pasáži o uzdravení Šimonovy tchýně se tato žena po uzdravení zvedla a "obsluhovala je" (Mk 1,31; Mt 8,15; L 4,39). Zde je toto zmíněno jako "služba, sloužit při jídle, sloužit při stole".

Ježíš sám výraz "služebník" používá v souvislosti naplnění svého údělu, je si vědom toho, že jenom jako služebník může naplnit svůj úděl. „*Syn člověka nepřišel, aby si dal sloužit, ale aby sloužil*“ (Mt 20,28). Tak vlastně pojem služba získává nový smysl.

1.1.2. Ustanovení jáhenské služby

Jáhenská služba byla ustanovena již samotnými apoštoly. Ve Skutcích apoštolů je psáno, že v době, kdy učedníků stále přibývalo, apoštolové potřebovali někoho, kdo by sloužil při stolu (Sk 6, 1-6). Proto vyzvali shromáždění, aby mezi sebou vybrali osvědčené muže a apoštolové na ně poté vložili ruce. Nepověřili Barsabáše, který „zbyl“ po volbě 12. apoštola¹¹, ani nezvolili apoštola nového. Vložili ruce na nové muže, kterých bylo sedm, teologicky lze chápat jako číslo plnosti¹². Jáhni tedy byli vybráni „zdola“, důvěru jim dala církevní obec. Byli osvědčení, žili řádným životem a byly na ně vloženy ruce nikoli ke kněžství, ale ke službě.

---

¹¹ Srov. KAŇA, Jiří. Stručný nástin teologie diakonátu. In *O služebném kněžství. Sborník z teologické konference*. Svitavy: Trinitas, 2006, s. 119.

¹² Tamtéž, s. 119.

1.1.3. Jáhen

Zde si odpovíme na to, kdo je jáhen.

Podle Teologického slovníku¹³ je jáhen vykonavatel církevního úřadu. Je služebníkem, řecky diakonos, bezprostředně podléhajícího biskupovi.

Mezi jeho povinnosti patří plnění charitativních a administrativních funkcí. Od nejstarších dob církve bylo úkolem jáhnů sloužit během eucharistického slavení, vykonávat katecheze, charitativní činnost, spravovat majetek a vyučovat¹⁴.

V raném středověku přestal být diakonát v západní církvi samostatným úřadem a stal se pouhým předstupněm ke kněžství. O jeho vývoji je pojednáno v jiné části této práce.

1.1.4. Další vývoj v Novém zákoně

Že na jáhny byly kladeny určité požadavky již v apoštolských dobách, dokládá list sv. Pavla Timotejovi. Apoštol mluví o jáhnech jako o lidech, kteří mají být důstojní, ne obojetní v řeči, ne oddaní vínu, ne lační špinavého zisku; mají to být lidé, kteří uchovávají tajemné pravdy víry v čistém svědomí. Ale musejí být napřed zkoumáni, a teprve potom mohou vykonávat službu, když se ukáže jejich bezúhonnost. Mají být jenom jednou ženatí, mají umět držet v pořádku svoje děti a vůbec vlastní domácnost. Ti totiž, kdo se osvědčí jako jáhni, získají si vážené postavení a radostnou jistotu ve víře v Krista Ježíše¹⁵.

Služba jáhnů tedy již od samého počátku byla chápána v praktickém smyslu slova – podělování chudých probíhalo v návaznosti na eucharistii. Pomáhali apoštolům realizovat to, čeho oni jako jednotlivci nebyli schopni; pomáhali vytvářet prakticky žité společenství, do kterého bylo možné začleňovat nové katechumeny. To bylo (a je) základní poslání jáhna od samého počátku vzniku jáhenské služby. Člověk – muž musí být osvědčený (jak je psáno ve Skutcích apoštolů), ale svoji osvědčenost vydává nikoli on sám, ale svědčí o něm jeho „ovoce“ - plod Ducha. Přijetím vkládáním rukou jsou teologicky navázáni na apoštoly (biskupy, kněze)¹⁶.

---

¹³ Srov. RAHNER, Karl - VORGRIMLER, Herbert. *Teologický slovník*. s.114.

¹⁴ Tamtéž

¹⁵ Srov. 1Tim 3, 8-13

¹⁶ Srov. KAŇA, Jiří. Stručný nástin teologie diakonátu. In *O služebném kněžství. Sborník z teologické konference*. s. 119.

1.2. Terminologické rozlišení

V této části rozlišíme jednotlivé pojmy a to manželství, kněžství a s ním související celibát, jáhenství a nakonec ujasníme vztah mezi manželstvím a jáhenstvím.

1.2.1. Manželství

Instituce manželství, neboli „důvěrné společenství života a manželské lásky, které Stvořitel založil a vybavil vlastními zákonitostmi, se uskutečňují manželskou smlouvou neboli neodvolatelným osobním souhlasem“¹⁷. Manželství je v katolické církvi chápáno „jako trvalý vztah muže a ženy, ke kterému se rozhodli svobodně a na celý život.“¹⁸ Manželským svazkem mezi sebou vytvářejí nejvnitřnější a nejintimnější společenství celého života, vzniká trvalé a nerozlučitelné pouto. Dalšími prvky jsou jednota (neboli výlučnost, tzn., že jedno konkrétní manželství uzavírá jeden muž s jednou ženou), prospěch (dobro) manželů a plození a výchova dětí¹⁹.

Při manželském slibu v kostele si snoubenci říkají podstatné informace, totiž „odevzdávám se tobě a přijímám tě“; chápáno ve smyslu přijímám tě jako dar, doslova jako dar od Boha²⁰. Proto se k partnerovi i tak má druhý chovat, tedy jako k někomu, koho dostal jako nezasloužený dar. Poté můžeme vidět z křesťanského pohledu u manželství ještě jeho svátostný charakter, neboť „Kristus Pán bohatě požehnal této mnohovětrné lásce, která vytryskla z božského zdroje lásky a byla utvořena po vzoru jednoty mezi ním a církví. Jako kdysi Bůh vyšel svému lidu v ústrety úmluvou lásky a věrnosti, tak nyní Spasitel lidí a Snoubenec církve vychází vstříc věřícím manželům svátostí manželství.“²¹

---

¹⁷ GS 48

¹⁸ OPATRŇY, Aleš. *Příprava na manželství*, Pastorační středisko při Arcibiskupství pražském, 1994, s. 14.

¹⁹ Srov. CIC, kán 1055; 1056

²⁰ Srov. „*Odevzdávám se Ti a přijímám Tě*“ aneb co se ukryvá za romantikou manželského slibu. Dostupné z <http://rodinadnes.cz/odevzdavam-se-ti-a-prijimam-te-aneb-co-se-ukryva-za-romantikou-manzelskeho-slibu/>

²¹ GS 48

1.2.2. Kněžství

Kněžství je stejně jako manželství svátostí ustanovenou samotným Ježíšem²²; je svátostí, skrze kterou pokračuje v církvi poslání, jež Kristus světil apoštolům, je tedy svátostí apoštolské služby²³. Člení se na tři stupně: biskupství, kněžství, jáhenství²⁴.

Už ve Starém zákoně Bůh vyvolil svůj lid - svůj vyvolený národ jako království kněží a svatý národ. V tomto národě však vyvolil jeden ze dvanácti kmenů, kmen Levi, který si vyhradil pro liturgickou službu²⁵. Toto kněžství bylo ustanoveno k hlásání Božího slova, nepřinášelo však spásu - muselo stále znovu a znovu přinášet nové oběti²⁶. Církev v tomto vidí předobrazy služebného kněžství Nového zákona²⁷.

Všechny předobrazy kněžství ve Starém zákoně nacházejí své naplnění v Ježíši Kristu - On je jediný prostředník mezi Bohem a lidmi. Ježíš Kristus je jediný Velekněz podle řádu Melchizedechova, svatý, nevinný, neposkvrněný, jedinou obětí navždy přivedl k dokonalosti ty, které posvětil²⁸.

„Kristova výkupná oběť je jedinečná, přinesená jednou provždy. Je však zpřítomňována v eucharistické oběti církve. Totéž platí pro Kristovo jediné kněžství: je zpřítomňováno služebným kněžstvím, aniž je tím umenšována jedinečnost Kristova kněžství“²⁹. Kristus je pravý kněz, všichni jsme jeho služebníky.

Zároveň s tím je nutné říci, že celé společenství církve je kněžské³⁰, je však potřebné odlišovat kněžství královské a služebné.

"Vy však jste rod vyvolený, královské kněžstvo, národ svatý, lid patřící Bohu, abyste hlásali mocné skutky toho, který vás povolal ze tmy do svého podivuhodného světla".³¹ Povolání jsme byli skrze křest, kterým jsme přijali královské kněžství.

Svátostné kněžství je služebné. Je odvislé od kněžství Kristova a bylo ustanoveno ve prospěch lidí a společenství církve³².

---

²² Srov. Mt 26,26-28; Mk 14, 22-24; Lk 22,19-20

²³ Srov. KKC 1536

²⁴ Tamtéž

²⁵ Srov. KKC 1539

²⁶ Srov. KKC 1540

²⁷ Srov. KKC 1541

²⁸ Srov. KKC 1544

²⁹ KKC 1545

³⁰ Srov. KKC 1546

³¹ 1Petr 2,9

³² Srov. KKC 1551

1.2.3. Celibát

Od samého počátku vzniku církve byly ve společenství skupiny lidí, které usilovaly o celibátní způsob života. Ježíš sám žil v celibátu, jak vyplývá z dochovaných textů, ale on sám jej nikdy nenařizoval. I mezi jeho učedníky byli ženatí muži (např. zmínky o Šimonově tchyni³³).

Zastáncem celibátu byl i sv. Pavel; sám v něm žil, neopovrhoval však manželstvím, to považoval za samozřejmou věc. Celibát považoval za Boží dar, který ale není všem dán; zároveň chtěl, aby lidé žili jako on, protože celibát uschopňuje k větší službě Bohu.

Během dalších staletí je patrný další vývoj. Vlivem helénské kultury se prosazuje více dualistický pohled na svět, kde se proti sobě staví stávající svět a Boží království; dva odlišné světy zároveň proti sobě stavící tělo a duši.

Na konci 2. století můžeme sledovat dva naprosto odlišné druhy života. Jedním byl způsob, jakým žil běžný křesťan, druhým asketický způsob života. V této době se také začíná objevovat snaha prosazovat celibát i do manželského života jako dokonalejší alternativu. Tyto změny a pozvolný rozvoj asketické praxe přispívají k tomu, že se právě na konci druhého století začínají objevovat požadavky, aby klérus žil celibátním způsobem života.

Zhruba od 4. století, kdy skončilo pronásledování křesťanů a tím pádem mučednictví, se rozmáhá hnutí pouštních otců, kteří žili asketickým způsobem života. Byl to nový způsob, jak dosáhnout svatosti³⁴.

Veliký vliv na rozvoj celibátu měl sv. Augustin. Dlouhá léta žil s milenkou, s níž měl syna; po konverzi ke křesťanství bývalý život opustil. Vycházel z učení sv. Pavla a jeho systém sexuální morálky, který vypracoval, se udržel až do nedávné doby³⁵.

V dalších staletích pokračovala snaha zavést povinný celibát pro vyšší klérus, znovu a znovu se objevují pokyny k dodržování zdrženlivého způsobu života³⁶. Od 11. století nastupují další snahy co nejvíce omezit manželství kleriků. Papež Řehoř VII. začal prosazovat povinný celibát kněží silněji než kdo dříve; usiloval o to, aby ženatí biskupové a kněží se svými manželkami nežili, a aby do těchto funkcí byli vybíráni pouze svobodní muži³⁷.

---

³³ Mk 1,30

³⁴ DENZLER, Georg. *Dějiny celibátu*. s. 30-31.

³⁵ Srov. Tamtéž, s. 19.

³⁶ Srov. Tamtéž, s. 54.

³⁷ Srov. Tamtéž, s. 27.

Další posun je zaznamenán u papeže Inocence II., který během I. a II. lateránského koncilu vyhlásil zákaz manželství kleriků v celé západní církvi³⁸. Prosazování celibátního zákona do praxe bývalo mnohdy tvrdé; např. IV. lateránský koncil zakázal synům kněží, aby pracovali v kostelích svých otců³⁹.

V letech 1431 - 1437 se konal všeobecný koncil v Basileji, který vydal rozsáhlý dekret o konkubinálních kněžích (neboť manželství kleriků se považovalo za konkubinát) a rozpracoval tresty, které jim hrozily⁴⁰.

Tridentský koncil (1545 - 1563) se zabýval především problémy, týkající se vznikajícího protestantismu a katolickými reformami. Ten v rámci ochrany před jakýmkoli pokušením v kánonu 140 zakazuje všem klerikům i čekatelům svěcení tanec a další pohoršlivé zábavy. Tento zákaz platil staletí a ještě v roce 1960 byl připomínán⁴¹.

17. až 20. století jsou poznamenány dalším vývojem, tak jak se proměňovala společnost. Začátkem 19. století (1828) předalo několik laiků z Freiburgu petici bádenské stavovské komoře, ve které žádali zrušení celibátu⁴². V r. 1884 Carl Maria Curci kritizoval ve své knize *Il vaticano regio* povinný celibát⁴³.

Změny se očekávaly od II. vatikánského koncilu, ale ani zde se nic nezměnilo - celibát byl prohlášen za nedílnou součást kněžské služby.

Katechismus katolické církve se k tomuto tématu vyjadřuje jasně: „Všichni posvěcení služebníci latinské církve, s výjimkou trvalých jáhnů, jsou vybíráni z věřících mužů, kteří jsou svobodní a mají úmysl zachovávat celibát pro nebeské království. Jsou povoláni, aby se zasvětili Pánu a jeho věcem, s nerozděleným srdcem a tak se zcela dávají Bohu a lidem. Celibát je znamením tohoto nového života, k jehož službě je služebník církve posvěcen; když jej přijímá s radostným srdcem, hlásá příkladným způsobem Boží království.“⁴⁴

1.2.4. Jáhenství

Stejně tak jako manželství je svátostí i jáhenství, které stojí na nižším stupni hierarchie svátosti svěcení kněžstva⁴⁵. Po něm může (ale také nemusí) následovat kněžské, příp. biskupské svěcení. Charakteristiku jáhenství zpřesňuje Druhý vatikánský koncil

³⁸ Srov. Tamtéž, s. 28.

³⁹ Srov. Tamtéž, s. 30.

⁴⁰ Srov. Tamtéž, s. 32.

⁴¹ Srov. DENZLER, Georg. *Zakázaná slast: dva tisíce let křesťanské sexuální morálky*. s. 149.

⁴² Srov. DENZLER, Georg. *Dějiny celibátu*. s. 105.

⁴³ Srov. Tamtéž, s. 107.

⁴⁴ KKC 1579

⁴⁵ Srov. LG 29

v LG 29, kde se uvádí, že na jáhna jsou vkládány ruce „*nikoli ke kněžství, nýbrž ke službě*“. Kněžský a jáhenský úřad jsou zřetelně odlišeny, jáhen není žádný "minikněz" ani náhradník z nouze za chybějícího kněze. Úřad jáhna není žádný přechodný stupeň na cestě ke kněžskému úřadu, nýbrž je to samostatný úřad. Představuje vlastní zvýraznění úřadu služby, který v církvi zřídil sám Ježíš Kristus⁴⁶.

O vývoji jáhenské služby v dějinách církve bude pojednáno v samostatné části této práce.

1.2.4.1. Vztah mezi jáhenstvím a manželstvím

Jaký je vzájemný přínos obou stavů?

Důležitou roli manželství v životě jáhna zdůrazňuje J. Kaňa v knize *O služebném kněžství*, kde vyzdvihuje zejména význam rodiny jakožto nejzákladnější formu společenství církve, ve které může jáhen prožívat své poslání, neboť právě zde se realizuje jako „muž společenství“. „Jáhen by se proto také měl životně identifikovat se svou rodinou, se společenstvím, v jehož službě stojí, a nikoli se svým povoláním, jako je tomu u kněze!“⁴⁷ Jinými slovy je jáhen především manželem a otcem a teprve pak až pastoračním pracovníkem.

Životním posláním ženatého jáhna je tedy jeho manželství a rodina, která patří ke znamení jeho identity. Z tohoto pohledu pak nelze od rodiny a konkrétně od manželky požadovat pouze její souhlas s manželovým přijetím jáhenského svěcení, ale je nezbytné přímé zapojení do této služby od obou. Spolupráce manželky a rodiny na poslání jáhna se tak stává diakonátní⁴⁸.

1.3. Další rozvoj jáhenské služby v církvi

V předchozích částech této práce bylo vyloženo, jakým způsobem a proč byla jáhenská služba ustanovena a dále byly vysvětleny některé pojmy, se kterými se v katolické církvi setkáváme, a zároveň byl objasněn jejich vývoj.

Nyní se zaměříme na vývoj jáhenské služby v dějinách katolické církve.

---

⁴⁶ Srov. KASPER, Walter. Trvalý jáhen v ekleziologickém pohledu vzhledem k současným výzvám v církvi a společnosti, In *Sborník pro trvalé jáhny*. Dostupné z <http://www.pastorace.cz/Knihovna/71-Trvaly-jahen-v-ekleziologickem-pohledu-vzhledem-k-soucasnym-vyzvam-v-cirkvi-a-spolecnosti-I-Walter-Kasper.html>

⁴⁷ KAŇA, Jiří. Stručný nástin teologie diakonátu. In *O služebném kněžství. Sborník z teologické konference*. s. 124.

⁴⁸ Srov. Tamtéž

1.3.1. Jáhenská služba v počátcích církve

Jáhni (diákon) byli od samého počátku určeni ke službě u stolu, ale nic bližšího nám o této službě není známo⁴⁹. Didaché zmiňuje pouze biskupy a diákon⁵⁰, o presbyterech se příliš nemluví. V té době ale tyto výrazy měly jiný význam, než jak je chápeme dnes. Diákon byl pouze služebník, nic víc, nic méně.

Z pozdější doby z listu sv. Ignáce se dozvídáme o biskupovi (jednom) a presbyterech a jáhnech (v čísle množném), charakter diakonátu však není zmiňován. Sv. Justin (+165) podává zprávu o liturgické aktivitě jáhnů, „pak ti, které nazýváme diákon, umožňují každému přítomnému, aby měl účast na chlebu a vínu smíšeném s vodou, nad nimiž byla pronesena modlitba díkůvzdání (eucharistie), a také je roznášejí nepřítomným“⁵¹.

Ve 3. století dochází k opačným trendům, než jak známe situaci dnes. Je patrna určitá nadřazenost diákonů presbyterům, protože diákon jsou přirovnáváni ke Kristu, presbyteri k apoštolům⁵². Prestiž diakonátu stoupá.

Diákonovi příslušelo nejen asistovat presbyterovi při křtu, předkládat olej a křížmo, ale i spolu s katechumenem sestupovat do vody. Diákon hráli také důležitou úlohu např. při uprázdění apoštolského stolce v Kartágu, kde spravovali místní církev⁵³.

Diakonát existoval ve všech církvích již od počátku 2. století, měl církevní ráz a diákon na počátku plnili všude tutéž roli. V různých regionech se však kladl odlišný důraz na různé složky jejich působení. Diakonát se stabilizuje v průběhu 4. století⁵⁴. To představuje „závěr celého procesu, který vedl k uznání diakonátu jako stupně v církevní hierarchii, jehož důstojnost je na třetím místě po episkopátu a presbyterátu. Zároveň byla definována role, kterou má diákon zastávat. Diákon byl úzce vázán na osobu a posláni biskupa, a jeho úloha měla trojí podobu: sloužil při liturgii, hlásal evangelium a katechizoval, k čemuž přistupovalo široké pole charity a také úlohy na poli administrativy podle přímých instrukcí biskupa“⁵⁵.

⁴⁹ Srov. *Diakonát, vývoj a perspektivy*. Mezinárodní teologická komise. s. 20.

⁵⁰ Srov. Tamtéž, s. 22.

⁵¹ Tamtéž, s. 23.

⁵² Srov. Tamtéž, s. 24.

⁵³ Srov. Tamtéž, s. 25.

⁵⁴ Srov. Tamtéž, s. 26.

⁵⁵ Tamtéž, s. 30.

1.3.2. Jáhni v prvním tisíciletí a do Tridentského koncilu

Od 3. století v Římě platilo, že diakon byl správcem jedné ze sedmi pastoračních oblastí, mj. měl na starosti i majetek církve a charitativní službu. Na Západě se také dodržovalo, že každá církevní obec, bez ohledu na svou velikost, měla 7 jáhnů (na památku Sk 6,1-6). To vedlo k následnému zvýšení prestiže diakonů a ti měli potřebu předávat některé služby dále, jiným klerikům. To vedlo k zavedení tzv. subdiakonů, tedy těch, kdo následují diakona. Z nich později byli akolyté, ostiáři atd⁵⁶. Dá se říci, že v mnoha funkcích či službách se diakoni nechávali zastupovat různými subdiakony; ti také přebírají pravidla života diakonů. Koncem 4. století vzniká napětí mezi diakony a presbytery. Presbyteri vykonávají čím dál více funkcí, které byly předtím vyhrazeny diakonům. Diakoni jsou přímo podřízeni presbyterům, jejich vazba na biskupy slábne.⁵⁷ „Klérus Římského impéria zapomíná na svou služebnou funkci a upřednostňuje sakrální pojetí kněžství, k němuž směřují všechny stupně hierarchie. Diakoni jsou první, na koho dopadnou důsledky tohoto pojetí kněžství“.⁵⁸

Ke konci 5. století vzniká kněžská hierarchie, do první linie (řádu) se řadí biskupové, druhý řád jsou presbyteri, třetí řád jsou „ministři“ nebo „liturgové“⁵⁹. Postupně dochází k tomu, že se původně autonomní funkce proměňují v etapy na cestě k presbyterátu. Jáhni v této době ztrácejí jednu ze svých kompetencí – správu církevního majetku. Na konci 7. století na koncilu v Byzanci se stanovuje, že oněch sedm, zmiňovaných ve Sk 6,1-6, nebyli ani jáhni, ani presbyteri, ani biskupové, jednalo se jen o osoby pověřené starat se o nutné potřeby společenství tehdejší doby.⁶⁰ Ke konci 9. století na Východě i na Západě postupně docházelo k tomu, že aktivita jáhnů byla směřována pouze do liturgických funkcí.⁶¹

Od desátého století, kdy se stabilizuje škála svěcení, již platí, že svěcení jsou od nižších směrem k vyšším. Platí pravidlo, že co může vykonat jáhen, může vykonat i presbyter. Naopak nikoli. Na vrcholu hierarchie stojí biskup, který může vykonávat všechny církevní funkce. Jev koncentrace kompetencí a nahrazování nižších funkcí vyššími, rozdělení původních kompetencí jáhna do mnoha podřízených klerikalizovaných funkcí, jakož i přístup k vyšším funkcím skrze předchozí postupné přijetí funkcí

---

⁵⁶ Srov. Tamtéž, s. 38.

⁵⁷ Srov. Tamtéž, s. 40.

⁵⁸ Tamtéž, s. 40.

⁵⁹ Srov. Tamtéž, s. 40.

⁶⁰ Srov. Tamtéž, s. 41.

⁶¹ Srov. Tamtéž s. 42.

nižších, to všechno objasňuje, proč trvalý diakonát ztratil vlastní důvod k existenci. Diakonům zbývaly pouze některé liturgické úkony, které vykonávali přechodnou dobu na cestě ke kněžství⁶².

1.3.3. Jáhni po Tridentském koncilu

Tridentský koncil reagoval na reformaci, která popírala existenci hierarchického kněžství. Chtěl dogmaticky definovat kněžství jako svátost. Nebylo však úplně jasné, jak do této definice zahrnovat dogmatickou otázku svátostné povahy diakonátu. Tridentský koncil jasně prohlašuje, „že v církvi existuje hierarchie pocházející od Boha, což vede k odmítnutí tvrzení, že všichni křesťané bez rozlišení jsou kněžími Nového zákona.“⁶³ Není úplně jisté, zda dogmatická tvrzení ohledně svátostné povahy a svátostného charakteru kněžství zahrnují také přání koncilu dogmaticky definovat svátostnou povahu diakonátu. Diakoni jsou sice zmiňováni v Novém zákoně, ale s tím, jak jsou nahlíženy stupně svěcení, je diakonát pojímán tak, aby „se důstojněji a s větší uctivostí vykonávala služba svatého kněžství.“⁶⁴ Úloha diakonátu je sloužit kněžství, neříká se, že je to služba biskupovi. Diakonát se předpokládá jako etapa na cestě k presbyterátu, o *trvalém* diakonátu nemůže být ani řeči. Definice používané na Tridentském koncilu formulují výslovně „kněze Nového zákona, aby byli odlišeni od laiků“.⁶⁵ Kánon č.6 obsahuje výraz *ministris* – co by měl znamenat? V této souvislosti s největší pravděpodobností i diakony. Dogmatické důsledky jsou právě ve výkladu, pokud jsou myšleni pouze diakoni či i další svěcení včetně diakonů⁶⁶.

V potridentské teologii (16. a 17. století) se mělo obecně za to, že koncil dostatečně dogmaticky nedefinoval záležitosti ohledně diakonátu. V podstatě až do druhé poloviny 20. století je situace ohledně diakonátu stejná; diakonát je pouze etapa na cestě k presbyterátu a jako takový je vnímán po staletí.⁶⁷

1.3.4. Jáhenství na II. vatikánském koncilu a další vývoj po něm

II. vatikánský koncil svolal papež Jan XXIII., který „pravděpodobně nesl velmi hluboko v srdci vztah k prožívání víry v církvi (...), velmi dobře znal život

---

⁶² Srov. Tamtéž s. 43.

⁶³ Tamtéž, s. 50.

⁶⁴ Tamtéž

⁶⁵ Tamtéž, s. 51.

⁶⁶ Srov. Tamtéž s. 52.

⁶⁷ Srov. Tamtéž s. 50.

z nejrůznějších úhlů. Biskupové na II. vatikánském koncilu si za cíl nevytyčili bojovat s ateistickým světem, ale rozhodli se znova důkladně prostudovat Písmo svaté a Tradici církve.“⁶⁸

II. vatikánský koncil se přiklonil k mínění, že diakonát má svátostnou povahu. Objevují se hlasy pro obnovení trvalého diakonátu, které zdůvodňují, že svátostná povaha diakonátu je něco, oč by se církve neměla připravovat. Proti obnově trvalého diakonátu jsou otázky celibátu. Vystávaly i další otázky vztahující se k praktickému životu, např. otázky nezbytnosti diakonátu vzhledem k tomu, co mohou konat laici. Dokumenty II. vatikánského koncilu vydávají svědectví o určité opatrnosti, aby se na něco nezapomnělo, ale také aby se neřeklo příliš mnoho.⁶⁹

Dne 21. 11. 1964 byla přijata věroučná konstituce *Lumen Gentium*, kde je jáhenství věnována celá jedna kapitola. Zde je psáno, že: „Na nižším stupni hierarchie stojí jáhnové, na něž jsou vkládány ruce „nikoli ke kněžství, ale ke službě“. Posílení svátostnou milostí slouží Božimu lidu ve společenství s biskupem a jeho kněžským sborem službou liturgickou, kazatelskou a charitativní. Úkolem jáhna je, podle toho, jak mu to přidělila příslušná autorita, slavnostně udělovat křest, uchovávat a rozdělovat eucharistii, jménem církve asistovat při uzavírání manželství a žehnat mu, přinášet umírajícím svátostnou posilu na cestu do věčnosti, předčítat věřícím Písmo svaté, vyučovat a povzbuzovat lid, předsedat bohoslužbě a modlitbě věřících, udělovat svátostiny a vést smuteční a pohřební obřady. Protože se věnují úkolům charitativním a administrativním, ať pamatují na výzvu svatého Polykarpa: „Buďte milosrdní a horliví a postupujte podle pravdy Pána, který se stal služebníkem všech.“ Tyto funkce jsou nadmíru potřebné pro život církve. Protože se však podle dnes platné kázně v latinské církvi mohou v mnoha krajinách vykonávat jen velmi těžko, může být v budoucnu obnoveno jáhenství jako vlastní a trvalý hierarchický stupeň. Příslušným územním biskupským sborům různého druhu náleží pravomoc se schválením papežovým rozhodnout, zda a kde je vhodné ustanovit takové jáhny pro duchovní správu. Se souhlasem římského biskupa se může toto jáhenství udělit mužům zralejšího věku, a to i žijícím v manželství, a také schopným mladým mužům, pro které však musí zůstat v platnosti zákon celibátu.“⁷⁰

Druhým podstatným dokumentem, kde se o jáhenství mluví, je *Ad Gentes*. „Je totiž záhodno, aby muži, kteří vykonávají opravdovou jáhenskou službu tím, že kážou

---

⁶⁸ KAŇA, Jiří. *Jáhni a my*. s. 73.

⁶⁹ Srov. *Diakonát, vývoj a perspektivy*. Mezinárodní teologická komise. s. 58.

⁷⁰ LG 29

Boží slovo (...) byli posilněni a těsněji spojeni s oltářem vkládáním rukou, dochovaným už od apoštolů, aby pak plnili svou službu účinněji s pomocí svátostné milosti jáhenství.⁷¹

Na dokumenty II. vatikánského koncilu navazuje apoštolským listem Pavel VI. *Sacrum diaconatus ordinem* (18.6.1967)⁷², ve kterém se potvrzuje nezrušitelný charakter diakonátu, což ještě v koncilních dokumentech schází.⁷³ Diakonát je navíc pojímán jako trvalá služba. Další dokument Pavla VI. apoštolský list *Ad pascendum* (15.8.1972)⁷⁴ hovoří „o ustanovení trvalého diakonátu, přičemž diakonát není vyloučen jako přechodná etapa na cestě k presbyterátu. Podle tohoto dokumentu se jedná o zprostředkující stupeň svěcení mezi vyšší hierarchií a Božím lidem.“⁷⁵

Těmito dokumenty byla opět otevřena cesta k trvalému diakonátu, který byl od samého počátku chápán spíše prakticky. Na tyto dokumenty poté navázal a více ujasnil Kodex kanonického práva.⁷⁶ Ještě více a hlouběji se k otázce diakonátu vyjadřuje Katechismus katolické církve, kde se hovoří, že „jáhni jsou služebníci posvěcení pro služební úkoly v církvi; nedostávají svátostné kněžství, ale svěcení jim uděluje důležité úkoly ve službě slova, v bohoslužbě, v duchovní správě a ve službách lásky; tyto úkoly mají plnit pod pastýřskou pravomocí svého biskupa.“⁷⁷

S jáhny, a to trvalými, se tedy začalo v praktickém životě církve počítat. Potenciál těchto mužů by zůstal nevyužit a bez povšimnutí; znovu se objevilo a ověřilo, že i ženatý muž má v církvi svoje místo a má církvi co nabídnout.

„Žité a živé společenství místní církve nelze vybudovat bez působení jáhnů a jejich vlastních rodin. Ženatý jáhen právě ve své rodině a se svou rodinou žije jako „muž společenství“. Měl by se proto také životně identifikovat především se svou rodinou, a nikoli se svým jáhenským povoláním, tak jako je tomu u kněze. Jáhenství by nemělo stát nad manželstvím, protože možnost žít v rodině a společenství tvoří základ jáhenské služby. Jáhen může být jáhnem právě proto, že žije v rodině.“⁷⁸

---

⁷¹ AG 16

⁷² Pavel VI. *Sacrum diaconatus ordinem*. Dostupné z http://w2.vatican.va/content/paul-vi/en/motu_proprio/documents/hf_p-vi_motu-proprio_19670618_sacrum-diaconatus.html

⁷³ Srov. *Diakonát, vývoj a perspektivy*. Mezinárodní teologická komise. s. 56.

⁷⁴ Pavel VI. *Ad pascendum*. Dostupné z http://w2.vatican.va/content/paul-vi/it/motu_proprio/documents/hf_p-vi_motu-proprio_19720815_ad-pascendum.html

⁷⁵ *Diakonát, vývoj a perspektivy*. Mezinárodní teologická komise. s. 57.

⁷⁶ Srov. CIC, kán. 1008

⁷⁷ KKC 1596

⁷⁸ KAŇA, Jiří. *Jáhni a my*. s. 106.

„Rodina a konkrétně manželka by neměla dávat jen pasivní souhlas s jáhenskou službou svého manžela. Je dobré, pokud to jde, aby se v této službě osvědčovali už od začátku společně, byť se na ní budou podílet rozdílným způsobem.“⁷⁹

1.3.5. Zavedení praxe trvalého diakonátu po II. vatikánském koncilu

Některé církve ve světě neměly potřebu rozvíjet trvalý diakonát. Např. v některých zemích v Africe se očekávalo, že trvalý diakonát je přínosem, aby i odlehlejší farnosti mohly být spravovány. Biskupové v Africe však projevovali opatrný postoj; trvalý diakonát se nesetkal s takovým ohlasem, jak se očekávalo.⁸⁰

Jiné země, především v Americe a v Evropě, se musely (a musejí) nějakým způsobem vyrovnávat s úbytkem presbyterů. Na potřebu pastorační práce reagovali aktivní laici, kteří se na plný úvazek věnují pastorační práci. Tento stav vedl k následnému rozvoji trvalého diakonátu.⁸¹ Není to však úplně dobré řešení. Jáhen přejímá některé funkce, které by za normálních okolností vykonával presbyter, a tak se zastírá pravá podstata trvalého diakonátu, což je především služba, a nikoli kněžství.

Na prahu 21. století se o jáhenské službě mluví hodně a často, přicházejí ohlasy z praktické služby. I papež Benedikt XVI. se k otázce diakonátu vyjadřuje ve své encyklice *Deus caritas est*, kde v článku 21 o prvních diákonech říká, že „sociální služba, již měli naplňovat, byla zcela konkrétní, ale zároveň i nepochybně duchovní. Jejich úřad měl skutečně duchovní povahu, protože znamenal naplňování zásadní úlohy církve, jíž je řádně organizovaná láska k bližnímu. Prostřednictvím ustanovení tohoto sboru Sedmi se diakonie, tedy služba lásky k bližnímu vykonávaná ve jménu komunity uspořádaným způsobem, natrvalo začlenila základní struktury církve samotné.“⁸² Dále papež říká, že spolu s udělováním svátostí a zvěstováním slova je i uplatňování lásky (*caritas*) nejdůležitější oblastí činnosti církve.⁸³

Služba jáhnů je tedy důležitá, nezastupitelná, nenahraditelná. Je množství důvodů, proč by měli být, proč by si měli podržet své postavení ve světě a měli by být v každodenním kontaktu s lidmi v církvi i mimo církve. Jen tak mohou významně šířit

---

⁷⁹ Tamtéž, s. 107.

⁸⁰ Srov. *Diakonát, vývoj a perspektivy*. Mezinárodní teologická komise. s. 77.

⁸¹ Srov. *Diakonát, vývoj a perspektivy*. Mezinárodní teologická komise. s. 79.

⁸² Benedikt XVI. *Deus caritas est*. 1. vyd. Praha: Paulinky 2006, s. 31.

⁸³ Srov. Tamtéž, s. 31.

svědectví o Kristu v dnešním světě.⁸⁴ V tom právě se může ukázat specifikum jejich služby a určitá vzorovost i pro službu laiků v duchu závěrů koncilních dokumentů.

1.4. Úloha a důležitost celibátu u duchovních

V předchozích částech této práce bylo pojednáváno o jáhenství i manželství, byl vysvětlen i pojem celibát. Nyní se zaměříme na úlohu a důležitost celibátu u duchovních.

Z evangelií víme, že Ježíš sám ženatý nebyl, že tedy žil celibátním způsobem života. Pro zdůvodnění života v celibátu se ve spojitosti s Ježíšem často uvádí text od sv. Matouše: „*Někteří nežijí v manželství, protože jsou k tomu od narození nezpůsobilí; jiní nežijí v manželství, protože je nezpůsobilými učinili lidé; a někteří nežijí v manželství, protože se ho zřekli pro království nebeské. Kdo může pochopit, pochop.*”⁸⁵

Jaká je úloha celibátu? Má ještě dnes nějakou důležitost? Pokud ano, jakou?

Celibát má jednu hlavní a nezastupitelnou úlohu - službu Bohu celým a nerozděleným srdcem. Kněží mají mít úmysl zachovávat celibát pro království nebeské.⁸⁶ Jsou povoláni k tomu, aby zachovávali čistotu v celibátu pro Boží království, chudobu a poslušnost.⁸⁷

Dokumenty II. vatikánského koncilu se k otázce celibátu vyjadřují jasně. Dokonalá zdrženlivost byla po staletí ve veliké úctě a nejinak je tomu i v dnešní době. Proto je chvályhodné, že i v této době se mladí lidé rozhodují k této (mnohdy nelehké) životní cestě.⁸⁸

Dekret *Presbyterorum ordinis* se ve své části věnované celibátu zabývá důvody, proč i v dnešní době je stále nutný celibát pro kněze v římskokatolické církvi. Sděluje se zde, že tímto způsobem osvědčují před lidmi, že se chtějí nerozděleně věnovat sobě svěřenému úřadu a úkolu.⁸⁹

Další důvod k následování ideálu života v celibátu je ten, že „mnozí lidé považují dokonalou zdrženlivost v dnešním světě za nemožnou, tím pokorněji a vytrvaleji si budou kněží vyprošovat spolu s církví milost věrnosti, která nikdy nebývá odepřena

⁸⁴ Srov. *Diakonát, vývoj a perspektivy*. Mezinárodní teologická komise. s. 81.

⁸⁵ Mt 19,12

⁸⁶ Srov. KKC 1579

⁸⁷ Srov. KKC 915

⁸⁸ Srov. LG 42

⁸⁹ Srov. PO 16

prosícím, a budou používat všech posil nadpřirozených i přirozených, které jsou všem k dispozici.⁹⁰

Proto „posvátný sněm žádá tedy nejen kněze, ale i všechny věřící, aby si vážili drahocenného daru kněžského celibátu a aby všichni prosili Boha, aby ho své církvi stále štědře uděloval.“⁹¹

1.5. Vývoj pohledu na ženu v církvi

V této části práce se budeme věnovat pohledu na ženu a jeho vývoji, tak jak se proměňoval během staletí vlivem křesťanství.

1.5.1. Starozákonní východiska

„Na počátku Bůh stvořil člověka, aby byl jeho obrazem, stvořil ho, aby byl obrazem Božím, jako muže a ženu je stvořil“.⁹²

V celém příběhu o stvoření člověka nacházíme i definici role a úkolu pro muže a ženu. Každý člověk je osobou, sám sebou a se svou důstojností. Člověk je osoba a to muž i žena ve stejné míře⁹³.

Oba se podílejí, každý svým způsobem, na úplnosti Božího obrazu. Hebrejské pojmy *iš* - muž a *iššá* - žena jsou na sobě závislé a vyjadřují rovnost obou pohlaví. V českém překladu je použit výraz *mužena*, který má tuto sounáležitost vystihnout⁹⁴. Tento aspekt, objevující se v židovském náboženství a kultuře, dokládá např. text z knihy Přísloví 31, 1-31, kde se píše o chvále ženy statečné. Je připomínkou celému společenství Izraele, že žena je partnerkou a pomocnicí muži rovnou. Vše, co tvoří rodinné zázemí, je zásluhou ženy, paní domu, za což je hodna úcty a lásky.

Řada knih SZ jsou texty o ženách, texty dokládající jejich místo ve společnosti, slouží k jejich ochraně apod. (např. Lv 12, 1-8; Lv 8).

Ve společenství Izraele, tak jak jej popisuje SZ, se objevují ženy, jejichž život byl přínosem pro společenství, a proto je na ně dodnes vzpomínáno. Jsou to ženy příslušnice vyvoleného národa, cizinky, ženy na různém stupni společenského žebříčku.

---

⁹⁰ Tamtéž

⁹¹ Tamtéž

⁹² Gn 1,27

⁹³ Srov. *Mulieris dignitatem* odst.12. Dostupné z <http://www.farnoststrasnice.cz/doky/e-knihovna/mulieris-dignitatem.pdf>

⁹⁴ Gn 2,23

Ve stručném přehledu jako příklady zmíníme tři postavy starozákonních žen, Debory, Rút a Chany.

V Knize Soudců (4, 4 - 14; 5, 1- 31) je příběh Debory.

Debora je žena provdaná, je manželkou Lapidota. Izraelci za ní přicházejí, aby je soudila. V ten čas vezme Debora vládu do svých rukou a navzdory všem normám se chová jako muž. Soudí spory, vyzývá k válce proti Síserovi, přijímá Boží zjevení a zpívá: „ Izrael neměl žádného vůdce, až jsem povstala já, Debora, povstala jsem jako matka Izraele“⁹⁵.

Debora je ženou vymykající se tehdejšímu společenskému řádu a tím zachraňující Izrael.

Další ženou je Rút.

Rút je Moábka, vdova po Izraelitovi, žije se svou tchýní Noemi na Moábských polích. Přestože je cizinka, přijímá izraelské normy a zvyklosti (levirátní manželství).

Příběh Rút je příběhem věrnosti a poslušnosti řádu⁹⁶.

Poslední postavou, na které chci ukázat, že Hospodinova přízeň zahrnuje všechny, je příběh Chany, matky Samuelovy⁹⁷.

Chana je manželkou Elkány, je bezdětná a tím je v očích lidí vnímaná jako méněcenná. Prosí Hospodina o syna a slibuje, že jej zasvětit Hospodinu. Ten ji vyslyší. Její důvěra dojde naplnění, což se odráží v jejím chvalozpěvu⁹⁸.

Z výše popsaného vyplývá, že ačkoliv společenství Izraele bylo patriarchální, rovnost ženy byla dána řadou zákonných a společenských norem.

1.5.2. Završení v Novém zákoně

V Novém zákoně předobrazy ze Starého zákona nacházejí své naplnění a uskutečnění.

Toto uskutečnění nachází svůj vrchol v postavě Panny Marie, Matky Páně.

Maria jako ta, která potřela Satanovu hlavu, vychází např. z předobrazu Judit, která sřala hlavu Holofernovi, nepříteli Izraele⁹⁹. Judit je statečná a čistá, milující svůj

---

⁹⁵ Sd 5,7

⁹⁶ Rt

⁹⁷ 1Sam 1,1 - 28

⁹⁸ 1Sam 2,1-10

⁹⁹ Júd 13,8

národ a své náboženství, získává lásku a úctu všech; je vítězkou nad úhlavním nepřítelem Boha a vyvoleného lidu¹⁰⁰.

Dalším předobrazem může být postava Zuzany, která snáší křivé nařčení z cizoložství, kterého se nedopustila¹⁰¹ a je připravena jít na smrt, ačkoli je nevinná. Spoléhá na Boha, stejně jako Maria¹⁰².

Matka makabejských synů, která statečně snáší jejich popravu a povzbuzuje je¹⁰³, ukazuje na Pannu Marii, stojící pod křížem, na němž umírá její syn¹⁰⁴.

Maria je tak prototypem ženy, která přijala všechno, co život ženy provází.

"Možná, že jsme Mariinu roli v církvi zakryli tím, že jsme z ní udělali osobu či postavu, kterou zbožňujeme a uctíváme. Ale Maria má být v církvi také modelem laika a vzorem pro životní cestu člověka, který není nějakým zvláštním způsobem "zasvěcený". Maria je první laička v církvi."¹⁰⁵

1.5.3. Ženy v Novém zákoně

V Novém zákoně se objevuje kolem Ježíše řada žen, které jsou zmíněny v evangeliích. U kolébky stály Maria, Alžběta a Anna - první panna, druhá matka, třetí vdova - prorokyně¹⁰⁶.

V okolí Ježíše se vyskytují tři ženy, které jsou si podobné natolik, že občas jsou vydávány za jednu - žena hříšnice, Marie Magdalena a Marie, sestra Lazarova¹⁰⁷.

Jsou ženy, které ho doprovázely; jiné, které uzdravil; další, které stály pod křížem, šly pomazat Kristovo tělo a jimž se Ježíš Zmrtvýchvstalý zjevil¹⁰⁸.

V Novém zákoně se kolem Ježíše vyskytuje široké spektrum žen. Zmiňuje se o nich zvláště evangelista Lukáš, a to jak v evangeliu, tak ve Skutcích¹⁰⁹: žena hříšnice¹¹⁰,

---

¹⁰⁰ Srov. CÍSAŘ, Ivo. *Žena v Písmu svatém*. 1. vyd. Brno: Cesta 1995. s. 9.

¹⁰¹ Da 13,42-43

¹⁰² Srov. CÍSAŘ, Ivo. *Žena v Písmu svatém*. s. 9.

¹⁰³ 2Mak 7,20-23

¹⁰⁴ Srov. CÍSAŘ, Ivo. *Žena v Písmu svatém*. s. 9.

¹⁰⁵ Srov. VLK, M. Mariánský profil v církvi. In: *Unie katolických žen. Žena v církvi a ve společnosti I*. Dostupné z <http://ukz.katolik.cz/texty/sbornik1.htm>

¹⁰⁶ Srov. CÍSAŘ, Ivo. *Žena v Písmu svatém*. s. 28.

¹⁰⁷ Tamtéž

¹⁰⁸ Lk 24,1-10; Mt 28,1-10

¹⁰⁹ Srov. PERVO, I. Richard. *Hermeneia, a Critical and Historical Commentary on the Bible, Acts: A Commentary*. Philadelphia: Fortress, 2009. s.252.

¹¹⁰ Lk 7,37-50

vdova z Naimu, které vzkřísil z mrtvých jediného syna¹¹¹, pomáhal mnoha ženám z jejich těžkostí¹¹².

Ježíš naprosto bezprostředně komunikoval se ženami, navštěvoval je, jako např. Marii a Martu¹¹³, léčil je, jako např. ženu trpící krvácením¹¹⁴ i křísil, jako např. Jairovu dceru¹¹⁵. Ježíš ženský svět znal, o tom vypovídá množství přirovnání a podobenství, která používal, např. záplata na nové měchy¹¹⁶ či podobenství o ztracených mincích¹¹⁷.

Do Ježíšova života vstupovaly ženy naprosto samozřejmě; nikdy se k nim nechoval přezíravě a vždy s nimi jednal s důstojností, která přináleží každému člověku¹¹⁸. Ježíš překračuje různá společenská tabu, např. předpisy o čistotě či sabatu; přijímá ženy do svého společenství¹¹⁹.

Ženy hrají i dále v apoštolské době důležitou roli. Jejich aktivní účast např. na Pavlově misijním působení, ale i paralelně s ním nebo struktura janovských obcí a významná role žen v ní by byly bez opory v historické situaci Ježíšova hnutí nemyslitelné¹²⁰. Novou situaci charakterizuje právě sv. Pavel, kdy píše „Vy všichni jste přece skrze víru syny Božími v Kristu Ježíši. Neboť vy všichni, kteří jste byli pokřtěni v Krista, také jste Krista oblékli. Není už rozdíl mezi židem a pohanem, otrokem a svobodným, mužem a ženou. Vy všichni jste jedno v Kristu Ježíši“¹²¹.

V církvi apoštolské doby nebyly striktně vymezené úřady ani pro muže ani pro ženy. Jejich podíl na životě církevní obce byl i v rámci patriarchálně strukturované společnosti nezvykle vyrovnaný, i když z hlediska počtu muži jistě převažovali¹²². V prvotní církvi ženy plnily funkce, které jsou doložitelné. Jsou to apoštol/apoštołka Andronikus a Junia - manželský pár¹²³, spolupracovnice v misii sv. Pavla, jak je on sám označuje - Priska, Euodie, Syntyché a dále Maria¹²⁴, Tryfaina, Tryfósa a také Persis, apoštolovi

---

¹¹¹ Lk 7,11-15

¹¹² Lk 8,2-3

¹¹³ Lk 10,38-42

¹¹⁴ Mt 9,20-22

¹¹⁵ Lk 8,40-42

¹¹⁶ Lk 5, 36-37

¹¹⁷ Lk 15,8-9

¹¹⁸ Srov. CÍSAŘ, Ivo. *Žena v Písmu svatém*. s. 30.

¹¹⁹ Srov. RYŠKOVÁ, Mireia. *Žena ve starověké společnosti a v prvotní církvi*. *Salve*, roč. 2005, č. 1, s.13.

¹²⁰ Srov. Tamtéž.

¹²¹ Gal 3,26-28

¹²² Srov. RYŠKOVÁ, Mireia. *Žena ve starověké společnosti a v prvotní církvi*. s.14.

¹²³ Řím 16,7

¹²⁴ Řím 16,6

drahou¹²⁵. Nutno zmínit jáhenku Foibé, jíž Pavel doporučuje římské církevní obci, jež mu byla (a nejen jemu) pomocnicí¹²⁶.

Ženy se tedy podílely na hlásání evangelia, spolupodílely se na rozvoji církevních obcí. Křesťanství přineslo změnu v pohledu na ženu především v tom, že byla nazírána jako bytost stejné důstojnosti, zakotvené v Kristu, jako muž - podobně jako otrok vůči pánu či pohan vůči židu¹²⁷.

1.5.4. Postupný vývoj v historii křesťanství

Od samého počátku, kdy se křesťané scházeli na bohoslužbách, scházeli se společně muži i ženy¹²⁸ a společně se na slavení podíleli. V helénsko-antickém prostředí bylo naopak zvykem, že se na hostinách scházely ženy zvlášť a muži zvlášť.

V pozdější době, zhruba od 4. století po Milánském ediktu, vlivem novoplatonismu a také s posílením role duchovenstva, dochází k upozadění role žen. Do této doby mohly ženy být katechetkami, vyučovaly v Písmu další ženy, ale to se v této době mění¹²⁹.

Je s podivem, že tak, jak se vytváří na jedné straně silný kult Marie Matky Boží, na druhé straně jsou ženy postupně odsunovány do pozadí. Začal se rozšiřovat názor, že za všechno zlé, resp. za lidský pád, může Eva a tím pádem si muži na ženy musí dávat pozor¹³⁰. S tímto souvisí rozvoj a postupný vývoj celibátu.

Pohled na ženu jako na bytost nesvéprávnou a muži poddanou se v církvi objevoval v různých dobách a obměnách po celá staletí.

Potvrzení své teorie nacházeli církevní otcové v tom, že první byl stvořen muž, žena pak druhá a tím pádem mu má být podřízena¹³¹. Vycházeli z přesvědčení, že „nebyl to Adam, kdo byl oklamán, ale žena byla oklamána a dopustila se přestoupení“¹³².

Dá se opravdu říci, že názor, že „muže je třeba pro jeho vysoce vyvinutý rozum považovat za vládce a duchovně slabší ženu za ovládanou“¹³³ převládal a vítězil. Po

---

¹²⁵ Řím 16,12

¹²⁶ Řím 16,1

¹²⁷ Srov. RYŠKOVÁ, Mireia. Žena ve starověké společnosti a v prvotní církvi. s.17.

¹²⁸ Srov. Sk 2,42

¹²⁹ Srov. DENZLER, Georg. *Dějiny celibátu*.s. 9.

¹³⁰ Srov. DENZLER, Georg. *Zakázaná slast: dva tisíce let křesťanské sexuální morálky*. s. 194.

¹³¹ Gn 2,20-23

¹³² 1Tim 2,14

¹³³ DENZLER, Georg. *Zakázaná slast: dva tisíce let křesťanské sexuální morálky*. s. 160.

celá staletí se také ženy těmto pohledům bránily a snažily se dokázat, že nejsou duchovně slabší¹³⁴. Toto se dařilo ženám, které žily v kláštorech, jako např. Hildegarda z Bingen (12. století), Mechtilda z Magdeburku (13. století) nebo Terezie z Avily (16. století), ale byly to ženy vzdělané, žijící mimo manželství a tím pádem se ani nedalo očekávat, že budou proti odstrkování provdaných kolegyně ženského pohlaví a za zrovnoprávnění života mužů a žen nějak zásadně bojovat¹³⁵.

Přesto se objevily jednotlivé ženy, jako právě např. sv. Hildegarda, která hlásala, že pohlavnost nesmí být oddělována od člověka¹³⁶. Dokonce jako jedna z mála lidí své doby viděla v lásce muže a ženy obraz Trojjediného Boha¹³⁷.

Další ženou, která viděla rovnost obou pohlaví, byla sv. Terezie z Avily. Se svými názory se mohla uplatnit pouze mezi svými spolusestrami; ty byly na svou dobu tak pokrokové, že papežský nuncius r. 1578 poslal "posudek" papeži Řehořovi XIII., kde ji popsal jako ženu neklidnou, neposlušnou a zatvrzelou, která vyučuje, ačkoli sv. Pavel říká, že ženy nesmějí učit¹³⁸. (Názor, že ženy nesmějí učit, vycházel z 1Tim 2, 12 – „Učit ženě nedovoluji. Žena nemá mít moc nad mužem, nýbrž má se nechat vést.“)

Tento přístup dokazuje, jak verdikt sv. Pavla o ženách ještě po patnácti letech odsuzoval ženy k naprosté nečinnosti a k jejich podřizování se mužům.

I světské ženy, jako např. Christine de Pizan (rodilá Benátčanka a dcera přírodovědce) ve svých názorech narážela na většinové mínění. Tato žena zastávala názor, že kdyby dívkám bylo poskytováno vzdělání, dosahovaly by stejných výsledků jako chlapci¹³⁹.

Až od 17. století vlivem osvícenství přibývaly hlasy žen, které chtěly dopomoci k právům ženám příslušejícím.

Francouzská šlechtična Marie de Jars de Gournay dospěla k závěrům, že základem obého pohlaví je totéž lidství. Podle ní není možné v Bohu nalézt žádné prvky mužství nebo ženství. Uznávala hierarchii, protože je nutný řád a harmonie v rodině, zároveň však chce, aby ženy byly skutečně důstojnými plnoprávními bytostmi¹⁴⁰. Její hlas byl však ojedinělý, protože pořád převládal názor, že žena má být muži poddaná, má jej poslouchat, muž pak ji má držet ve skromnosti, nemá s ní zacházet příliš měkce,

---

¹³⁴ Srov. Tamtéž

¹³⁵ Srov. Tamtéž, s. 161.

¹³⁶ Srov. Tamtéž, s. 162.

¹³⁷ Tamtéž

¹³⁸ Srov. AUCLAIROVÁ, Marcelle. *Boží tulačka - Životopis Terezie z Avilly*. 2.vyd. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství 2016, s. 312-318.

¹³⁹ DENZLER, Georg. *Zakázaná slast: dva tisíce let křesťanské sexuální morálky*. s. 162.

¹⁴⁰ Srov. DENZLER, Georg. *Zakázaná slast: dva tisíce let křesťanské sexuální morálky*. s. 164.

aby nezbujněla a nebyla neposlušná, zároveň však ani příliš tvrdě, aby nezmalomyslněna a nepáchala zlé¹⁴¹. Tělesné tresty se nejen dovolovaly, ale doporučovaly, muž měl být vychovatelem nejen dětí, ale i své ženy.

Ženy se nesměly nijak aktivně podílet ani na bohoslužbách. Ještě na začátku 20. století (1903) papež Pius X. potvrdil, že se ženy nesmějí zúčastnit zpěvu na kůru, hlasy sopránové či altové mají zpívat, pokud je to třeba, raději chlapci.¹⁴²

Kodex Kanonického práva z r. 1917 stále odděluje muže a ženy a muže stále zvýhodňuje. Např. kán. 133 §1- Necht' duchovní dbají o to, aby neměli u sebe ani žádným způsobem nenavštěvovali žen, na něž může padat podezření. §2 - Jest jim dovoleno spolu bydlet jen s takovými ženami, u nichž přirozený svazek nepřipouští žádného zlého podezření, jako jsou matka, sestra, teta a podobně, anebo u nichž osvědčená mravní počestnost spojená s pokročilejším věkem vylučuje všechna podezření. §3 - Posoudit, zda mít u sebe nebo navštěvovat ženy, třeba takové, na které celkem nepadá podezření, by v některém zvláštním případě mohlo být pro pohoršení anebo způsobovat nebezpečí nezdrženlivosti, náleží místnímu ordináři, jemuž přísluší zapovědět duchovním mít u sebe tyto ženy nebo je navštěvovat. Kán. 909 § 1 - Zpovědnice pro zpovídání žen budiž vždy postavena na volně přístupném a viditelném místě a zpravidla v kostele nebo ve veřejné nebo poloveřejné kapli určené jen pro ženy. Kán. 910 § 1 - Ženy smějí být zpovídány mimo zpovědnici jen z důvodu nemoci nebo jiného důvodu opravdové nutnosti a s použitím záruk, jež místní ordinář uzná za vhodné. Oproti tomu § 2 - Muže je dovoleno zpovídat také v soukromých domech¹⁴³.

---

¹⁴¹ Srov. Tamtéž s. 166

¹⁴² Srov. PIUS X. *O posvátné hudbě.* odst. 13. Dostupné z http://www.sdh.cz/sdh_htm/archiv/mo_pro.htm#5

¹⁴³ Kodex kanonického práva z r. 1917. Dostupné z <http://librinostricatholica.cz/download/KodexKop-OCR.pdf>

1.5.5. Novodobý přístup

Nový pohled přinesl papež Pius XI., který v encyklice *Casti connubii* učil, že muž a žena jsou si v osobnostních právech a lidské důstojnosti zcela rovni.¹⁴⁴

Jan XXIII. šel ještě dál - ve své encyklice *Pacem in terris* přivítal nově roli ženy jako znamení doby; chtěl, aby si žena nárokovala jak ve státě, tak v rodinném životě práva, která jí přináležejí¹⁴⁵.

Velký krok učinil II. vatikánský koncil, který ve svých dokumentech mluví o muži a ženě jako partnerech, staví je na jednu rovinu, mluví o důstojnosti člověka, tedy i ženy. Je to především nauka o církvi jako Božím lidu¹⁴⁶ a o hierarchii jako službě¹⁴⁷, mimoto o církvi jako společenství; dále nauka o Božím lidu, kdy každý (tedy i ženy) způsobem sobě vlastním se účastní trojí služby Kristovy – kněžské, prorocké a královské. Začalo se usilovat o to, aby se církve otevřela, aby probíhal mezináboženský dialog; slova jako ekumenismus, trvalé jáhenství, aktivní zapojení laiků do liturgie, tedy i žen, už neměla být tabu. Křtem a eucharistií jsme přivtělováni ke Kristu, jehož Tělem se stáváme¹⁴⁸. Laici jsou povoláni k tomu, aby učinili církve přítomnou a činnou na těch místech a za těch okolností, kde se může stát solí země jenom jejich prostřednictvím¹⁴⁹.

Důsledkem II. vatikánského koncilu bylo vypracování nového Kodexu kanonického práva v r. 1983, který nezakazuje ženám přístup do sakrálního prostoru, mohou číst při bohoslužbách, mohou podávat svaté přijímání.

Na toto dále navazoval Jan Pavel II., který věnoval ženám velkou část svých encyklik a dalších dokumentů. Je nutné zmínit např. *Laborem exercens* (o lidské práci - v té souvislosti i ženské práci a její důstojnosti)¹⁵⁰, *Redemptor hominis* – encyklika o člověku, jeho důstojnosti, povolání, povaze jeho svobody – tedy stejně o muži jako o ženě¹⁵¹. Encyklika *Evangelium vitae* se věnuje podpoře a ochraně života a jeho nedotknutelnosti a zde je část věnována ženě jako té, která předává a daruje život¹⁵². Apoštolská adhortace *Familiaris consortio* je věnována rodině; zde je pohled na ženu přede-

---

¹⁴⁴ srov. PIUS XI. *Casti connubii*. Kap.3. Dostupné z <http://www.kebrle.cz/katdocs/CastiConnubii.htm>

¹⁴⁵srov. JAN XXIII. *Pacem in terris*. Kap. 41. Dostupné z http://www.kebrle.cz/katdocs/soc_enc/PacemInTerris.htm,

¹⁴⁶ LG 9-17

¹⁴⁷ LG 18-29

¹⁴⁸ Srov. LG 7

¹⁴⁹ Srov. LG 33

¹⁵⁰ JAN PAVEL II., *Laborem exercens*. Encyklika *O lidské práci* (z 14. 9. 1981). Praha: Zvon,1991

¹⁵¹ JAN PAVEL II., *Redemptor hominis*. Encyklika *Vykupitel světa* (z 4. 3. 1979). Praha: Zvon,1996

¹⁵² JAN PAVEL II., *Evangelium vitae*. Encyklika *O životě, který je nedotknutelné dobro* (z 25. 3. 1995). Praha: Zvon,1995

vším v manželském vztahu a v pohledu rodinného života¹⁵³. V apoštolském listu *Christifideles laici* se papež v několika člancích věnuje ženám a jejich přínosu v církvi, také je vyzývá k aktivní a odpovědné účasti na životě církve¹⁵⁴.

Dalším rozsahem malým, ale přesto důležitým dokumentem je List Jana Pavla II. ženám z r. 1995¹⁵⁵. V něm pronáší díky ženě jako matce, oceňuje její mateřské nasazení; děkuje ženě – nevěstě, která se spojuje neviditelným poutem s mužem; děkuje ženě – dceři a sestře; děkuje pracující ženě za vše, co vykonává pro rodinu a společnost. Zároveň se všem ženám omlouvá za všechno zlo, které vědomě či nevědomě bylo vůči ženám během staletí napácháno; omlouvá se za nedostatek úcty, kterou si žena zaslouhuje i za nedostatek důstojnosti, která ženám přináležejí. Celý list se nese v tomto duchu. Papež zdůrazňuje důležitost ženského prvku v církvi, upozorňuje na vyváženost, která je nutná pro správné fungování různých společenství v církvi. Žena více vidí srdcem, její role je nenahraditelná.

Z toho všeho vyplývá, že ženský prvek je v církvi potřebný, nutný a je potřeba jej akceptovat. Spolu s mužským se vzájemně doplňují a obohacují a tehdy vzniká "jedno tělo" a to i v přeneseném smyslu slova.

---

¹⁵³ JAN PAVEL II., *Familiaris consortio*. Apoštolská adhortace *O úkolech křesťanské rodiny v současném světě* (z 22. 11. 1981). Praha: Zvon, 1992

¹⁵⁴ JAN PAVEL II., *Christifideles laici*. Apoštolský list *O povolání a poslání laiků v církvi a ve světě* (z 30. 12. 1988). Praha: Zvon, 1996

¹⁵⁵ Srov. *List Jana Pavla II. ženám*. Dostupné z <http://www.pastorace.cz/Tematicke-texty/List-Jana-Pavla-II-zenam-1995.html>

Praktická část

V první teoretické části byly objasněny pojmy, které nějakým způsobem souvisí s tématikou jáhenství. Bylo popsáno, z jakého důvodu byla jáhenská služba ustanovena, jak se rozvíjela či stagnovala během staletí; byly objasněny důvody, které vedly k postupnému rozšiřování a definitivnímu ustanovení celibátu jako nutnosti ve svátosti kněžství. Byl zmíněn pohled na ženu, jak se utvářel během staletí a jak mnohdy byla žena podceňována.

Nyní se věnujeme praktické části.

2. Výzkum

Praktická část této práce bude věnována konkrétnímu dopadu jáhenské služby na život v rodině, resp. tomu, jak tuto službu prožívají a vnímají manželky trvalých jáhnů samy. Cílem této práce je zjistit a posoudit, co služba jáhna - manžela a otce přináší do rodiny. Hledá odpověď na otázky, jak manželky samy prožívají svůj život po boku manžela, který je služebníkem církve a zároveň otcem i manželem; k tomu je buď zaměstnancem církve nebo je zaměstnancem v civilním povolání. Zjišťuje, zda a jak se manželka sama zapojuje do služby manžela, jaký praktický dopad tato služba má na chod rodiny, ale i na duchovní život manželky. Ptá se, jak manželky vnímají službu svého muže, zjišťuje, jak tato služba formuje jejich děti. Snaží se i zjistit, jak manželku přijímá farnost, zda lidé ve farnosti tuto službu přijímají a zda rozumí její podstatě. Dále zjišťuje, jak manželku samotnou přijímá klérus. V poslední řadě také zjišťuje, jak manželky (a zda vůbec) vnímají zájem ze strany biskupství o jejich osoby či rodiny.

2.1. Příprava dotazníku

Respondentky jsem vybrala pouze z Královéhradecké diecéze, kde sama žiju. Formou e-mailu jsem oslovila trvalé jáhny, protože kontakt na jejich manželky nikde není uveden. Poté jsem ještě každému z nich osobně zatelefonovala, přesně jsem vysvětlila, co od jejich manželek očekávám, případně jsem telefonovala rovnou s nimi. Ujistila jsem je, že zůstane zachována jejich anonymita, nikde nebudou uvedena žádná jména, protože často jen v tomto případě byly ochotné dávat zpětnou vazbu.

Celkem jsem rozeslala trvalým jáhnům 31 dotazníků pro jejich manželky. Ten byl zaslán e-mailem v příloze Word, aby se do něj snáze dalo odpovídat. Nazpět přišlo 17 dotazníků, které jsem postupně číslovala, abych skutečně dodržela anonymitu jednotlivých respondentek. Dvě z manželek se mi e-mailem omluvily, že odpovídat nebudou; zkopírované e-maily je součástí této práce¹⁵⁶.

Očíslované dotazníky jsem postupně zpracovávala a pod stejnými čísly jsou součástí přílohy této práce.¹⁵⁷

---

¹⁵⁶ příloha 2

¹⁵⁷ příloha 4

2.2. Dotazník

Pro získání potřebných informací bylo nutné vypracovat dotazník. Jeho otázky byly koncipovány tak, aby pokryly co nejširší spektrum praktických zkušeností spojené s jáhenskou službou v rodině. Byl použit tzv. kvalitativní výzkum.

Kvalitativní výzkum je jednou ze dvou základních forem sociálněvědního výzkumu. Nejčastěji probíhá v přirozených podmínkách respondentů a to buď rozhovory nebo dotazníky. Cílem tohoto výzkumu je získat co nejlepší vhled do zkoumané problematiky.¹⁵⁸

Otázky byly koncipovány do čtyř základních částí. První část se jmenovala JÁ, tedy jak vidí ženy situaci po svěcení. Obsahovala celkem 6 otázek, které zněly:

1) *Osobní život, rodina - před a po manželově svěcení, významné změny nebo nikoli..., společný čas, neděle, Vánoce, Velikonoce.*

2) *Praktický provoz rodiny - před a po manželově svěcení, rozdělení úkolů a povinností.*

3) *Můj duchovní život - před a po manželově svěcení, duchovní život obou jako manželů.*

4) *Muž - pokud je zaměstnancem církve - příjmy a náklady (obecné srovnání) - důstojnost životních podmínek; pokud není zaměstnancem církve - úhrada nutných nákladů souvisejících s jeho službou; vytíženost - povolání a služba, úbytek času.*

5) *Moje účast na manželově službě (např. spoluúčast na přípravě snoubenců, reflexe přípravy homilií, ...) ano - ne, manžel ji vyžaduje, odmítá...*

6) *Můj souhlas se svěcením, dala bych ho dnes? Ano - ne - příp. za jakých podmínek?*

Druhá část otázek se týkala dětí. Zde byly položeny pouze dvě otázky.

1) *Váží si otcova povolání - stydí se před vrstevníky - je jim to lhostejné - nesouhlasí..*

2) *Otcova služba jim pomohla v jejich duchovním životě, v duchovním růstu Ano - ne.* Opět vše z pohledu manželky a matky, jak ona sama toto vše vidí a vnímá.

Třetí okruh otázek se týkal života ve farnosti. Obsahoval čtyři základní otázky a opět byly otázky položené manželkám.

---

¹⁵⁸ Srov. HENDL, J. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Praha: Portál, 2005, s. 63.

1) *Postoj k jáhnu - služebníku, který vyšel z farnosti - změna postoje - beze změny; autorita - ano - ne.*

2) *Přijímá farnost službu jáhna, rozumí její specifčnosti - ano - ne; věřící mají zkreslené představy - ano - ne; pokud ano, čeho se týkají?*

3) *Vztah farníků k mé osobě - změna ano - ne, pokud ano, čeho se týká?*

4) *Podpora farnosti vůči rodině jáhna při určitých událostech (nemoc muže, těžkosti plynoucí z jeho povolání, z nedostatku času apod. (případně uveďte další) - ano - ne*

Poslední okruh otázek se týkal spolupráce s klérem a to jak místním knězem, tak kněžími obecně (a biskupstvím). Otázky byly následující.

1) *Spolupráce s kněžími ano - ne - dobrá - nutné minimum - odmítání.*

2) *Kněz a jáhen - tvoří tým - profesně i lidsky, každý má svou linii, svou oblast zájmů, jáhen vnímán jako přivažek, konkurence, komplikace v duch. službě apod.*

3) *Změna kněze (pokud nastala) se projevila - ano - ne, případně v čem? pozitivně či negativně?*

4) *Ze strany biskupa podpora - ano - ne - pokud ano, v čem*

Biskupství - zájem o rodiny jáhnů - ano - ne - pokud ano, jak se projevuje?

Je jáhenská služba vnímána biskupstvím jako přínos pro diecézi? Ano - ne

Odpovědi na jednotlivé otázky jsou postupně předkládány. Pokud jsou pouze jednoslovné, jsou celé, pokud jsou mnohoslovné, či v mnoha větách, jsou i kráceny, ale tak, aby se neztratil význam odpovědí.

Odpovědi jsou zvýrazněny kurzívou a u některých otázek jsou vypracované grafy pro snazší orientaci a výstižnější vyjádření výsledků odpovědí.

V příloze jsou odpovědi tak, jak je respondentky posílaly a to i s případnými chybami, které se občas v textu vyskytly. To, že jim bylo umožněno, aby vyjádřily svoje pocity, vnímání a dojmy slovně a to, že jejich odpovědi nebudou nikde zveřejněny s jejich jmény, je vedlo následně k tomu, že byly velice osobní a popsaly situaci tak, jak ji vidí právě a jenom ony.

2.3. Zpracování otázek okruhu JÁ

Tento okruh obsahoval celkem 6 otázek, nyní se zaměříme na první otázku, která zněla:

2.3.1. Osobní život, rodina - před a po manželově svěcení

Každý osobní život člověka je naprosto individuální, jedinečný a neopakovatelný. Osobní životy se spojují v manželství, potažmo v rodině, zde se uskutečňují a naplňují.

Osobní životy křesťanů jsou bohatší nejen o vnitřní prožívání vztahu s Bohem, ale také o vztahy mezi mužem a ženou v manželství. Tento vztah se léty proměňuje, je jedinečný a je nutné, aby manželé společně slavili a prožívali určitý čas.

V této otázce jsem chtěla zjistit, zda manželovo svěcení mělo nějaký vliv na chod rodiny před svěcením a po něm. Chtěla jsem zjistit, zda nastaly výrazné změny či se vše v rodině odehrávalo ve zhruba stejném běhu jako před svěcením. Cílem této otázky bylo také zjistit, zda manželovo svěcení nějak ovlivnilo slavení neděle, zda rodina je „ochuzená“ o společné chvíle či ji to naopak něčím obohatilo.

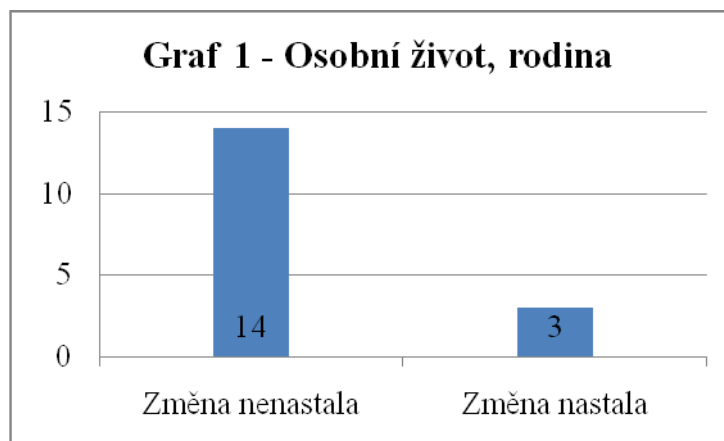
Odpovědi se dají shrnout do dvou pólů - změna nenastala (14 odpovědí), změna nastala (3 odpovědi). To, že se vůbec nic nezměnilo, že bylo vše jako před svěcením, bylo pouze v dotaznících 5, 7, 8, 9, 11, 12, 14, 16, 17. Velmi často byly dovětky, např. „*manžel se nechal vysvětit s podmínkou, že i nadále bude vykonávat pouze činnost, kterou vykonával již mnohá léta (...) duchovní péče o staré a nemocné farníky, navíc praktikuje pravidelnou bohoslužbu slova*“ (dot.1). Z dalšího dotazníku vysvitlo, že manžel před svěcením pracoval pro farnost – „*manžel už před léty začal pomáhat s hraním na varhany na mších – tři mše sv. v neděli – to ovlivnilo prožívání rodinnosti v neděli. Před tím manžel vždy v neděli vařil oběd a já jsem se věnovala studijním povinnostem dětí ve spolupráci s nimi – také cvičení na hudební nástroje. Po začátku varhanické služby se musely děti osamostatnit a já v neděli (musela) vařit oběd pro rodinu*“ (dot.2).

Vyskytovalo se hodnocení směrem ke kladu, např. „*ve svém osobním životě vnímám jako opravdu velký přínos manželovo svěcení – když manžel žehná rodině jako jáhen, je to znát, také jeho větší osobní vyzrálост a vyrovnanost působí na ovzduší celé rodiny (...). Je to požehnáním pro nás všechny, do rodiny přináší prvky duchovního života, zapojuje nás všechny do života farnosti, sám se ve farnosti více angažuje.*“ (dot.3).

Někdy se může stát, že účinky přijaté svátosti svěcení pocítí mimo jáhna i jeho manželka – „v prvních týdnech – měsících po svěcení byly osobní vztahy lepší než před ním, řekla bych, že je to trochu podobné, jako když se člověk po sv. smíření nějakou dobu cítí „lepší a silnější“ (dot.4).

Odpovědi hovořící o změně – „manžel je více zaměstnaný pro farnost, v neděli dopoledne navštěvuje nemocné (to dříve nebylo). Přestali jsme téměř jezdit na církevní akce, protože manžel je zapojen trvale ve farním kostele.“ (dot.6). Jindy je to i o plnění povinností – „nelíbilo se mně, že vyžadoval být a také chodil v neděle a svátky k oltáři a nebyl se mnou a s dětmi v kostele“ (dot.10). Vždycky však má jáhenské svěcení dopad na celou rodinu – „jáhenské svěcení náš rodinný čas hodně změnil a to i přesto, že jsme měli malé děti - ubylo společné sezení v lavicích s dětmi - na druhé straně děti šly s tátou k oltáři a automaticky začaly ministrovat všechny od raného dětství, jinak jsem to nikdy jako újmu nevnímala“ (dot.13) a „snažíme se, aby čas pro rodinu byl na 1. místě (...), neděli si můžeme plánovat jen příležitostně“ (dot.15).

Po jáhenském svěcení se život rodiny změní tedy mnoho v rodině změní. Z předchozích odpovědí vysvítá, že se velmi často "obětuje" neděle pro dobro věci, a že je zapotřebí mnoho vzájemného respektu, aby nebylo negativně poznamenání klima rodiny. Zároveň je však nutné dodat, že je to také obohacující.

2.3.2. Praktický provoz rodiny před a po manžellově svěcení, rozdělení úkolů a povinností

S jáhenským svěcením v rodině se mnohé změní a s největší pravděpodobností se změní i praktický život. V mnoha rodinách se manželé a další rodinní příslušníci o povinnosti dělí - domácí úkoly či příprava s dětmi do školy, příprava večeří, úklid, nákupy, to vše jsou každodenní a nikdy nekončící povinnosti každé rodiny. Ubývají pouze tehdy, jak děti odrůstají.

Jáhenské rodiny jsou rodiny jako každé jiné a řeší rodinné povinnosti jako všechny ostatní rodiny.

V této otázce jsem chtěla zjistit, zda si manželé rozdělili jinak úkoly, než bylo před svěcením, či zda všechny povinnosti plnili dál každý své, jak byli zvyklí.

Odpovědi typu „*nic se nezměnilo*“ (dot.8, dot.10 a dot.13), „*vše zůstalo stejné*“ (dot.1, dot.5, dot.14), „*bez problémů*“ (dot.7, dot.9) a „*rozdělené úkoly před i po svěcení společně*“ (dot.12) bylo celkem 9.

Dále zaznívalo konstatování typu „*Manžel mi nepomáhá při činnostech kolem domu a zahrady jako dříve*“ (dot.6) nebo „*většinu domácích prací dělám já*“ (dot.11).

Odpověď byla také to, že „*vzhledem na to, že máme oba dvě zaměstnání, musíme si veškerou práci rozumně přerozdělit. Pokud byly děti malé, byla domácnost na mně, ale např. nákupy dělal vždy manžel*“ (dot.15). Také zaznělo, že „*ze společného času se něco málo ukrojilo, je znát, že o svátcích a nedělích je vítán někdy jako záskok a někdy jako doplněk při liturgii*“ (dot.4).

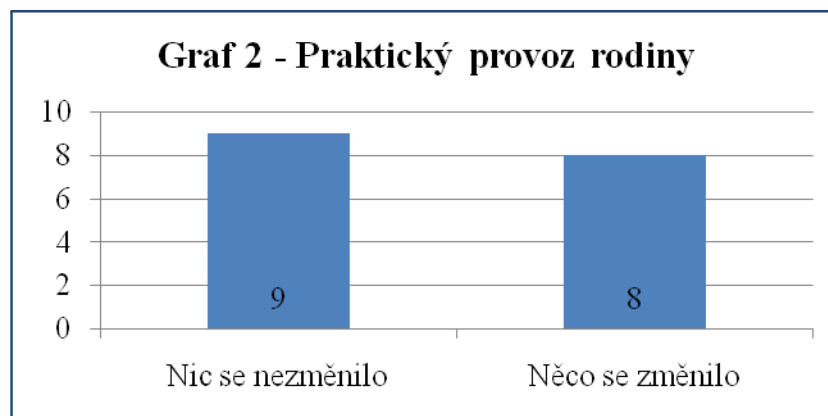
V dalších dotaznících se ženy rozepisovaly. Např. dot.3: „*Pokud mohu srovnat, tak po manžellově svěcení a zapojení do služby ve farnosti přibylo času, kdy není doma, kdy se o tři malé děti (kluky – 8, 6, 3 roky) starám sama a není to úplně lehké. Synové více vnímají manžela jako autoritu a mě tolik neposlouchají...Manžel obvykle v sobotu dopoledne není doma, na mě je hlídání, vaření, úklid...babičky nejsou v dosahu, aby mi pomohly. Někdy je manžel jako jáhen ve službě mimo domov i některé večery v týdnu, na bohoslužbách. Při mši slouží u oltáře, takže chlapce v kostele hlídám sama, je výhodou, že starší se už zapojuje do ministrování a mně to pomůže. Osobně mi schází možnost být na bohoslužbě sama, bez dětí (manžel je u oltáře), protože obvykle ze mše sv. „*nic nemám*“. Málodky mám večer osobní volno, abych jej strávila sama (to se mi spíše podaří dopoledne, když jsou děti ve školkách a školách a já mám náhradní volno z práce.*“

I paní z dot.16 vidí některé věci či situace jako více zátěžové než dříve: „*Já jsem donedávna měla zaměstnání i o některých sobotách. (...) V současné době již nedojdu 3 km do města do kostela, na nákupy, jsem závislá na odvozu. (...) Úkoly si rozdělujeme za běhu života. Poslední rok na podzim práce po dobu 1 roku na půl úvazku, z důvodu zhoršení mého zdraví, hlídání vnuka a péče o maminku. Potom výpověď ze zdravotních důvodů a teď nástup do důchodu. Máme zahradu 4 km od domova, manžel někdy pomáhá i dceři na její zahradě, já zpracovávám, co příroda dala. (...). Děláme co můžeme, ale zdá se, alespoň mně, že už jsme pomalí. Za léta stálého pracovního vyčerpání a lítání z jednoho do druhého bychom potřebovali upravovat a opravovat dům. Někdy se předradí služba před starostí o vlastní bydlení.*“

Další paní (dot.17) si také spíše posteskla, kdy píše, že: „*Ve všední dny jsme chodili do práce, odpoledne manžel docházel na obecní úřad na jednání místní komise a zařizoval z toho vyplývající povinnosti; do lidové školy umění, kde zastával funkci předsedy SRPŠ, na rodičovské schůzky do škol dětem, jindy přijížděl pozdě ze služební cesty. Já jsem odpoledne prala, žehlila, nakupovala, vařila, uklízela. Protože jsme měli zahradku, tak jsme se o ni střídavě starali, okopávali, zalévali, sekali trávu apod. Děti se odpoledne učily, docházely do "spolča" podle toho, jak bylo potřeba (...), o Vánocích a Velikonocích chodily zpívat do LDN, domovů důchodců, byly často pryč. Někdy jsme se všichni ani nesešli k večerní modlitbě. V sobotu jsme s dětmi pomáhali rodičům a tetičkám. V neděli jsem s manželem jezdila do J., kde manžel sloužil bohoslužbu slova, děti chodily se společně do kostela, kde zpívaly a hrály. O vánocích jsme se scházeli se sourozenci, zpívali koledy, vyprávěli si při čaji a cukroví. Teprve když děti odešly z domu (oženily se a vdaly), byl náš život klidnější. Mohla jsem si číst a s manželem více povídat, připravovat kázání. I manžel měl více času. Ve všední den byl pověřen adorací před nejsvětější svátostí. Krátce po odchodu do důchodu ho ranila mozková mrtvice a v důsledku toho již nemůže zastávat jáhenskou službu.*“

Praktických dopadů na celou rodinu má jáhenská služba mnoho. Dá se říci, že v polovině odpovědí zaznělo, že se nic nezměnilo, nebo že nebyly žádné problémy, v mnoha rodinách je potřeba vzájemný respekt a to jak manželů k sobě, tak i k dětem a naopak; ze všech odpovědí také vysvítá potřeba vzájemné komunikace.

2.3.3. Můj duchovní život - před a po manželově svěcení, duchovní život obou jako manželů

Duchovní život každého věřícího člověka dosahuje určitou konkrétní úroveň. Předpokládá se obecně, že kněží a jáhni se pravidelně zúčastňují rekolekcí, duchovních cvičení či exercicií.

Jáhni jsou duchovní, duchovní mají povinnost se pravidelně modlit Denní modlitbu církve, tzv. breviář¹⁵⁹. Jak jsou na tom manželky trvalých jáhnů? Mají čas či prostor se denně modlit se svým mužem? Má manželovo svěcení nějaký zásadní vliv např. na to, zda si žena udělá čas na duchovní cvičení? Na tyto otázky jsem hledala odpověď právě zde.

Některé ženy odpověděly, že všechno zůstalo stejné (dot.1, dot.10, dot.11, dot.12), jsou celkem čtyři. Další z žen se rozepsaly, např. dot.2, ale i zde se autorka vyjádřila spíše ve smyslu, že vše zůstalo stejné: „*Jsmo s manželem spolupracovníci salesiánů – máme zažitý společný duchovní život (obnovy, duchovní cvičení, společné modlitby s dětmi večer v rodině). Nezažila jsem přímou změnu ve spojení s manželovým svěcením. Cítím, že manželovi služba Bohu i lidem dodává na důstojnosti v sebeprožívání (...). Někdy se manžel proti minulosti stahuje více do sebe, vyhledává sám ticho hlavně v přípravě na kázání. Za tím mi to nevadí, o to více se těším na bohatost jeho ducha v kázání Písma (...).*“

Další z žen se také vyjádřila spíše ve smyslu, že změny nenastaly, ale přece jen – „*(...) více vnímám požehnání rodiny (i mě) po manželově svěcení, více milostí. Společné modlitby rodiny (manželů) probíhají stejně jako dřív, snad jen nás všechny manžel více zapojuje do života farnosti – farní poutě, farní akce pro děti atd. Možná bych se ráda s manželem modlila večer breviář, ony ale ty večery s třemi malými dětmi nejsou úplně*

¹⁵⁹ Srov. CIC 276 §3

klidné a není prostor mít společně klid na tuto modlitbu.“ (dot.3). Změny nepocítuje také respondentka z dot.14, která byla velice stručná *„změny nepocítuji“* (dot.14).

Další žena se vyjádřila ke změně, která v jejich životě nastala: *„Začala jsem se modlit s manželem breviář, i když zdaleka ne pravidelně (nepravidelnost a frekvence ale souvisí spíše s možnostmi manžela než mými). Někdy se taky připlētu na nějakou duchovní akci. Líbí se mi akce pořádané pro jáhny s manželkami. To by bylo hezké, kdyby v tom byl systém... (ale ten se jistě špatně hledá při tak nesourodé „členské základně“)*“ (dot.4).

Další z odpovědi byly velice jednoduché, *„přinesl nám oběma obohacení“* (dot.5), další z žen se vyjádřila *„nedokážu posoudit“* (dot.8), jiná sdělila, že je *„můj duchovní život bez velkých změn, společná Denní modlitba církve“* (dot.9).

Změna k většímu prohloubení duchovního života je patrná i zde: *„Modlíme se pravidelně společně modlitbu breviáře. Asi se (duchovní život) zlepšil, manžel mi někdy něco vysvětlí a řekne z duchovní oblasti“* (dot.6).

I další žena se vyjádřila v podobném duchu: *„pravidelné společné modlitby s manželem, častější účast na modlitebních akcích a bohoslužbách ve farnosti - ale souvisí také s tím, že nám odrostly děti, mají už vlastní život a vnoučata zatím nemáme...“* (dot.7).

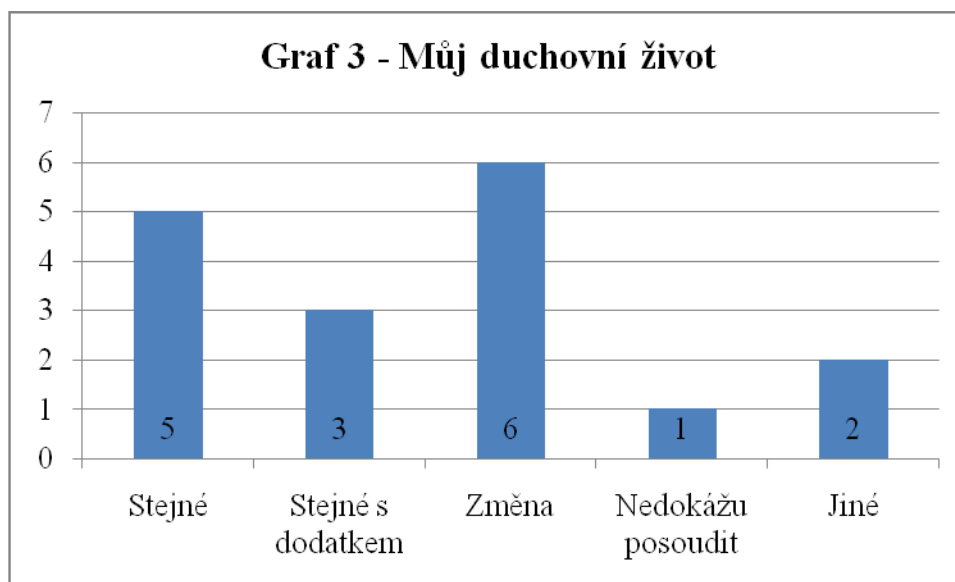
Podobně další: *„Vzala jsem trošku jako svou povinnost vzdělávání se ve víře, každý rok jsem začala jezdit na exercicie, ale nebylo mi to zatěžko, protože jsem takhle byla nastavená z rodiny“* (dot.13).

Další názor zaznívá zde: *„Prostor pro duchovní život se u nás odvíjel spíše od věku a počtu dětí, než od množství povinností manžela jáhna. Naopak, tím, že jsme jáhenská rodina a navíc žijeme na faře, vede nás služba jiným k prohlubování svého duchovního života – bez Ducha sloužit nelze“* (dot.15).

Další paní (dot.16) se více rozepsala; v tomto případě se jedná více o sebereflexi a hodnocení celého stavu věcí spíše než o jednoslovné odpovědi na otázky: *„Náš duchovní život – skoro stejný před i po manželově svěcení. Oba jsme ve volném čase pracovali ve skautingu, služba druhým je vyjádřením naší víry, lásky k bližním. (...) Čerpáme hodně z přírody a Boha poznáváme z jejich krás a dokonalosti. U stolu se modlíme společně jen v neděli a svátky. Pokud není manžel ve službě – společná večerní modlitba, desátek růžence společný a manžel předčítá breviář – častěji večer. Jen na dovolené i ráno. Již od té doby, co jej znám, je u oltáře jako ministrant, pak se věnoval ministrantům mladším a pomáhal chystat schůzky pro ně, později od našich malých dětí jsem ho*

posílala k oltáři, když nebyli ministranti při mši ve všední dny. Potom byl u oltáře jako akolyta. Je pravda, že se nám málokdy podaří být v kostele vedle sebe v lavici. Přes 20 let každoročně jezdíme na rodinné duchovní týdenní obnovy, případně spolu na víkendovou nebo jinou duchovní obnovu. Rádi se zúčastňujeme adorací (bohužel v současné době mám alergii na kadidlo a v naší farnosti mají oblibu ve velkém „kouři“ z kadidla). Zatím zabírají prášky, ale nemohu tak často vyhledávat tyto chvíle. Trochu mně to chybí, škoda. Jinak jsme stále v ě ř í c í, i když někdy některé informace a zprávy z farnosti nás „rozhodí“. Po svěcení se manželovi lidi více svěřují, asi více víme o bolestech a nemocech farníků a je stále za co se modlit, případně obětovat za druhé své bolístky. Jsem obyčejná žena, praktikující katolička. Každý z nás dvou máme trochu odlišnou spiritualitu. Já ráda zpívám ve sboru, manžel nezpívá. Ke svátosti smíření se mi špatně chodí k manželovu nadřazenému““ (dot.16).

Závěrem je možné říci, že změny v duchovní oblasti nastávají. Ženy více vnímají milosti, které tato služba přináší a také samy usilují o to, aby se jejich duchovní život rozvinul, chtějí s manželem sdílet doopravdy všechno. Manžel jim je vzorem (dot.4), učitelem či rádcem (dot.6). Manželky se chtějí vzdělávat ve víře, pokud mohou. Berou to jako obohacení svého života a prohloubení duchovního života.

2.3.4. Muž je - není zaměstnancem církve, příjmy a náklady; vytíženost povolání

Čtvrtý oddíl otázek z okruhu JÁ se týkal praktického problému, zda rodiny jáhnů jsou dostatečně finančně zabezpečené. Můj dotaz směřoval k tomu, aby se každá z žen vyjádřila, jak ona sama vnímá dopad jáhenské služby v otázce hospodaření rodiny.

V Písmu svatém čteme, že „dělník má právo na svou mzdu“¹⁶⁰. Kodex kanonického práva říká, že „ženatí jáhnové, kteří pobírají odměnu ze světského zaměstnání, hradí své náklady z těchto příjmů“¹⁶¹. Trvalí jáhni jsou nejen lidé s vysokoškolským vzděláním, ale velmi často i se dvěma vysokými školami; zároveň jsou to otcové a živitelé rodin. Jaké jsou podmínky v těchto rodinách?

Součástí této otázky bylo také zjištění, jaká je vytíženost manžela, zda je větší, než byla dřív, zda nastal úbytek času pro rodinu apod.

Odpovědi na tento soubor otázek byl opravdu různorodý. Od velmi jednoduchého vyjádření: „*vše zůstalo stejné, náklady jsou z našeho rodinného rozpočtu*“ (dot.1) či „*manžel v důchodu, zpočátku finančně hrazeno vyučování náboženství školou*“ (dot.12), příp. „*není zaměstnanec církve, náklady minimální*“ (dot.8) přes „*není v žádném pracovním vztahu s biskupstvím, ani s farností*“ (dot.7) až např. k „*manželovi hradí biskupství náklady nezbytné s činností spojenou s jáhenstvím – cestovné, telefony apod.*“ (dot.6).

Zaznělo např., že manžel „*není zaměstnán vysloveně v církvi ve smyslu pastora- ce; plat není výrazně změněný*“ (dot.4), také „*příjmy poměrně nízké, má ještě vedlejší činnost, protože některé výdaje musí hradit ze svého – např. automobil na sl. cesty*“ (dot.5), stejně jako „*všechny služby manžel realizuje na vlastní náklady bez úhrad*“ (dot.7). Jiná paní napsala, že „*byl zaměstnancem na faře, měl menší příjem*“ (dot.10), další, možná trochu i rezignovaně „*manžel je zaměstnancem církve, přizpůsobila jsem se podmínkám*“ (dot.11). Další odpověď byla důvěryplná – „*nepocituji, Bůh se stará a stále máme dostatek*“ (dot.14).

Další paní odpověděla, že „*pan farář mu (manželovi) platil náklady na cestu osobním autem*“ (dot.17).

O tom, že se stává, že rodina trvalého jáhna může na službu finančně doplácet, svědčí to, že „*manžel působí jen v rámci farnosti, drobné výdaje naše kapsa unese*“ (dot.9).

---

¹⁶⁰ Lk 10,7

¹⁶¹ Srov. CIC 281 §3

Paní v dotazníku 16 se velmi rozepsala: „*Můj manžel se na žádost pana faráře chystal na jáhenskou službu, nějaký čas p. farář zažádal o půl úvazkový plat pro něj jako pastoračního asistenta. Po toto období manžel měl jedinou starost, kam ty peníze poslat, aby posloužili někomu potřebnému, protože on chtěl službu dělat bez platu. Nejvíce mu vadila i každoroční daňová přiznání.*

V současné době rádi přijali na biskupství zprávu, že nechce plat. Manžel si odychl a je bez příjmu. Úhrada nutných nákladů – výuka náboženství – pracovní listy platí fara. Dárky dětem a ostatní, výlet pro děti z náboženství (často si bere na to i dovolenou), případné cesty autem při návštěvě nemocných hradíme z našeho rodinného rozpočtu.“ (dot.16).

Odpovědi byly i velmi komentované, např. „*Manžel má za jáhenskou službu poloviční příjem pastoračního pracovníka – půl úvazku – za co(ž) jsme vděční. Ale ani náhodou bychom z toho nevyžili. Manžel s dvěma vysokými školami, ve věku 60 let tvrdě pracuje manuálně rukama se dřevem, aby uživil šestičlennou rodinu. V současné době je to už lepší. Všechny čtyři děti máme vysokoškolsky vzdělané. Teď je na vysoké škole poslední syn..“ (dot.2).*

Zaznělo také, že „*Manžel není zaměstnancem církve a jáhenskou službu vykonává ve svém volném čase, pracuje na celý úvazek jako státní zaměstnanec. Nutné náklady na službu hradíme z prostředků rodiny a vnímáme to jako příspěvek církvi, jinak finančně moc do kostelních sbírek nepřispíváme“ (dot.3).*

Další odpověď (či spíše názor na celou tuto problematiku) byla zase poněkud odlišná: „*jsme nuceni mít dvě zaměstnání a někdy to na nás doléhá, hlavně na dorůstající děti, které se nedokážou srovnávat se standardem vrstevníků. Plat z obou zaměstnání je ve výšce jednoho u mnoha jiných rodin. Jsme si ale vědomi, že mnozí jáhni, nebo i pastorační asistenti slouží za poloviční plat, nebo dokonce zdarma. My jsme v misijní oblasti, takže křtů, svateb, pohřbů není moc, působení našich misíí je spíše na preevangelizaci – divadlo, koncerty apod. v životě naší vesnice“ (dot.15).*

Jinou odpověď a opět spíše názor, se můžeme dočíst zde: „*Vždycky jsme skoro všechno hradili sami, jeden čas měl manžel částečný úvazek z biskupství, ten v současnosti není. Manžel není zaměstnancem církve, myslím, že aspoň náklady na cestovné by mělo biskupství nějak hradit, aby to muž nedotoval z rodinného příjmu - rodiny jáhnů obecně nejsou malé...“ (dot.13).*

Na otázku vytiženosti neodpovídaly všechny manželky.

Některé daly průchod víceslovné odpovědi „*Vytíženost manžela jako jáhna je znát, jak už jsem psala výše. Ale myslím si, že kdyby manžel nebyl jáhen, stejně by svůj volný čas věnoval nějakým aktivitám, je to v jeho povaze, nedokáže dlouho „stát na místě“, takže to nakonec asi je jedno a lépe, že se angažuje jako jáhen, než cokoliv jiného.*“ (dot.3). Jiná odpověděla, co se vytíženosti týče, že „*dá se zvládnout*“ (dot.5), další si myslí, že je „*vytíženost dost značná*“ (dot.9).

Další se domnívá, že vytíženost „*rozhodně je, ale řekla bych, že to dost souvisí i s tím, na co všechno manžel „kýváne*“ (dot.4). Jiná vidí „*větší psychický i fyzický nápor na manžela, větší zodpovědnost*“ (dot.7).

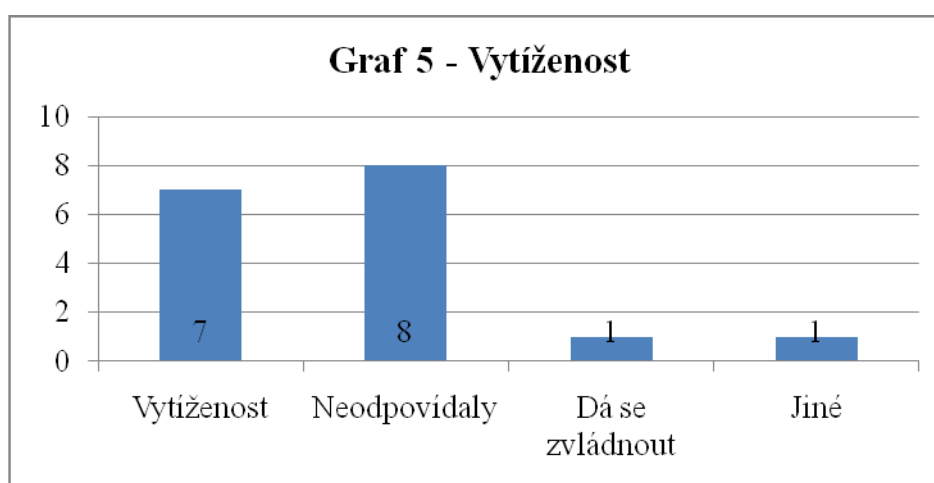
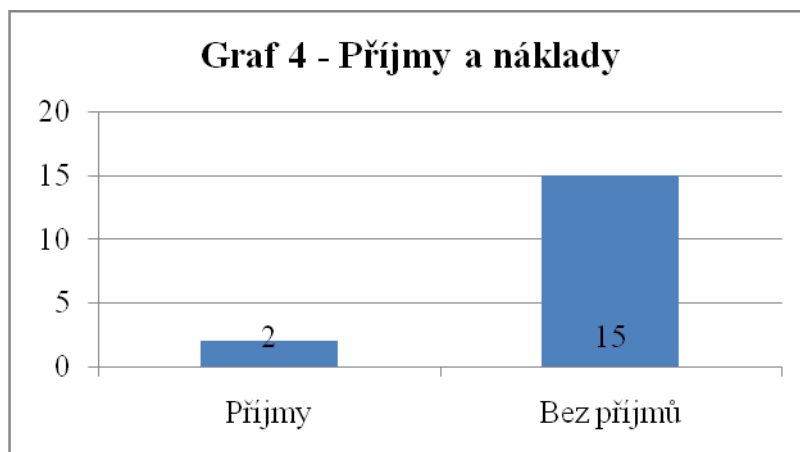
Další si myslí, že „*každá služba vyžaduje čas, s tím se musí počítat*“ (dot.14).

Manželky vidí úbytek času i v těchto případech: „*úbytek volného času manžela, který využívá pro přípravu (kázání) na mši sv.*“ (dot.8) a „*úbytek času, vyučování náboženství a ve volném čase návštěvy v penzionech a nemocnici*“ (dot.10).

Jedna z žen, co se týče vytíženosti, se opět rozepsala: „*Vytíženost je dost velká, protože jak se jeden osvědčí někde, chtějí ho i jinde. Bohužel tím, že pracuje (manžel) ve směnném provozu, nemáme určený pravidelný den ani chvílky jen pro sebe jako manželé. Je to náš celoživotní problém. Vždy je něco nebo někdo důležitější. Času je na vše určitě méně. Těch služeb je určitě více, než před svěcením. Protože i když je doma, tak při přípravě homilie nechci rušit a tak některé dotazy odložím a zapomenu, řešení se odkládá. Je těžší komunikace, dost se stále spěchá, málo klidného společného času. Pan farář dotaz na jeho čas vznáší jen k jeho diáři a směnáři, bohužel nikdy se neobrací s dotazem k manželce, jestli nemá nějaký plán. Ta se vždy přizpůsobí.*“ (dot.16).

I v této otázce byly odpovědi různorodé. Zjistíme, že, ačkoliv se pohybujeme v jedné diecézi, finanční náhrady či hodnocení jsou různá (od toho, že rodiny jáhnů vše samy dotují přes finanční příspěvek od pana faráře až po finanční příspěvek ze strany biskupství) a nejsou jednotná pravidla.

Dále vyznívá, že časová vytíženost služby trvalého jáhna a otce od rodin je nemalá, a že každá rodina se s ní vyrovnává opět po svém.

2.3.5. Účast na manžellově službě

Tato otázka měla za úkol zjistit, zda (a případně jak) se manželka zapojuje do služby svého manžela.

Zde jsem měla na mysli to, zda manželka svého muže podporuje, zda mu "fandí". Měla jsem na mysli i to, zda manžel vyžaduje, aby manželka s ním konzultovala např. homilie, zda mu dává zpětnou vazbu; zde mohlo zaznít i například to, že se manželovi - jáhnovi kázání podařilo či nikoli. Také jsem chtěla zjistit, zda (a případně kolik z žen) manželky spolupracují např. při přípravách snoubenců, při výuce náboženství, při přípravě malých dětí na první svaté přijímání či první svátost smíření.

Ve stylu ne, nemusím se účastnit či nezapojuji se, se vyjádřily ženy v následujících dotaznících: „nezapojuji se“ (dot.1), „ne“ (dot.5, 8), „neúčastním se žádných příprav“ (dot.11), „nemusím se účastnit“ (dot.14), „neměla jsem žádnou spoluúčast na duchovní službě“ (dot.10).

Další jednoduché, ale opačné odpovědi ve stylu ano, účastním se, byly tyto: „*ano spolupracuji*“ (dot.15), „*dle přání manžela přečtení homilie*“ (dot.12) a podobné „*dávám reflexi na kázání, manžel ji chce*“ (dot.6).

Další, opět velice rozvětvené, odpovědi byly: „*Když můj manžel (ještě) neměl svěcení a připravovali jsme snoubence, manžel u přípravy vždy usnul (...). V současné době psal o přípravě snoubenců diplomku – já jsem do toho moc nemluvila a snoubence připravoval zatím jednou sám na faře...Kdysi jsem připravovala ve spolupráci s knězem děti na první svaté přijímání, manžel se toho neúčastnil. Teď manžel učí náboženství a já se toho neúčastním, ale mu to přeji. 11 let jsem měla křesťanskou třídu v MŠ, úzce jsem spolupracovala s kněžími z okolních farností. Teď je moje role v této oblasti pasivnější. Říkám: „Teď je v tom – v aktivitě - čas manžela*“ (dot.2).

Jiná reakce byla následující: „*Moje účast na manželově službě je taková, že já hlídám děti a starám se o domácnost (také chodím do práce), když není doma – dělám takové zázemí, aby on se mohl věnovat rodině. Někdy mu dávám zpětnou vazbu, když potřebuje něco probrat, zkonzultovat (někdy si čtu homilie nebo články do časopisu), když mě o to požádá. Vzhledem k tomu, že běžně nemáme žádné hlídání dětí, tak ani více nezvládnou*“ (dot.3).

Další se vyjádřila následujícím způsobem: „*manžel má ve službě moji plnou podporu, vítá moji reflexi na přípravu homilií, zvl. na dětské mše sv., některé akce farnosti připravujeme spolu (manželské večery), až do loňského roku jsme spolu jezdili na farní tábor pro děti, probíráme spolu navzájem témata výuky náboženství (sloužím ve farnosti též jako katechetka)*“ (dot.7).

Jiné se zdá, že spolupracuje výjimečně: „*Manžel potřebuje spoluúčast jen výjimečně, spíše se domlouváme ohledně bohoslužby slova – jaký žalm apod.*“ (dot.9).

Další paní nemá mnoho zkušeností: „*se společnou prací zatím nemáme moc zkušeností, přípravu snoubenců jsme zatím nedělali, u jedněch lidí manžel trochu vypomáhal; byla jsem s manželem v týmu Alfa kurzu; obecně: manžel ji nevyžaduje, (ale) neodmítá*“ (dot.4).

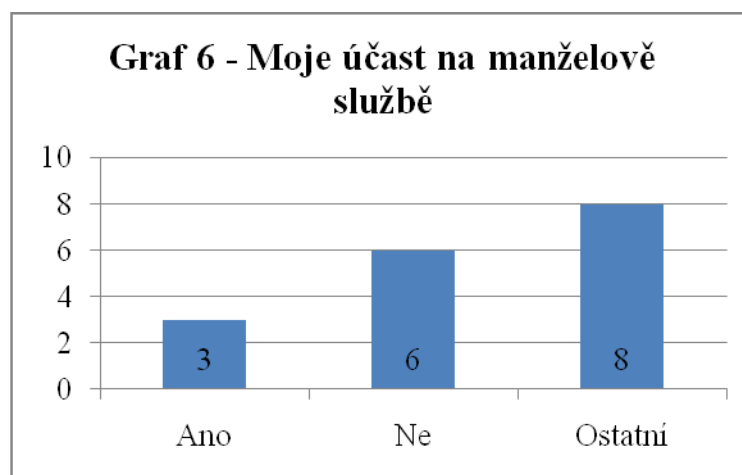
Další paní napsala: „*Pokud byly přípravy snoubenců, byla jsem "spolupořadatelkou", mám instruktorský kurz PPR a jsem v této oblasti schopná předat mnoho cenných zkušeností. Často reflexe promluv, manžel ji vyžaduje*“ (dot.13). Z další odpovědi vyznívá spíše postesknutí: „*Moje účast na manželově službě není požadována, snad jen zajistit klid. Já jen peru, žehlím a vařím, dělám, co můžu, pokud ještě můžu. Dbát o*

zdraví manžela není lehké, protože manžel není malé dítě a tak často neposlouchá!! To jsem podepsala a nevěděla jsem, že to není lehké.

Při homilii nevyžaduje reflexi, protože hned po prvním kázání mi pan farář sdělil, že žena nemá co do kázání mluvit. (Vyznělo to – ať žena v Církvi mlčí.) Jen když manžel očekává, že na pohřeb přijde půl města, tak mi kázání dá přečíst. Většinou mu řeknu, ať to v některé pasáži zkrátí, nebo něco málo vynechá, ale ujistím ho, že to je dobré“ (dot.16).

Reflexe či odpovědi na tuto otázku jsou opět různé.

Ženy, pokud se zapojují, velmi často reagují na promluvy, homilie, tím dávají zpětnou vazbu. Také se stává, že se ženy nezapojují vůbec a to z různých důvodů (např.dot.16).

2.3.6. Souhlas se svěcením v současnosti ano - ne

K tomu, aby byl manžel vysvěcen na jáhna, dává žena písemný souhlas.

Moje poslední otázka v oddíle JÁ se týkala zjištění, zda ženy by daly znovu souhlas se svěcením, zda by i dnes jejich souhlas byl naprosto bezpodmínečný.

Naprosto jednoznačné odpovědi typu „ano“ byly v dotaznících 5, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 14, 15.

Odpověď od paní v dotazníku 9 byla zdůrazněná „*souhlas bych dala, manžel slouží rád*“.

Další manželka také souhlasí – „*dala, za stejných podmínek jako předtím, a to, že slib jáhna nebude nadřazen slibu manželskému*“ (dot.1).

Jiná uvedla, že „určitě bych dala souhlas se svěcením a myslím, že si svoje místo umím prosadit u manžela, farářů i u biskupa. Přeji manželovi po prožívání neúspěchu pracovního duchovní úspěch, růst osobnosti a prožívání úcty od farníků“ (dot.2).

Další manželka svůj souhlas zdůraznila: „Můj souhlas se svěcením vždy byl, je a bude. Nic bych neměnila. Život je o službě a sebevydání každý den, jinak je planý jako semeno, které nepadlo do dobré půdy. Tak to je“ (dot.3).

Další paní svůj souhlas okomentovala: „Hm, řekla bych, že stejně se moc podmínky dávat nedají – bud' to manželka připustí nebo nepřipustí – dávat si podmínky ve stylu ‚ale nesmíš zanedbávat děti‘ nebo ‚ale jen když se nestaneš církevním zaměstnancem‘ nemá podle mě smysl, protože ani při nedodržení v budoucnu se nějaké ‚odjáhňení na manželčinu žádost‘ udělat nedá.“ (dot.4).

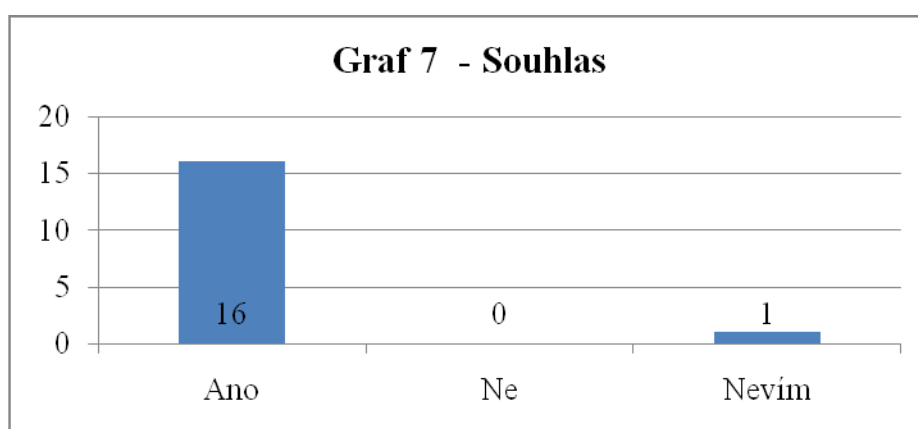
I další paní souhlasila, ale její komentář byl tento: „Souhlas bych dala, možná bych ještě rozšířila - každoročně na Zelený čtvrtek je obnova kněžských slibů a na svátek Sv. Rodiny obnova manželských slibů. Myslím, že by mohla být i obnova jáhenství, kde by byli oba manželé, mohlo by to být třeba ve výroční den, či několik jáhnů najednou apod.“ (dot.13).

Další paní také souhlasila, ke konci celého příspěvku je mírné postesknutí: „Souhlas s jáhenským svěcením bych dala znovu i dnes. Studoval, aby něco věděl a i s menšími dětmi jsme to zvládli. Jsme přesvědčeni, že každý, kdo žije v mládí skauting, ví, že je to služba, ke které jsme stále připraveni i jako křesťané. Jáhenství je služba posvěcená a z této pozice může více žehnat. Je to silnější, než jen křížek od laiků, kteří svěcení nemáme. Slovo jáhna ‚z terénu‘ má význam tím, že se dívá trochu z jiného úhlu pohledu na život. Často bývá lépe přijímán než kněz. Myslím, že je blíže životu, není tolik odtržen od reálu života, zvláště je bližší hledajícím a nevěřícím je přijatelnější (ale nesmí to vědět pan farář). Jestli bych dala souhlas i dnes? Ano. Možná bych si jen vytkla i trochu respektu vůči mně i vůči rodině. Je to asi jednotlivě v kněžích – celibátnících – a ne ve všech. Nemohu se ozvat právě já, když pan farář zapomene po ekumenických bohoslužbách pozvat i manželky kazatelů jiných církví (nejde snad o občerstvení na faře), ale bylo by to určitě milé. (Není to ve zlém, pro mě je to běžné, i když nové, ale pro manželky kazatelů jiných církví, to musí být netaktní. Nemístná poznámka: Možná bych se tam lehčeji dostala s vařečkou v ruce.! Tak asi tentokrát ne, vyčkám zase do času ekumenických modliteb a po skončení opět zkusím dojít pěšky domů, protože nemám řidičák)“ (dot.16).

Další je také souhlas a zdůvodnění: „*I dnes bych souhlasila s manželovým svěcením - věřím že je to pro rodinu velká milost a že jsme díky tomu překonaly spoustu těžkostí a i dnes, když jsme se tuto sobotu dozvěděli o dceřině těžké nemoci, máme se s vírou na koho obrátit. Podmínky bych si nekladla a snažila bych se vše zařídit tak, aby vše fungovalo. V současné situaci by to asi bylo složité*“ (dot.17).

Pouze jedna z dotázaných žen zapochybovala o svém souhlasu: „*Nevím, když vidím, jak je manžel vytížen?!*“ (dot.6).

Dá se říci, že manželky trvalých jáhnů by svůj souhlas daly i dnes a to i přesto, že zátěž, která tuto službu provází, není malá. Uvědomují si milost, která toto svěcení provází.

2.4. Zpracování otázek okruhu DĚTI

Tato část byla věnována pohledu na děti. Otázky jsem položila pouze dvě.

První otázka zněla, zda si (děti) váží otcova povolání nebo se naopak stydí před vrstevníky či je jim lhostejné či zda dávají najevo nesouhlas s otcovou službou. Druhá navazovala na první a vlastně ji rozvíjela, ptala jsem se, zda otcova služba dětem pomohla v jejich duchovním životě, v duchovním růstu, ano či ne.

2.4.1. Váží si otcova povolání, stydí se, je jim to lhostejné, nesouhlasí

V tomto oddíle jsem těmito otázkami chtěla zjistit, jaký dopad má jáhenská služba na děti, zda si jí váží, otce oceňují, mají k němu respekt a úctu. Chtěla jsem také vědět, zda jáhenská služba děti formuje, zda je i důležitá v předávání víry - z pohledu manželek a zároveň matek dětí.

I zde ženy odpovídaly jednoznačně a to, že si „*děti otcova povolání váží*“. Toto zaznělo v dotaznících 2, 5, 7, 10, 11, 12, 15.

Z dalších dvou odpovědí vyplývá, že v těchto rodinách jsou děti ještě malé – „*prozatím to berou jako přirozenost*“ (dot.8) a „*děti jsou malé, neřeší to*“ (dot.14).

V dalších rodinách je to naopak – „*naše děti jsou ve věku 30, 42 a 48 let, to mluví za vše*“ (dot.1) a také „*Naše děti jsou již dospělé, nemůžeme mluvit za ně. Příliš o té službě s námi nemluví, ale povinnosti respektují*“ (dot.9).

I zde zaznívají různé další komentáře: „*Děti si váží otcova povolání, mají k otci úctu. Manžel umí hezky vše dětem vysvětlit a přiblížit. Zatím se nikde nesetkali (třeba ve škole) s výsměchem, tak s tím ani neměli možnost mít problém. Myslím, že tatínka jako jáhna vnímají jako nějaký „bonus“, něco dobrého a pozitivního. Všichni chodíme do kostela, tak je to pro ně přirozené*“ (dot.3).

Někde se v rodině sejdou různé názory – „*jak kdo – řekla bych, že některým je to jedno a některé to berou pozitivně*“ (dot.4).

I další odpověď byla spíše o větších dětech: „*Otcova povolání si váží, ačkoliv když byly malé, některým věcem nerozuměly. Na druhé straně pro ně bylo samozřejmostí, že je táta u oltáře*“ (dot.13).

O větších či dospělých dětech se mluví i zde: „*2 dospělé dcery si v současné době váží otcova povolání. Vidí, že se ve službě druhým realizuje. Myslím si, že mladší dcera případně mladíky, se kterými se seznámila, neinformovala hned na začátku, že její otec je jáhen. Myslím, že to bylo často handicapem (...). Nechtějí tolik vytíženého partnera. Dost nerady chodí na bohoslužby, když vědí, že tatínek káže*“ (dot.16).

Od další manželky zaznělo také spíše konstatování o dospělých dětech: „*Vážily si otcova povolání a asi neměly problém se k tomu hlásit, protože po roce 1989 byla již situace jiná než za našeho mládí, kdy se nám děti i učitelé smáli, že chodíme do kostela*“ (dot.17).

Manželky (a matky) se vyjádřily, že ve většině rodin si děti otcova povolání, který je trvalým jáhnem, váží. Vyskytl se i názor, že děti toto povolání vnímají jako bonus (dot.3) ve svém životě a nestydí se za to, že je otec jáhnem.

2.4.2. Otcova služba dětem pomohla v duchovním růstu ano - ne

Druhá otázka v tomto oddíle zněla, zda dětem otcova služba pomohla v jejich duchovním životě, v jejich duchovním růstu. Chtěla jsem zjistit, zda otcové jsou svým

dětem nápomocni radou či pomocí v duchovní oblasti. Chtěla jsem také zjistit, zda děti pomoc od otce vyhledávají či potřebují nebo ne a také zda otec je dětem vzorem.

V tomto oddíle zcela jednoznačné odpovědi „ano“, tedy že otcova služba měla na děti vliv, odpovědělo celkem 5 z dotázaných žen (dot.5, 6, 10, 15, 17).

Ve smyslu ano, ale více rozvedené odpovědi, uvedly další ženy, např.: „*Otcova služba působí na jejich život*“ (dot.12) nebo „*určitě jim je vzorem*“ (dot.14) a také „*ano – alespoň doufáme, že ano*“ (dot.7).

Ve smyslu ano zazněla i další z odpovědí – „*Ano – myslím, že to děti vnímají pozitivně, když vidí otce u oltáře, tak je to formuje, taky doma o službě a víře více mluvíme, než kdyby jáhen nebyl. Doufám, že jim to vydrží i do dalších let, až přijde puberta*“ (dot.3), stejně jako zde: „*Dnes již 3 dospělé děti prakticky víru žijí (dvě jsou již samostatné), nejmladší je ještě s námi doma, ale myslím, že je na dobré cestě*“ (dot.13).

V jiném z dotazníků jsou zřejmě ještě děti malé, odpověď zněla „*uvidíme*“ (dot.8).

V dalších případech buď byl vliv minimální, nebo se nic nezměnilo: „*zůstaly ve stejných kolejích*“ (dot.1), podobně zde „*myslím, že moc ne*“ (dot.4). Další názor je také podobný: „*otcova služba je natolik neovlivnila. V době svěcení už měli individuální zralou víru mladých věřících*“ (dot.2). Podobný pohled je i ten následující, ale více komentovaný: „*Duchovní život dcer už v době (..) svěcení byl zformovaný. Jsou dospělé a nezměnilo jim to víru a pohled na Církev. Obě studovaly – starší dcera katechetiku a mladší má teologickou fakultu – bakalářské studium. Obě studia používají (...) ke komunikaci s okolím, ne k výuce náboženství. Starší slouží jako varhanice*“ (dot.16).

Jeden z názorů jsem nechala nakonec. Neodpovídá přímo na otázku, ale jedná se spíše o reflexi situace: „*v některých případech jsou trochu nemile překvapeni chováním v církvi*“ (dot.11).

Závěrem se dá říci, že ve větší míře se manželky a matky domnívají, že otcova služba má na děti pozitivní vliv.

2.5. Zpracování otázek v okruhu FARNOST

V tomto oddíle otázek jsem se snažila zmapovat situaci, jaký je postoj k trvalému jáhnovi, který působí ve farnosti, ze které vyšel. Opět je vše zkoumáno z pohledu manželky, jak ona celou situaci vidí. Snaží se zjistit, zda a jak farnost rozumí specifickosti této služby, která v některých oblastech naší diecéze ještě stále není běžná. Snaží se zjistit, zda a jak se změnil postoj k manželce a v neposlední řadě se ptá, zda se rodině jáhna dostává ze strany farníků nějaké podpory ve chvílích těžkostí.

2.5.1. Postoj k jáhnu, který vyšel z farnosti - změna - beze změny

V této otázce zjišťuji, jaký postoj zaujímá farnost či její jednotliví členové k trvalému jáhnovi, který z farnosti vzešel a v ní i nadále působí; zda vidí v jáhnovi autoritu, zda jej uznávají a zda si jej váží. Opět je to tak, jak celou věc vidí vlastní manželky.

V této otázce zaznělo veliké množství informací:

„Lidé jej milují i nadále“ (dot.1).

„Váží si manžela - jáhna“ (dot.2).

„Myslím, že farnost manžela jako jáhna vnímá valnou většinou pozitivně, možná z počátku to byl trochu nezvyk (i když my ve farnosti starého pána jáhna máme...), zvláště když čas ukázal, že opravdu jáhenská služba manžela je prospěšná – zejména v péči o nemocné (přináší sv. přijímání nemocným do nemocnice, psychiatrické léčebny a do domácnosti)“ (dot.3).

„Krátce po svěcení jsme změnili i farnost, takže - v původní farnosti více méně beze změny, u farnosti v sousedství, kde vypomáhal, se našli lidi, kteří si mysleli, že je snad něco jako řeckokatolík, nebo že je to hereze, když ženatý muž stojí u oltáře, ale to jde o celkové vzdělání resp. informovanost mezi věřícími; v nové farnosti byl přijat již jako jáhen a řekla bych, že se na něj jako na autoritu pohlíží“ (dot.4).

„Lidé jej ve velké většině uznávají“ (dot.5).

„Nevím, někdy mi připadá, že si toho ani farníci neváží, že mají mezi sebou jáhna“ (dot.6).

„Postoj farnosti k manželovi se nezměnil, svěcení přineslo větší kredit služby (návštěvy nemocných, katecheze, práce s mládeží), větší autorita“ (dot.7).

„Asi bez změny“ (dot.8).

„Postoj bych řekla beze změny, záleží na tom kterém jednotlivci. Ti, kteří byli zaujati předtím, pravděpodobně zůstávají zaujati i nadále, přátelé vyzdvihují kázání. Podle toho i autorita“ (dot.9).

„Podle situace“ (dot.10).

„Beze změn“ (dot.11).

„Vážnost stejná“ (dot.12).

„Změna postoje přicházela pomalu, někteří lidé se snažili jej "převychovat", stylem - měl bys toto a toto bys neměl apod. Ale přišlo to po výměně kněze“ (dot.13).

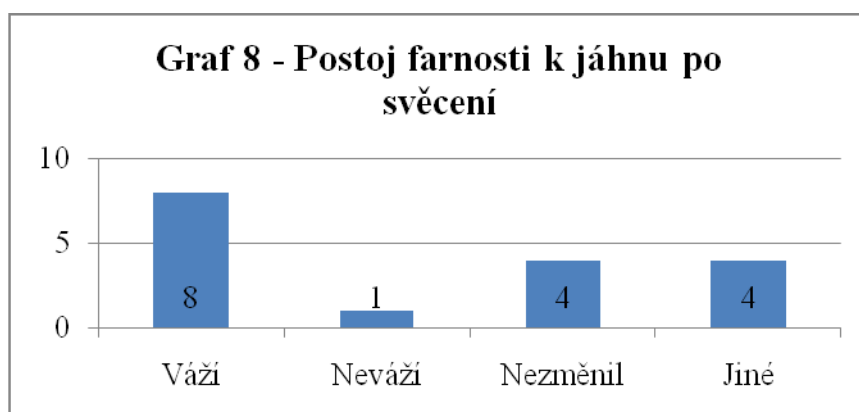
„Asi ho uznávají“ (dot.14).

„Manžel nevyšel z farnosti“ (dot.15).

„Postoj zůstává stejný, ve skautingu měl autoritu, mnohým rodinám pomohl překlenout problémy s vírou dospívajících - přirozenou cestou bez dlouhých řečí. Dokonce v den svěcení se sešla celá farnost u jednoho stolu - i ty tábory, které po mnohá léta byly pro různé názory proti sobě. V ten den se setřely mnohé dlouhé vykonstruované spory. Až mě to množství lidí překvapilo. Autoritu má. I ti, kteří nebyli přesvědčeni o potřebnosti jáhenské služby, v době nemoci p. faráře mi sdělovali, že ted' pochopili, že je to dobré a potřebné“ (dot.16).

„Postoj změnili, vážili si služby, kterou vykonával při bohoslužbách“ (dot.17).

Dá se shrnout, že postoj k trvalému jáhnovi, člověku, který vyšel z farnosti, je různý; někde si jáhna váží, váží si jeho služby a jeho práci uznávají, uznávají jeho autoritu i osobnost a tento názor převažuje.

2.5.2. Farnost službu jáhna přijímá a rozumí jí ano - ne

Druhá otázka v tomto oddíle se týkala toho, jak farnost přijímá službu jáhna. Dotazují se, zda a jak rozumí věřící její specifičnosti, zda rozumí tomu, co je pro tuto službu podstatné; zda pochopili, čím se liší od svátosti kněžství. Ptám se, zda věřící nemají zkrslené představy a pokud ano, čeho se týkají.

Odpovědi byly tyto:

„Neumím odpovédět“ (dot.1).

„Farnost přijímá službu manžela jáhna, odlišují Bohoslužbu slova a mši sv. Na Bohoslužbě slova je méně lidí“ (dot.2).

„Ve farnosti byl mnoho let trvalý jáhen (měl manželku, rodinu), takže farnost velmi dobře tuto službu zná. Proto nebyl problém přijmout nového mladého jáhna“ (dot.3).

„Záleží na složení lidí ve farnosti, na věku a vzdělanosti, na venkově a ve městě“ (dot.4).

„Lidé jej ve velké většině uznávají“ (dot.5).

„Ano, věřící ani třeba nevědí, že když je knězem stanovená místo nedělní mši svaté bohoslužba slova, tak že je platná stejně jako mše svatá“ (dot.6).

„Službu jáhna farnost oceňuje, bez zkrslených představ“ (dot.7)

„Farnost službě jáhna rozumí. V naší farnosti nejsou zkrslené představy“ (dot.8).

„Farnost jako celek službu přijímá“ (dot.9).

„Nevím“ (dot.10).

„Službu jáhna přijímá“ (dot.11).

„Věřící (službu jáhna) přijímají s uspokojením“ (dot.12).

„(...) nevím“ (dot.13).

„Nevím“ (dot.14).

„Ano přijímají a s vděčností“ (dot.15).

„Někteří sice stále nepůjdou při sv. přijímání akolytovi ani jáhnovi, ale většinou si váží jeho služby. Protože služba u oltáře vycházela nejprve ze služby dětem, nemocným a potřebným. Není to jenom okázalost v obřadech. Je to dar Bohu a druhým a na to lidé slyší a rozumějí tomu.

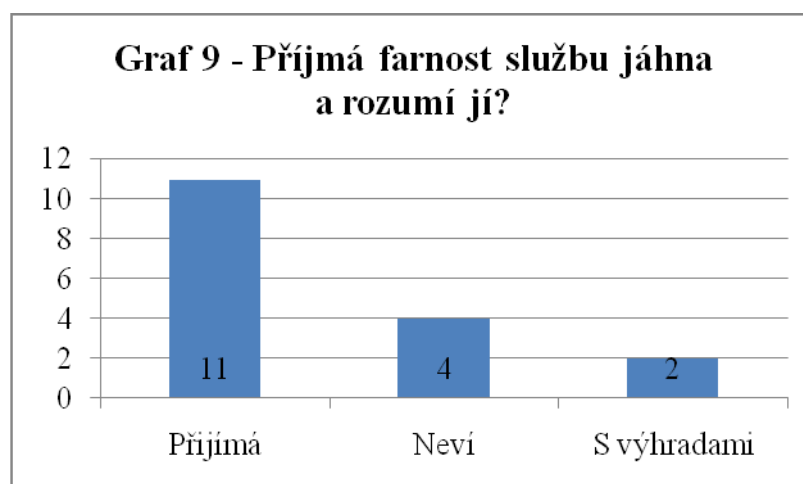
Zkrslenost pohledu je v tom, že někteří si to pletou s přípravou na kněžství a tak ze začátku jsem vyslychala, jak se usilovně modlí za to, aby se brzy stal knězem. (Někdy jsem nebyla schopná jim vysvětlit, že se tím nepřimo modlí za mou smrt. ???)“ (dot.16).

„Farnost službu jáhna přijímá a řekla bych, že jí i rozumí. S ostatní nevěřící společností je to ovšem jinak“ (dot.17).

Dá se říci, že věřící ve farnostech ve většině případů specifičnosti služby jáhna rozumí a že si jí i váží a přijímají ji. Oceňují její přínos, protože je to "dar Bohu a druhým" (dot.16).

Zkreslené představy o této službě lidé zpravidla nemají; přesto zkreslenost pohledu na tuto službu může být v tom, že někteří lidé ji mohou brát jako přípravu na kněžství (dot.17).

V této otázce zazněly i odpovědi, že věřící někdy nerozumí tomu, že jáhen je i ženatým mužem a že jáhenství nemusí být nutně předstupněm na cestě ke kněžství (dot.16).

2.5.3. Vztah farníků k mé osobě, změna ano - ne

V této otázce jsem chtěla zjistit, zda a případně jak se projevil vztah farníků k osobě manželky jáhna po svěcení. Může se stát, že z naprosto neznámé ženy se ze dne na den stane bytost protěžovaná, ale někdy také přehlížená; může se z ní stát také žena, na kterou jsou kladeny jisté nároky nebo naopak je vnímaná jako jedna z mnohých. Jak to je doopravdy a jak toto vnímají ženy samy?

Odpovědi byly tyto:

„Změnu nepozoruji“ (dot.1).

„Krátká doba po svěcení, zatím necítím změnu. U některých žen snažících se o co nejlepší křesťanství – cítím konkurenci – chtějí více knězi pomáhat, jak já“ (dot.2).

„Vztah farníků k mé osobě se moc nezměnil, možná mě více znají, hlavně starší generace, že já jsem ta manželka jáhna. Já osobně vnímám úctu k tomuto povolání, a tak

mám možná i já výsradnější postavení ve farnosti. Z čehož netěším, spíš mě mírně zatěžuje být „sledována“ jako manželka jáhna, když v kostele či jinde hlídám naše neposedné kluky“ (dot.3).

„V původní farnosti více méně beze změny, v nové farnosti – jak kdo, občas mají lidi pocit, že manželka jáhna má samosebou něco ze znalostí nebo schopností v sobě taky“ (dot.4).

„Ne“ (dot.5).

„Nezdá se mi, že došlo ke změně“ (dot.6).

„Beze změn“ (dot.7).

„Nepociťuju žádnou změnu“ (dot.8).

„Pokud se týká mne, spíše mě farnost hodnotí z hlediska mé služby (varhanice, katechetka)“ (dot.9).

„Ne“ (dot.10).

„Nezměnila se“ (dot.11).

„Změnu nepozoruji“ (dot.12).

„Zpočátku nikdy, až po výměně kněze mi některé ženy začaly říkat, jak bych se měla chovat a oblékat, apod.“ (dot.13).

„Nevím“ (dot.14).

„Protože my jsme přistěhovaní a nejsme domácí, ze začátku nás jako rodinu farníci přijímali, ale lidi mimo farnost ne. Ted' už máme u mnohých úctu a respekt“ (dot.15).

„Myslím, že mě většina farnosti přijímá, ale asi mají obavy, že zbožný muž nemá tak zbožnou ženu, protože se tak často nedostanu do kostela nebo mi to zdravotní problémy nedovolují. Někdy se stane, že některé ženy po obřadech svěřují mému manželovi své problémy, až z toho mám problém já, jestli se můžu k manželovi po mši hlásit, abych je nerušila. Jedna moje švagrová mi sdělila, že většina žen mi závidí, že mám doma tak svatého muže a často mi to řeknou, copak ty, ty máš doma svatýho mužskýho, což mi na sebevědomí nepřidá. Mám z toho pocit, jestli na to všechno stačím. Naštěstí u bližších přátel změnu nezaznamenávám. Jen jediná kamarádka mi trochu pomáhá dostat se zase na koleje zpátky, abych nebyla plná obav“ (dot.16).

„Farníci si jáhna váží a i dnes, když ji již vykonávat nemůže, mají ho rádi“ (dot.17).

Ve velké většině odpovědí můžeme zaznamenat, že ženy změny nepozorují nebo že změny nejsou výrazné.

2.5.4. Podpora farnosti rodinně jáhna

V této otázce jsem chtěla zjistit, zda a jak vyjadřuje farnost podporu rodinně jáhna.

V každé rodině se vyskytují těžkosti a nemoci. Proto jsem chtěla zjistit, zda věřící z farnosti rodinně jáhna pomáhají, pokud má tato rodina nějaké problémy - ať už se týká např. onemocnění a to jak muže, tak manželky, pracovního vytížení v zaměstnání a následného nedostatku času, kterým může rodina trpět či např. i hmotného nedostatku.

Odpovědi byly následující:

„Zatím v rodině nebyl problém, tudíž ani podpora farnosti nebyla zapotřebí“ (dot.1).

„Před svěcením všechno – kolem oslavy ve farnosti připravoval manžel sám. Cítím v tom trochu neschopnost zapojit jiné (přílišná skromnost). Ve vedlejší farnosti, kde byli vysvěcení dva jáhni, byla větší spolupráce (...)“ (dot.2).

„Podpora farnosti rodinně nějaká zvláštní (z pozice toho, že manžel je jáhen) není. Uvítala bych příležitostné hlídání dětí, ale sama to neumím si o to říct (někoho obtěžovat) a sám se nikdo nenabídne. Dvakrát jsem se pokoušela si hlídání takto domluvit, ale bylo to obtížné (z mé strany)“ (dot.3).

„Nemám moc zkušeností, nemůžu se vyjádřit“ (dot.4).

„Ano“ (dot.5).

„Na tuto událost nepřišlo, Bohu díky!“ (dot.6).

„Modlitební a morální podpora - materiální podporu nepotřebujeme“ (dot.7).

„Podpora nebyla třeba“ (dot.8).

„Jsou to spíše jednotlivci“ (dot.9).

„Ne“ (dot.10).

„Podporu jsme zatím nepotřebovali, spíš zajišťuji některé akce ve farnosti“ (dot.11).

„Zatím nebylo výrazně nutné“ (dot.12).

„Nikdy jsme ji nepotřebovali, jen jedna paní nám řekla, že se za nás modlí, když jsme čekali své poslední dítě a byly komplikace v těhotenství“ (dot.13).

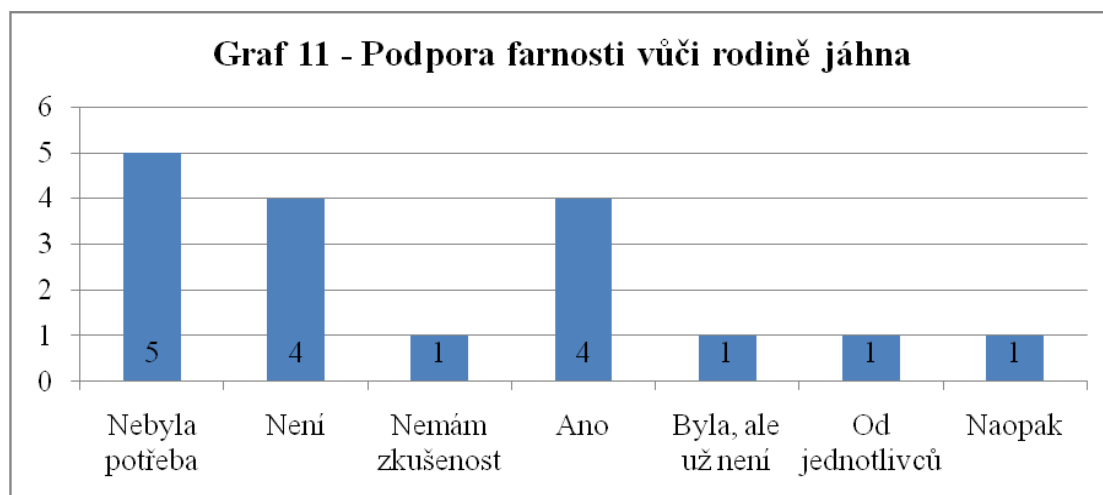
„Ne nevím, situace nenastala“ (dot.14).

„Farníci pomáhají podle potřeby a možností“ (dot.15).

„Moc podpory nevnímám, spíše ji druzí očekávají od nás“ (dot.16).

„Nejlépe jsem poznala podporu farnosti, když byl můj muž nemocný. Mnoho farníků ho pozdravovalo a navštěvovalo v nemocnici“ (dot.17).

Odpovědi opět byly různé a opět záleželo na vyjádření se jednotlivých žen. Neumějí si o podporu říct, např. formou pohlídání dětí (dot.3), ale velmi často se vyskytovala odpověď, že podporu nepotřebovali či nebyla (zatím) nutná. Největší podporu zažila paní, která měla nemocného muže (dot.17).

2.6. Zpracování otázek okruhu KLÉRUS

Poslední oddíl otázek se týkal toho, jak manželky vidí a pociťují spolupráci s klérem a to nejbližším, tedy s místním knězem, ale i případně kněžími ve vikariátu a také s diecézním biskupem.

2.6.1. Spolupráce s kněžími

V první otázce zjišťuji, jak ženy vidí spolupráci svého manžela s knězem; zda spolupráce je či není, zda je dobrá, ale také zda kněz či jáhen spolupráci neodmítají.

Odpovědi byly následující:

„Vnímám vztah jenom s jedním místním farářem a ten je dobrý“ (dot.1).

„Náš kněz spolupracuje s manželem, váží si ho. Někteří, hlavně polští, kněží ještě ne-
umí spolupracovat a respektovat jáhny. Jinak teď mám více kamarádů mezi kněžími, což
je pozitivní“ (dot.2).

„Spolupráce s kněžími je dobrá, nevidím nějaký větší problém“ (dot.3).

„jak u koho, u těch, se kterými je běžně v kontaktu, je spolupráce dobrá, když se
„připlete“ k někomu, kdo s jáhnem nemá zkušenosti, bývá někdy minimum, vysloveně
odmítání jen naprosto ojediněle“ (dot.4).

„Dobrá“ (dot.5).

„Zatím jsou vztahy dobré“ (dot.6).

„Ano“ (dot.7).

„Spolupráce dobrá“ (dot.8).

„Spolupráce s knězem dobrá“ (dot.9).

„Nutné minimum“ (dot.10).

„Nevím“ (dot.11).

„Spolupráce dobrá“ (dot.12).

„Víceméně dobrá - mám na mysli vikariát“ (dot.13).

„Spolupracují“ (dot.14).

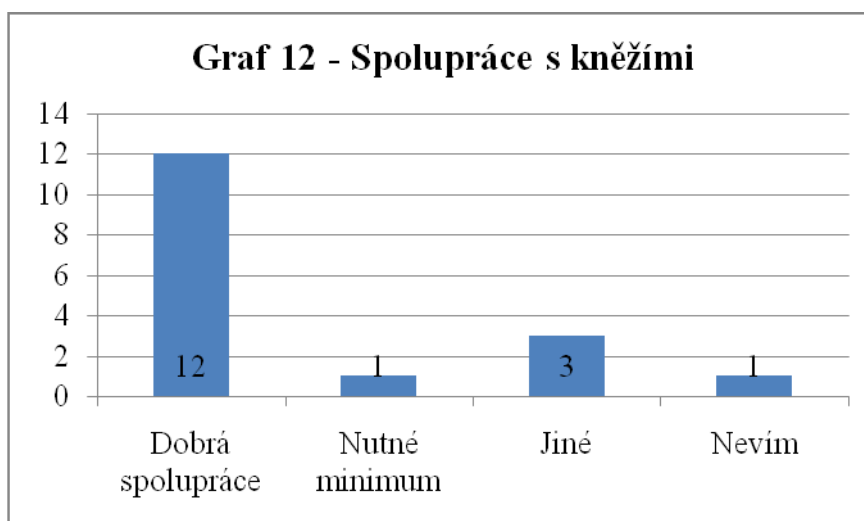
„Dobrá“ (dot.15).

„ANO – dobrá, v některých situacích jen nutné minimum“ (dot.16).

„S většinou kněží naší farnosti byla spolupráce dobrá a s manželem si rozuměli a
vzájemně se respektovali. Ale jako všude jsou lidé různí, tak i někteří kněží mají na jáh-
na jiný pohled - nemohou pochopit že se plně nemohou věnovat službě, protože mají
povinnost vůči manželce, dětem - musí chodit do práce atd.“ (dot.17).

Ve větší míře manželky odpovídaly, že spolupráce mezi knězem a jáhnem je a že je
dobrá. Avšak i zde se objevily odpovědi odlišné, např. dot.17 – „i někteří kněží mají na
jáhna jiný pohled - nemohou pochopit, že se plně nemohou věnovat službě, protože mají
povinnost vůči manželce, dětem - musí chodit do práce atd.“, ale i dot.4 – „když se
„připlete“ k někomu, kdo s jáhnem nemá zkušenosti, bývá někdy minimum“.

I v těchto odpovědích vyznívá, že všechno je o lidech a vzájemné komunikaci a vzájemném respektu; někdy je to i o odlišném vidění kněze v celibátu a ženatého jáhna.

2.6.2. Kněz a jáhen tvoří tým ano - ne

V této otázce jsem chtěla zjistit, zda se dvěma lidem, kteří mají spolu tvořit tým, toto i podaří.

Odpovědi byly následující:

„Z mé strany žádná komplikace není a jinak je to otázka na kněze“ (dot.1).

„Tvoří tým - profesně i lidsky – ano“ (dot.2).

„Na faře v našem městě je více kněží, spolupráce s naším farářem je velmi dobrá, s jedním knězem horší (nesedli si osobnostně) – někdy brání novým aktivitám, třetí je nový. Farář se obrací na manžela, když něco potřebuje (někdy pohřeb, nějakou bohoslužbu slova apod.) a manžel většinou vždy vyhoví. Konkurence není, je však pravda, že je vymezena oblast, ve které se manžel angažuje a většinou nekonkuruje kněžím“ (dot.3).

„V našem případě tvoří víceméně takový volný tým“ (dot.4).

„Ano, tvoří tým“ (dot.5).

„Tvoří tým – ANO; každý má svou linii, svou oblast zájmů – NE; jáhen vnímán jako přívažek či konkurence – NE“ (dot.6).

„Tvoří tým - pouze profesně; každý má svou linii, svou oblast zájmů – částečně ano, ale po dohodě“ (dot.7).

„Každý má svou linii, svou oblast zájmů – ano“ (dot.8).

„Tvoří tým“ (dot.9).

„Každý má svou linii“ (dot.10).

„Neznám odpověď“ (dot.11).

„Každý má svou linii“ (dot.12).

„Zde nebudu odpovídat, protože ve farnosti, kde má být můj manžel jáhnem, nepůsobí, právě proto, že nový kněz si jel po svém a jáhna nepotřeboval, jakoby si s ním nevěděl rady“ (dot.13).

„Každý má svou linii, svou oblast zájmů“ (dot.14).

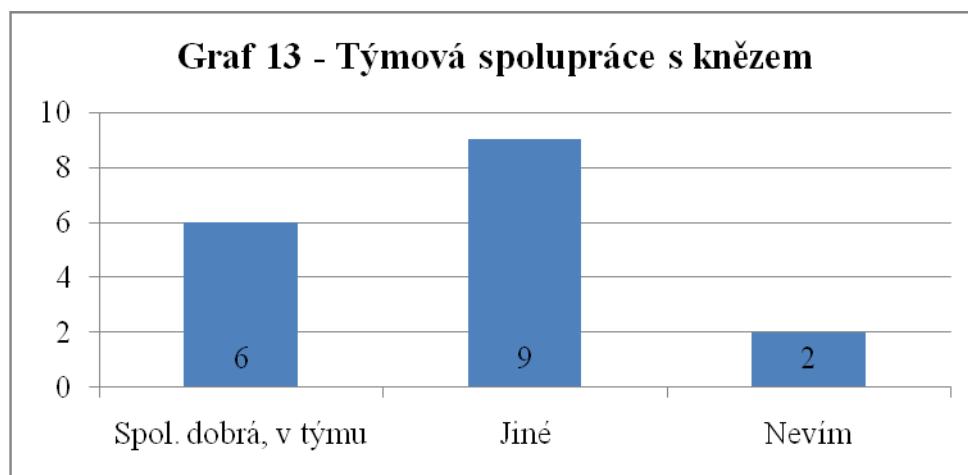
„Jáhnen jako výpomocný duchovní; působí zde administrátor farnosti“ (dot.15).

„Ze začátku se snažil manžel s p. farářem tvořit tým – ale nárok na jeho stejné názory je trochu rozkmořil. Musel se trochu vymanit z jeho vlivu. Teď je ochotný ke službě, ale ne k dlouhým hovorům a rozebírání farnosti.

Každý má své příznivce. Někdy je cítit trochu žárlivosti, když mají lidé požadavek na jeho osobu.

Naštěstí bylo to přání a výběr p. faráře, aby se on chystal na jáhenskou službu, přesto (ho) někdy cítí jako konkurenci a špatně ji nese“ (dot.16).

Z výše uvedeného vyplývá, že jáhnen a kněz, který je ustanoven ve farnosti, tým společně někdy vytvoří a někdy ne. Manželky samy vnímají, že záleží na vzájemném respektu, komunikaci a pochopení individuální situace, jaká v té které farnosti panuje.

2.6.3. Změna kněze (pokud nastala) se projevila ano - ne

V této otázce jsem chtěla zjistit, zda a jak se projevila výměna kněze ve farnosti.

Kněží jsou ve farnostech ustanovováni na určitou dobu a trvalí jáhni zůstávají i po této výměně. Může se stát, že příšedší kněz má jiné priority, často i odlišné od jeho předchůdce. Jak tuto změnu/výměnu vnímají manželky?

Odpovědi byly následující:

„Nenastala“ (dot.1).

„Nevím, až bude změna, dám vědět...“ (dot.2).

„Krátce máme třetího kněze navíc a zatím žádnou změnu nepozoruji, myslím, že ani nenastane“ (dot.3).

„V našich případech to bylo beze změn“ (dot.4).

„Nenastala“ (dot.5).

„Změna nastala, ale je velmi krátká doba (14 dní) na hodnocení“ (dot.6).

„Změna nenastala“ (dot.7, dot.8, dot.9).

„Po změně kněze vytvořili tým profesně i lidsky“ (dot.10).

„Neznám odpověď“ (dot.11).

„Změna se projevila k poměru stáří“ (dot.12).

„Nastala výměna kněze, který zrušil skoro všechno, co jeho předchůdce budoval skoro deset let. Zrušil pastorační radu a komunikaci s jáhnem omezil na nutné minimum. Místo pastorační rady začala fungovat skupina agilních žen a došlo to tak daleko, že o většině věcí se kněz domlouval s těmito ženami a jáhen byl stavěn před hotovou věc. Nakonec po dvou letech manžel situaci vzdal a snaží se najít si svoji pozici jinde a jinak“ (dot.13).

„Změna kněze nastala, ale rozdíl asi není“ (dot.14).

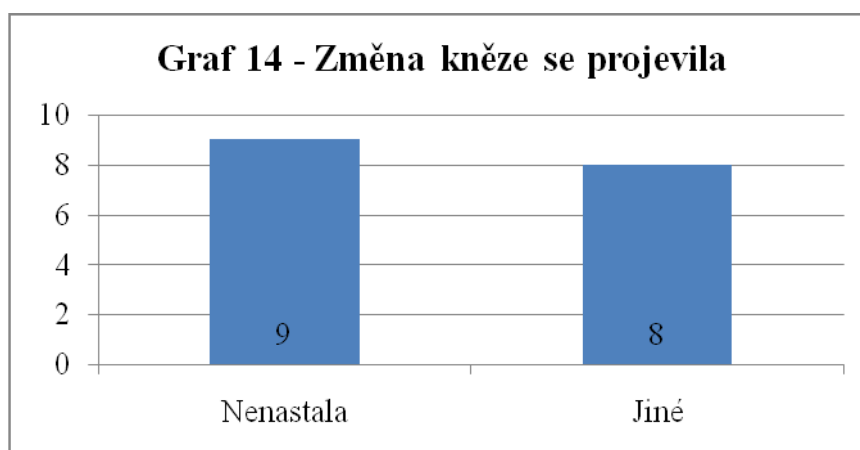
„Je to čerstvé, zatím nevím“ (dot.15).

„P. farář se stále mění pozitivně v jednání s dětmi při mších, v trpělivosti – mnoho se naučil, nebylo mu to dáno. Naučil se vnímat hudbu, která ho ze začátku zdržovala (...). Tím, jak poznává lidi, začíná myslet na jednotlivce a jejich problémy, nemoci a nebojí se předložit tyto konkrétní starosti na oltář, což dříve bral jako nepatřičné vyzrazování diagnóz a osobních problémů. Negativně v tom, že sleduje, kdo co říká a když s ním nesouhlasí, dá mu to znát. Přijde mi, že při větším počtu věřících ve farnosti odradí některé svou špatnou náladou (je nemocný, ale přesto) a když začnou chodit do jiné farnosti, mávne jen nad tím rukou. Tím, že s vysokými nároky připravuje mládež k biřmování, stává se, že ti méně chytrí nebo bojácní k biřmování ani nedojdou. Je přísny i v udělování svátostí – např. svátost nemocných z obav zneužití této svátosti, pro ty,

kteří si to nezaslouží, nebo jsou málo připravení. Tím dochází k názorovým konfliktům, když jiní mají jiný názor“ (dot.16).

„Jako já těžko pochopím, jak je těžký život v samotě na faře, kde si musí kněz vařit, uklízet, prát atd., tak je někdy těžké, když má kněz pochopit život jáhna“ (dot.17).

Z výše uvedených odpovědí vyplývá, že výměny kněze nemají na život ve farnosti výraznější vliv. Ve větší míře se výměna kněze neprojeví (viz dot.7, 8, 9). Jsou však i případy, kdy se výměna kněze projeví (dot.13). Manželky však vidí i proměnu kněze jako člověka (dot.16).

2.6.4. Postoj a přístup biskupství

Poslední tři otázky v tomto oddíle a zároveň v celé práci byly velice subjektivní a osobní a dá se říci, že se odpovědi daly pouze dohadovat – z toho, jak se situace vyvíjí ve vztahu jáhen - biskupství či k osobě biskupa, ať už diecézního nebo pomocného.

Chtěla jsem zjistit, zda biskup/biskupství rodiny jáhnů nějakým způsobem podporuje, zda si jejich práce váží a ví o ní. Chtěla jsem také vědět, zda se biskup/biskupství zajímá o rodiny jáhnů, zda ví, že tyto rodiny žijí často v tzv. misijních oblastech, tedy na území, kde je velmi málo věřících lidí. Chtěla jsem dále vědět, zda biskupství jáhenskou službu vnímá jako přínos pro celou diecézi v dnešní ne úplně jednoduché době, kdy víra a náboženství bývá odsouvána na okraj a společností je vnímána jako zájmová aktivita.

Odpovědi byly velice různorodé:

Ze strany biskupa podpora - ano - ne, v čem? „Biskup naposledy manžela viděl při svěcení“. Zájem o rodiny jáhnů „Nekomentuji“. Je jáhenská služba vnímána biskupstvím jako přínos pro diecézi? „Otázka pro biskupství“ (dot.1).

Ze strany biskupa podpora - ano - ne, v čem? „*Podpora s respektem k možnostem biskupů vzhledem k jejich povahovým kvalitám...*“ Je jáhenská služba vnímána biskupstvím jako přínos pro diecézi? „*Ano, věřím a cítím, že biskupství podporuje jáhenství. Manžela i celou skupinu v přípravě vedl pomocný biskup Josef Kajnek*“ (dot.2).

Ze strany biskupa podpora - ano - ne, v čem? „*Ze strany biskupa vnímá podporu. Hlavně když probíhala formace jáhnů, byla jsem na nějakém setkání, biskup byl u nás na rodinném setkání před svěcením a vše probíhalo moc pěkně.*“ Biskupství - zájem o rodiny jáhnů „*Nyní po svěcení nějak osobně nepozoruji zájem o rodiny jáhnů, manžel možná říkal, že je nabídka nějakých pobytů pro rodiny jáhna (nebo pro jáhny a manželky) či setkání, ale to jsme zatím vzhledem k tomu, že máme malé děti a žádné hlídání, nevyužili.*“ Je jáhenská služba vnímána biskupstvím jako přínos pro diecézi? „*To nedokážu posoudit. To mi nikdo nesděluje a nevím, jak bych se to dozvěděla*“ (dot.3).

Ze strany biskupa podpora - ano - ne, v čem? „*To si asi netroufnu komentovat, nevím, řekla bych, že u jednoho je podpora, u druhého zpočátku chlad, vzhledem k okolnostem postupně spíše využití, nyní i podpora (ale není míněna podpora osobní, duchovní, jde o podporu spíše v oblasti manželovy „technické práce pro církev“).*“ Biskupství - zájem o rodiny jáhnů - ano - ne – jak se projevuje? „*Zájem nepozoruji, taky mají i jiných svých starostí dost a dost...*“ Je jáhenská služba vnímána biskupstvím jako přínos pro diecézi? Ano - ne „*To je zase spíš otázka pro biskupy - asi jde především o náhražku při nedostatku kněží - specifickou úlohu jáhnů vnímají spíš někteří jednotlivci z řad „řadového kléru“ - ale nemůžu mluvit o tom, co nevím*“ (dot.4).

Ze strany biskupa podpora - ano - ne, v čem? „*Myslím, že ano, ale nedovedu specifikovat.*“ Biskupství - zájem o rodiny jáhnů - ano - ne – jak se projevuje? „*Ano, biskup i bisk. vikáři se vždy při návštěvě farnosti o rodinu alespoň trochu zajímají.*“ Je jáhenská služba vnímána biskupstvím jako přínos pro diecézi? „*Ano*“ (dot.5).

Ze strany biskupa podpora - ano - ne, v čem? „*Nevím, s biskupem jsem mluvila jednou, a to před svěcením.*“ Biskupství - zájem o rodiny jáhnů - ano - ne – jak se projevuje? „*Jsem v pozici babičky a důchodkyně, tak se to nemůže projevit.*“ Je jáhenská služba vnímána biskupstvím jako přínos pro diecézi? Ano - ne „*Nevím, tato otázka mi asi nepatří*“ (dot.6).

Ze strany biskupa podpora - ano - ne, v čem? „*Podporu nepociťujeme.*“ Biskupství - zájem o rodiny jáhnů - ano - ne – jak se projevuje? „*Zájem nepociťujeme.*“ Je jáhenská služba vnímána biskupstvím jako přínos pro diecézi? Ano - ne „*Nevím, není žádná zpětná vazba.*“ (dot.7).

Ze strany biskupa podpora - ano - ne, v čem? „*Nevím*“. Biskupství - zájem o rodiny jáhnů - ano - ne – jak se projevuje? „*Nevím*“. Je jáhenská služba vnímána biskupstvím jako přínos pro diecézi? Ano - ne „*neřeším to*“ (dot.8).

Ze strany biskupa podpora - ano - ne, v čem? Biskupství - zájem o rodiny jáhnů - ano - ne – jak se projevuje? Je jáhenská služba vnímána biskupstvím jako přínos pro diecézi? Ano – ne „*Nevím, co odpovědět*“ (dot.9).

Ze strany biskupa podpora - ano - ne, v čem? „*S biskupem se nestýká*“. Biskupství - zájem o rodiny jáhnů - ano - ne – jak se projevuje? „*Nevím*“. Je jáhenská služba vnímána biskupstvím jako přínos pro diecézi? Ano – ne „*Nevím*“ (dot.10).

Ze strany biskupa podpora - ano - ne, v čem? „*Podpora biskupa při setkáních ano*“. Biskupství - zájem o rodiny jáhnů - ano - ne – jak se projevuje? Je jáhenská služba vnímána biskupstvím jako přínos pro diecézi? Ano – ne „*Stále někam cestujeme, hlídáme děti, je to fajn, nemám čas řešit svoje bolístky*“ (dot.11).

Ze strany biskupa podpora - ano - ne, v čem? Biskupství - zájem o rodiny jáhnů - ano - ne – jak se projevuje? „*Zatím k tomu konkrétně nedošlo*“. Je jáhenská služba vnímána biskupstvím jako přínos pro diecézi? Ano - ne „*Myslím jako přínos pro diecézi*“ (dot.12).

Ze strany biskupa podpora - ano - ne, v čem? „*Nejsem si jistá, zda biskup zná všechny jáhny (o manželkách nemluvě)- tím pádem nevím o žádné podpoře*“. Biskupství - zájem o rodiny jáhnů - ano - ne – jak se projevuje? „*Viz výše, mám dojem, že je příliš nepotřebuje - připadá mi, jako kdyby si s nimi nevěděl rady*“. Je jáhenská služba vnímána biskupstvím jako přínos pro diecézi? Ano – ne „*Já nevím, nedovedu posoudit*“ (dot.13).

Ze strany biskupa podpora - ano - ne, v čem? „*Nevím*“. Biskupství - zájem o rodiny jáhnů - ano - ne – jak se projevuje? „*Nevím*“. Je jáhenská služba vnímána biskupstvím jako přínos pro diecézi? Ano - ne „*Nevím*“ (dot.14).

Ze strany biskupa podpora - ano - ne, v čem? „*Ano, biskup Kajnek je s námi v kontaktu, má zájem o naši službu i život*“. Biskupství - zájem o rodiny jáhnů - ano - ne – jak se projevuje? „*Zájem možná má...*“ Je jáhenská služba vnímána biskupstvím jako přínos pro diecézi? Ano - ne „*Nevím*“ (dot.15).

Ze strany biskupa podpora - ano - ne, v čem? Biskupství - zájem o rodiny jáhnů - ano - ne – jak se projevuje? „*Ze strany světicího biskupa zájem ano – i o rodiny, a to před svěcením jáhni s manželkami*“. Je jáhenská služba vnímána biskupstvím jako přínos pro diecézi? Ano – ne „*Ze strany diecézního biskupa – nemohu posoudit, protože pokud*

bylo setkání jáhnů, manžel sloužil v práci. Od ošetřování starých rodičů se tak často nedostaneme na žádná setkání“ (dot.16).

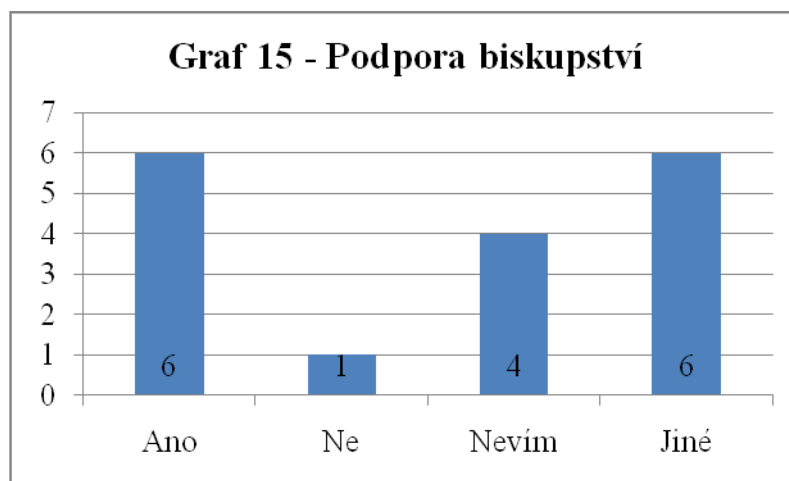
Ze strany biskupa podpora - ano - ne, v čem?

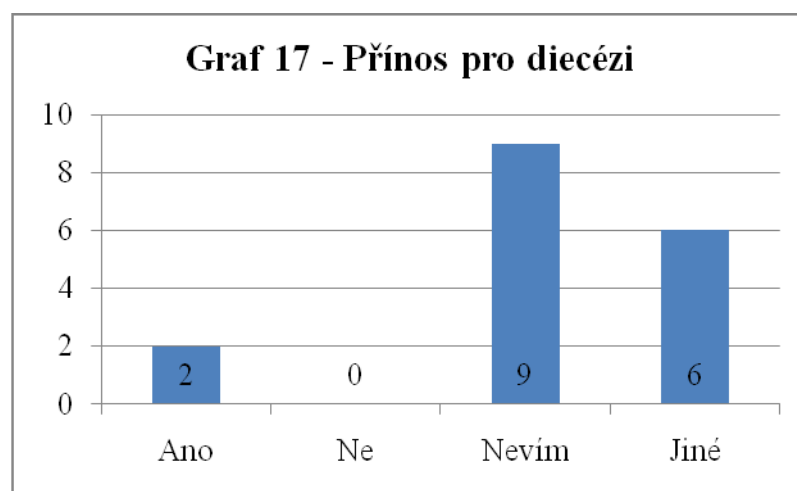
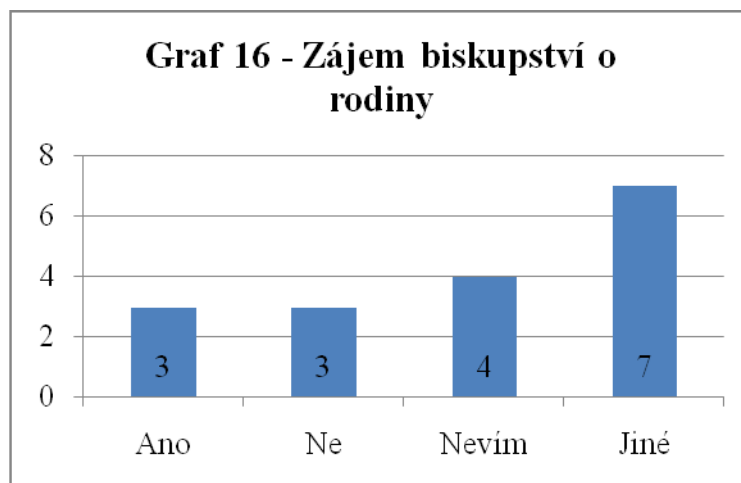
Biskupství - zájem o rodiny jáhnů - ano - ne – jak se projevuje?

Je jáhenská služba vnímána biskupstvím jako přínos pro diecézi? Ano - ne

Podpora ze strany biskupů vždy byla /p. biskup Otčenášek, Duka/. Každý ji však projevovat jinak. Pan biskup Otčenášek a Duka /kardinál/ si kromě návštěv ve farnosti zval jáhny každoročně na biskupství, kde po mši svaté s jáhny poobědval a poté se zajímal o každého, o jeho radosti i starosti, službu ve farnosti, vysvětloval různé dějinné události. Bylo to příjemné posezení. Věřím, že i dnes je biskupstvím přijímáno jáhenství jako přínos, protože p. biskup Vokál v promluvách klade důraz na jáhenskou službu a dnešní církev se musí obnovit od zdola“ (dot.17).

Výše uvedené odpovědi byly rozpačité i vyhýbavé, vyznívá z nich jakási bezradnost a nejistota. Velmi často se vyskytuje odpověď nevím. Vyznívá i to, že biskupství jako kdyby o jáhnech a rodinách vědělo, ale jakoby se s nimi nevědělo rady. Manželky nepocítují podporu, zájem, a pokud ano, často se projevovat před jáhenským svěcením.

2.7. Zobecňující charakteristiky plynoucí z výše uvedených odpovědí

Ze všech výše uvedených odpovědí jsou některé, které se dají zobecnit. Ty budou shrnuty v této části.

2.7.1. Souhlas se svěcením

Velká většina manželek by svůj souhlas nikdy neodvolala, a to i přesto, že služba otce - jáhna s sebou nese velkou zátěž.

2.7.2. Nutnost komunikace

Zvýšené nároky na organizaci a provoz rodiny vyžadují intenzivnější komunikaci všech členů rodiny se zvláštním zřetelem na komunikaci mezi manžely.

2.7.3. Zátěž rodiny

Do popředí vystupuje obecně zátěž časová, dále zátěž organizační, zátěž manželek týkající se provozu domácnosti, kde se manžel méně účastní.

2.7.4. Duchovní obohacení

Velká většina dotazovaných zmiňuje prohloubení duchovního života a společné modlitby a současně s tím působení Boží milosti v jejich životě.

2.7.5. Víra dětí

Jáhenství otce, který přijal svěcení ve vyšším věku, nemá zásadní vliv na víru dětí. Jiná situace je u dětí malých, kde naopak to rozvoji jejich víry pomáhá.

2.7.6. Vztah farníků k manželce jáhna

Ve většině případů svěcení manžela nemá vliv na změnu vztahů k rodině jáhna.

2.7.7. Vztah biskupství k rodinám jáhnů

Zájem o rodiny jáhnů a duchovní podpora ze strany biskupství je minimální nebo není příliš patrná.

3. Závěr

V této části práce by mělo být zhodnoceno, zda se podařilo nalézt odpovědi na otázky, které byly kladeny v úvodu. Hlavním cílem práce bylo posouzení, co služba jáhna - manžela a otce přináší do rodiny a jak tuto službu posuzují jejich manželky.

Snažili jsme se nalézt odpovědi na další otázky. Vnáší do manželského soužití nové prvky? Je obohacením i pro manželky nebo je spíše přítěží či jakousi nutnou povinností? Vnímají manželky i dopad na děti? Pokud ano, jaký? Je pozitivní či negativní?

Ptali jsme se dále také na to, jak samy manželky prožívají svůj život po boku manžela, který je služebníkem církve a zároveň otcem i manželem. Chtěli jsme zjistit, jak se manželka sama zapojuje či nezapojuje do služby manžela, ptali jsme se, jaký praktický dopad má jáhenská služba na chod rodiny, ale i na duchovní život manželky. Chtěli jsme zjistit, jak manželku přijímá farnost, zda lidé ve farnosti tuto službu přijímají a zda rozumí její podstatě. Ptali jsme se, jak manželku přijímá klérus a jak manželky vnímají zájem ze strany biskupství o jejich osoby či rodiny.

3.1. Shrnutí odpovědí

Na jednotlivé okruhy otázek byly odpovědi shrnuty již na konci každého oddílu. Nyní bychom měli odpovědět na otázky, které byly položeny v úvodu práce a na něž odpovědi vysvitly z odpovědí respondentek.

Ptali jsme se, zda jáhenská služba vnáší do manželského soužití nové prvky. Odpovědí je jednoznačné ano a to i tehdy, kdy manžel již v církvi vykonává nějakou službu. Zpravidla se jedná zejména o časovou zátěž člověka, který je zaměstnaný celý pracovní týden a během neděle má další povinnosti vyplývající z jeho jáhenské služby. S touto skutečností se celá rodina musí vyrovnat, rodinní příslušníci spolu musí komunikovat, aby se předcházelo nepříjemným situacím či zklamáním.

S tímto také souvisí, zda je obohacením i pro manželky nebo je spíše přítěží či jakousi nutnou povinností. Na tuto otázku odpověď také vyplývá z jednotlivých odpovědí.

Obohacením pro manželky tato služba jednoznačně je a to především duchovním, manželství se zdůvěrní, stane se intimnějším. Manželky se také ve většině případů vyjádřily, že manželovu jáhenskou službu nevnímají jako přítěž, ačkoliv si uvědomují a také plně nesou zátěž, která ze služby vychází. Také ji nevnímají pouze jako nějakou povinnost, kterou je nutné splnit.

Ptali jsme se také, zda a jak vnímají manželky dopad jáhenské služby na děti. Korespondentky se vyjádřily, že nevidí nějaké souvislosti mezi otcovou službou a vlivem této služby na děti; pokud ano, pak spíše pozitivní (dot.16).

Dále jsme se ptali, zda se manželky zapojují do služby svého muže. Dá se říci, že ačkoliv manželky jsou prvními, kdo nějakým způsobem reflektuje manželovo jáhenství, aktivně se spíše nezapojuje. Pokud ano, je to spíše aktivita manželky jako taková, tedy přímo nesouvisející s jáhenskou službou manžela (dot.2).

Zjišťovali jsem také, jaký praktický dopad má jáhenská služba na chod rodiny a na duchovní život manželky. Zde se dá odpovědět, že manželky se snaží rozvíjet svůj duchovní život. Po praktické stránce (např. pomoc v domácnosti či domácí práce) se manžel zapojuje méně než před svěcením. Z toho vyplývá, že žena toho musí zvládnout v domácnosti a v rodině více než před svěcením.

Kladli jsme také otázku, zda a jak farnost rozumí podstatě jáhenské služby, zda ji přijímá a rozumí její podstatě a současně s tím, jak přijímá manželku trvalého jáhna. Z odpovědí vyplývá, že mnozí jí rozumí a že si váží toho, že je mezi nimi člověk ženatý, který má rodinu a tím spíše pochopí jejich problémy a starosti. Někdy se ale stává se, že lidé ve farnosti podstatě jáhenské služby nerozumí, vnímají ji jako předstupeň před kněžstvím (dot.16) či nechápou, že i ženatý muž může být členem kléru (dot.4).

Ptali jsme se také na to, zda klérus (ať místní či biskupství) přijímá trvalé jáhny, jejich rodiny a zda také ví, čím tyto rodiny žijí. Na soubor otázek tohoto tématu nelze dát dostatečně uspokojivou odpověď. Manželky v současné době nevnímají velkou podporu ze strany biskupství. Z častých vyhýbavých odpovědí lze vyvodit, že mají pocit, jako kdyby se s nimi příliš nepočítalo.

3.2. Závěrečné shrnutí

V naší české církvi je služba trvalého diakonátu využívána, ale stále ještě málo doceňovaná.

V r. 2013 bylo v naší královéhradecké diecézi vysvěceno čtrnáct nových trvalých jáhnů. Jáhni byli na tuto službu připravováni několik let, byli prověřováni, zda je možné, aby toto svěcení přijali. Jejich manželky se s touto pro ně novou službou vyrovnaly, přijaly ji za svou, dokonce se dá říci, že se s ní ztotožnily. Přesto manželky jáhnů nejsou pokaždé brány v potaz, jsou-li jejich manželé pověřeni určitou službou či úkolem. V řadě případů je narušena pospolitost rodiny jako domácí církve a tento nedostatek není vyvážen zvýšenou pozorností ze strany hierarchie.

Identita trvalého jáhna se stále utváří, je stále aktuálním a otevřeným tématem a je zapotřebí nutný další vývoj, aby se tato služba naplno rozvinula. Stejně však, jako se vyvíjí služba a identita jáhna, je zapotřebí brát v potaz i to, že tito služebníci církve mají manželky a že současně se utváří nově i osobnost těchto žen. Je to fenomén i na prahu 21. století stále ještě mnohdy plně nepochopen.

Seznam použitých zkratk

AG	Ad gentes - dekret o misijní činnosti církve
CIC	Kodex kanonického práva 1983
GS	Gaudium et spes - pastorální konstituce o církvi v dnešním světě
KKC	Katechismus katolické církve
LG	Lumen gentium - věroučná konstituce o církvi
PO	Presbyterorum ordinis - dekret o službě a životě kněží

Seznam literatury

AUCLAIROVÁ, Marcelle. *Boží tulačka - Životopis Terezie z Avilly*. 2.vyd. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2016. 440 s. ISBN 978-80-7195-839-0.

Bible: Podle ekumenického vydání z r. 1985. Praha: Česká biblická společnost, 1995. ISBN 80-85820-08-5.

Benedikt XVI. *Deus caritas est*. 1. vyd. Praha: Paulinky, 2006. 63 s. ISBN 80-86949-03-6.

BOTEK, Libor. Cíle a důrazy ČBK ve formaci trvalých jáhnů ve srovnání s formací kněží. *Studia Theologica*, roč. 2012, č. 49, s. 50-63.

CÍSAŘ, Ivo. *Žena v Písmu svatém*. Brno: Cesta, 1995. 80 s. ISBN 80-85319-46-2.

DENZLER, Georg. *Zakázaná slast: dva tisíce let křesťanské sexuální morálky*. 1.vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 1999. 250 s. ISBN 80-85959-48-8.

DENZLER, Georg. *Dějiny celibátu*. 1.vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2000. 178 s. ISBN 80-85959-61-5.

Diakonát, vývoj a perspektivy. Mezinárodní teologická komise. 1. vyd. Praha: Krysstal OP, 2008. 119 s. ISBN 978-80-87183-07-6.

Didaché: Učení dvanácti apoštolů. Přel. Dan Drápal. In *Spisy apoštolských otců*. 3. revid. vyd. Praha: Kalich, 2004. S. 11-28. ISBN 80-7017-003-4.

Dokumenty II. vatikánského koncilu. 1. vyd. Praha: Zvon, 1995. 603s. ISBN 80-7113-089-3.

DOUGLAS, J. D. *Nový biblický slovník*. Přel. Alena Koželuhová aj. 2. vyd. Praha: Návrat domů, 2009. 1243 s. Přel. z *New Bible Dictionary*. ISBN 978-80-7255-193-4.

HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. 2. vyd. Praha: Portál, 2005. 408 s. ISBN 978-80-7367-485-4.

HIPPOLYT ŘÍMSKÝ. *Apoštolská tradice*. 1.vyd. Velehrad: Refugium, 2000. 54 s. ISBN 80-7192-115-7.

HOLAS, Antonín. Jáhen dnes. In *Služba trvalých jáhnů: sborník II., Zkušenosti a reflexe*. Praha: Pastorační středisko, 1998. s. 21-25.

HOLETON, David. *Liturgická role jáhna dnes*. Leden 2006 [2016-10-16]. <<http://www.getsemany.cz/node/806>>.

JAN XXIII. *Pacem in terris*. [2017-02-04]. <http://www.kebrle.cz/katdocs/soc_enc/PacemInTerris.htm>.

JAN PAVEL II. *Evangelium vitae*. Encyklika *O životě, který je nedotknutelné dobro*. 1.vyd. Praha: Zvon, 1995. 141 s. ISBN 80-7113-139-3.

JAN PAVEL II. *Familiaris consortio*. Apoštolská adhortace *O úkolech křesťanské rodiny v současném světě*. 1.vyd. Praha: Zvon, 1992. 101 s. ISBN 80-7113-067-2.

JAN PAVEL II. *Christifideles laici*. Apoštolský list *O povolání a poslání laiků v církvi a ve světě*. 1. Vyd. Praha: Zvon, 1996. 129 s. ISBN 80-7113-162-8.

JAN PAVEL II. *Laborem exercens*. Encyklika *O lidské práci*. 1. vyd. Praha: Zvon, 1991. 70 s. ISBN 80-7113-007-9.

JAN PAVEL II: *Mulieris dignitatem*. Apoštolský list *O důstojnosti a povolání ženy*. [2017-02-14]. <<http://www.farnoststrasnice.cz/doky/e-knihovna/mulieris-dignitatem.pdf>>.

JAN PAVEL II. *Redemptor hominis*. Encyklika *Vykupitel světa*. 1. vyd. Praha: Zvon, 1996. 72 s. ISBN 80-7113-178-4.

KADLEC, Jaroslav. *Dějiny katolické církve I*. 3. přeprac. vyd. Olomouc: Vydavatelství Univerzity Palackého v Olomouci, 1993. 209 s. ISBN 80-7067-285-4.

KAŇA, Jiří. *Jáhni a my*. 1.vyd. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2005. 119 s. ISBN 80-7192-957-3.

KAŇA, Jiří. *K teologii kněžství a diakonátu*. Praha: Pastorační středisko, 2008. 38 s. ISBN 978-80-254-3055-2.

KAŇA, Jiří. Stručný nástin teologie diakonátu. In *O služebném kněžství. Sborník teologické konference*. Svitavy: Trinitas, 2006. 112-125 s. ISBN 80-86885-10-0.

KASPER, Walter. Trvalý jáhen v ekleziologickém pohledu vzhledem k současným výzvám v církvi a společnosti, In *Sborník pro trvalé jáhny* [2016-10-16].<<http://www.pastorace.cz/Knihovna/71-Trvaly-jahen-v-ekleziologickem-pohledu-vzhledem-k-soucasnym-vyzvam-v-cirkvi-a-spolecnosti-I-Walter-Kasper.html>>.

Katechismus katolické církve. 1.vyd. Praha: Zvon, 1995. 819 s. ISBN 80-7113-151-2.

Kodex kanonického práva. 1. vyd. Praha: Zvon, 1994. 817 s. ISBN 80-7113-082-6.

Kodex kanonického práva z r. 1917 [2017-02-03]. <<http://librinostri.catholica.cz/download/KodexKop-OCR.pdf>>.

KONGREGACE PRO KATOLICKOU VÝCHOVU, KONGREGACE PRO KLÉRUS. *Základní normy pro formaci trvalých jáhnů. Směrnice pro službu a život trvalých jáhnů*. Praha: Sekretariát České biskupské konference, 2002. 96 s. Orig. *Ratio fundamentalis institutionis diaconorum permanentium. Directorium pro ministerio et vita diaconorum permanentium*

KŘIŠŤAN, Alois; OPATRŇÝ, Michal. Jáhni v Čechách a na Moravě. *Studia Theologica*, roč. 2003, č. 12, s. 41-52.

Listy Ignatia Antiochijského. Přel. Jan Sokol. In *Spisy apoštolských otců*. 3. revid. vyd. Praha: Kalich. 2004. S. 111-144. ISBN 80-7017-003-4.

List Jana Pavla II. ženám [2016-10-15] <<http://www.pastorace.cz/Tematicke-texty/List-Jana-Pavla-II-zenam-1995.html>>.

"Odevzdávám se Ti a přijímám Tě", aneb co se skrývá za romantikou manželského slibu [2016-10-16]. <<http://rodinadnes.cz/odevzdavam-se-ti-a-prijimam-te-aneb-co-se-ukryva-za-romantikou-manzelskeho-slibu/>>.

OPATRŇÝ, Aleš. Příprava na manželství. 1. vyd. Praha: Pastorační středisko, 1997. 67 s.

OPATRŇÝ, Aleš. OPATRŇÝ, Aleš. Jáhni a manželství. In *Sborník pro trvalé jáhny* [2016-10-16]. <<http://www.pastorace.cz/Knihovna/4-Vztahy-jahen-a-manzelstvi-jahen-a-cirkev-P-Ales-Opatrny.html>>.

PAVEL VI. *Sacrum diaconatus ordinem* [2017-02-01]. <http://w2.vatican.va/content/paul-vi/en/motu_proprio/documents/hf_p-vi_motu-proprio_19670618_sacrum-diaconatus.html>.

PAVEL VI. *Ad pascendum* [2017-02-01]. <http://w2.vatican.va/content/paul-vi/it/motu_proprio/documents/hf_p-vi_motu-proprio_19720815_ad-pascendum.html>.

PERVO, I. Richard. *Hermeneia, a Critical and Historical Commentary on the Bible, Acts: A Commentary*. Philadelphia: Fortress, 2009.

PIUS X: *O posvátné hudbě* [2017-02-04]. <http://www.sdh.cz/sdh_hm/archiv/mo_pro.htm#5>.

PIUS XI. *Casti connubii* [2017-01-31]. <<http://www.kebrle.cz/katdocs/CastiConnubii.htm>>.

PORRO, Carlo. Jaká vize církve pro jáhenství? Přel. Vojtěch od sv. Hedviky. In *Služba trvalých jáhnů: sborník I., Teologický pohled*. Praha: Pastorační středisko, 1998. S. 31-41.

POSPÍŠIL, Ctirad Václav. Deus caritas est a diakoni. *Teologické texty*, roč. 2006, č. 4, s. 181 – 185.

POTTIER, Bernard. Svátostnost jáhenství. Přel. Vojtěch od sv. Hedviky. In *Služba trvalých jáhnů: sborník I., Teologický pohled*. Praha: Pastorační středisko, 1998. s. 3-15

První list Klementův. Přel. Ladislav Varcl. In *Spisy apoštolských otců*. 3. revid. vyd. Praha: Kalich. 2004. S. 111-144. ISBN 80-7017-003-4.

RAHNER, Karl - VORGRIMLER, Herbert. *Teologický slovník*. 1. vyd. Praha: Zvon, 1996. 440 s. ISBN 80-7113-212-8.

RYŠKOVÁ, Mireia. Žena ve starověké společnosti a v prvotní církvi. *Salve*, roč. 2005, č. 1, s.7-23.

VANČURA, Zbyněk. *Jáhen na prahu 21. století* [2016-10-16].
<<https://theses.cz/id/0g1g1y?info=1;issnlret=j%C3%A1hn%C5%AF%3B;zpet=%2Fvyhledavani%2F%3Fsearch%3Dj%C3%A1hen%26start%3D1>>.

VLK, Miloslav. Mariánský profil v církvi. In: *Unie katolických žen. Žena v církvi a ve společnosti I.* [2016-10-16]. <<http://ukz.katolik.cz/texty/sbornik1.htm>>.

WINDELS, Olivier. Jáhenská služba při liturgii. Přel. Vojtěch od sv. Hedviky. In *Služba trvalých jáhnů: sborník II., Zkušenosti a reflexe*. Praha: Pastorační středisko, 1998. s. 3-8.

Přílohy

Příloha č. 1 - kopie e-mailové komunikace s biskupstvím brněnským, královéhradeckým a litoměřickým

Příloha č. 2 - kopie odmítavých e-mailů

Příloha č. 3 - dotazník pro manželky

Příloha č. 4 - vyplněné dotazníky od manželek trvalých jáhnů podle čísel od 1 do 17

Příloha č. 1 - kopie e-mailové komunikace s biskupstvími

Biskupství brněnské

Čupr Jaroslav (cupr@biskupstvi.cz)

RE:

8. 9. 2016, 12:51:44

Komu: Pozivilova2@seznam.cz

Vážená paní Poživilová,

v brněnské diecézi je stálých jáhnů 42.

Přeji vše dobré

Jarek

Biskupství litoměřické

Miloslav Marek (marek@dltm.cz)

Re: Dotaz

18. 11. 2016, 9:32:01

Komu: Jana Michálková, Pozivilova2@seznam.cz

Dobrý den,

v litoměřické diecézi působí 16 trvalých jáhnů.

Mgr. Miloslav Marek

Biskupství královéhradecké

Farnost Pardubice (farpar@volny.cz)

počet trv. jáhnů v HK diecézi

18. 11. 2016, 14:26:40

Komu: Pozivilova2@seznam.cz

Zdravím a protože mě požádal Otec Kajnek, oznamuji, že nás trvalých jáhnů je nyní **34**. Mons. Sochy ani pana Sršně nemá cenu se ani příště ptát, nevědí, a pochybuji, že na biskupství je někdo /snad kromě biskupa Kajneka, i když to asi přesně neví/, kdo by věděl. Myslel jsem, že seznam má Josef, protože to všem kolegům posílám. Tak se zatím opatrujte a vše dobré přeje Karel Kylar.

Příloha č. 2 - kopie odmítavých e-mailů

Manželka M. M.

26. 8. 2016, 15:06:46

Dobrý den, paní Poživilová,

omlouvám se, že jsem hned nereagovala, patrně se Váš mail dříve zasunul mezi jiné. Minulý týden jsem byla sama mimo komunikační kanály v cizině a nyní doháním sama do své práce nutné úkoly na webu, přesněji v Moodle, a je toho mnoho.

Váš dotazník není žádná hračka, vyžadoval by jistě aspoň dvě hodiny, kdyby měl být zodpovězen poctivě. Jsou to hodně osobní a ožehavé otázky, na které upřímně řečeno nemám ani /dnes/ chuť odpovídat, protože jsou většinou dost citlivé a i bolestivé. Dotýkají se samozřejmě celé naší existence, která je touto jáhenskou službou zcela změněna a ovlivněna. Včetně dětí atd. A že není vše zcela pozitivní, se z tohoto úvodu dá vytušit.

Tyto dny opravdu čas nemám, nevím, jestli po 5. 9. ho najdu.

Asi není možné to takto vyžadovat plošně na všech manželkách jáhnů. My konkrétně jsme zcela stranou vší duchovní péče či starosti kohokoliv, dlouho jsme se ničeho neúčastnili, máme zde babičku, o kterou se staráme atd. atd. Jáhenství znamená pro nás v podstatě správcovství farnosti a fary. Kněz, který nás má mít povinně "na starosti", již zde 6,5 roku nebyl, nezajímá se o nás, našťastí se našel jeho protiklad, ale již starý a nemocný, kterého si musíme přivážet a odvážet 20 km tam a zpět.

A tak bych mohla pokračovat dále... Samozřejmě tato situace nepřináší samá negativa, o to více můžeme vnímat Boží pomoc a péči v těch nejobyčejnějších věcech...

Zatím zdraví M. M.

Jáhen P.

27. 8. 2016, 16:05:09

Manželka se moc omlouvá, ale na některé otázky neví jak by odpověděla, na některé nechce odpovídat, některým vůbec nerozumí obsahově. Proto nechce odpovídat jen formálně, ale věří, že to dobře zvládnete i bez jednoho dotazníku. S pozdravem P.

Příloha č. 3 - dotazník pro manželky

Jednotlivé otázky rozdělené do 4 skupin:

JÁ:

- 1) Osobní život, rodina - před a po manželově svěcení, významné změny nebo nikoli..., společný čas, neděle, Vánoce, Velikonoce
- 2) Praktický provoz rodiny - před a po manželově svěcení, rozdělení úkolů a povinností
- 3) Můj duchovní život - před a po manželově svěcení, duchovní život obou jako manželů
- 4) Muž - pokud je zaměstnancem církve - příjmy a náklady (obecné srovnání) - důstojnost životních podmínek; pokud není zaměstnancem církve - úhrada nutných nákladů souvisejících s jeho službou; vytíženost - povolání a služba, úbytek času
- 5) Moje účast na manželově službě (spoluúčast na přípravě snoubenců, reflexe přípravy homilií, ...) ano - ne, manžel ji vyžaduje, odmítá
- 6) Můj souhlas se svěcením, dala bych ho dnes? Ano - ne - příp. za jakých podmínek?

DĚTI:

- 1) Váží si otcova povolání, stydí se před vrstevníky, je jim to lhostejné, nesouhlasí
- 2) Otcova služba jim pomohla v jejich duchovním životě, v duchovním růstu ..Ano - ne

FARNOST:

- 1) Postoj k jáhnu - služebníku, který vyšel z farnosti - změna postoje - beze změny; autorita - ano - ne
- 2) Přijímá farnost službu jáhna, rozumí její specifičnosti - ano - ne; věřící mají zkrslené představy - ano - ne; pokud ano, čeho se týkají?
- 3) Vztah farníků k mé osobě - změna ano - ne, pokud ano, čeho se týká?
- 4) Podpora farnosti vůči rodině jáhna při určitých událostech (nemoc muže, těžkosti plynoucí z jeho povolání, z nedostatku času apod. - případně uveďte další) ano - ne

KLÉRUS:

- 1) Spolupráce s kněžími ano - ne - dobrá - nutné minimum - odmítání
- 2) Kněz a jáhen - tvoří tým - profesně i lidsky; každý má svou linii, svou oblast zájmů; jáhen vnímán jako přívažek či konkurence apod. .
- 3) Změna kněze (pokud nastala) se projevila - ano - ne, pokud ano - v čem? - pozitivně i negativně
- 4) Ze strany biskupa podpora - ano - ne, v čem?
Biskupství.. zájem o rodiny jáhnů - ano - ne - jak se projevuje?
Je jáhenská služba vnímána biskupstvím jako přínos pro diecézi? Ano - ne

Příloha č. 4 - vyplněné dotazníky od č. 1 do č. 17

Dotazník č. 1

JÁ:

1) nic se nezměnilo, manžel se nechal vysvětit s podmínkou, že i nadále bude vykonávat pouze činnost, kterou vykonával již mnohá léta – duchovní a nejen duchovní péče o staré a nemocné farníky, a tak činí i nadále

navíc praktikuje pravidelnou bohoslužbu slova

2) vše zůstalo stejné

3) vše zůstalo stejné

4) vše zůstalo stejné, náklady jsou z našeho rodinného rozpočtu

5) nezapojuji se

6) dala, za stejných podmínek jako předtím, a to, že slib jáhna nebude nadřazen slibu manželskému

DĚTI:

1) naše děti jsou ve věku 30, 42 a 48 let, to mluví za vše

2) zůstaly ve stejných kolejích

FARNOST:

1) lidé jej milují i nadále

2) neumím odpovědět

3) změnu nepozoruji

4) zatím v rodině nebyl problém, tudíž ani podpora farnosti nebyla zapotřebí

KLÉRUS:

1) vnímám vztah jenom s jedním místním farářem a ten je dobrý

2) z mé strany žádná komplikace není a jinak je to otázka na kněze

3) nenastala

4) - biskup naposledy manžel viděl při svěcení

Nekomentuji

Dotazník č. 2

JÁ:

1) Myslím, že konkrétní osobní život přímo jáhenské svěcení manžela neovlivnilo. Manžel už před léty začal pomáhat s hraním na varhany na mších – tři mše sv. v neděli – to ovlivnilo prožívání rodinnosti v neděli. Před tím manžel vždy v neděli vařil oběd a já jsem se věnovala studijním povinnostem dětí v spolupráci s nimi – také cvičení na hudební nástroje. Po začátku varhanické služba se musely děti osamostatnit a já v neděli vařit oběd pro rodinu

2) Viz 1

3) Jsme s manželem spolupracovníci salesiánů – máme zažitý společný duchovní život (obnovy, duchovní cvičení, společné modlitby s dětmi večer v rodině.) Nezažila jsem přímou změnu ve spojení s manželovým svěcením. Cítím, že manželovi služba Bohu i lidem dodává na důstojnosti v sebeprožívání a to mu přeji, po prožitku krachu v bývalé práci. Někdy se manžel proti minulosti stahuje více do sebe, vyhledává sám

ticho hlavně v přípravě na kázání. Za tím mi to nevadí, o to více se těším na bohatost jeho ducha v kázání Písma, co mě oslovilo už před manželstvím.

4) Manžel má za jáhenskou službu polovičný příjem pastoračního pracovníka – půl úvazku – za, co jsme vděční. Ale ani náhodou bychom z toho nevyžili. Manžel s dvěma vysokými školami, ve věku 60 let tvrdě pracuje manuálně rukama se dřevem, aby uživil šesti člennou rodinu. V současné době je to už lepší. Všechny čtyři děti máme vysokoškolsky vzdělané. Teď je na vysoké škole poslední syn. V dobách, kdy jsme měli průměrně dva vysokoškoláky, měli jsme krušné chvíle, co se týče přežití z měsíce na měsíc. Moje nevěřící kamarádka říká, že když měli dva studenta v rodině na vysoké škole, ještě dva roky se z toho finančně vzpamatovávali. (Údaje méně skromné Slyšené z rádia – na výchovu jednoho dítěte od narození do dokončení vysokoškolského vzdělání je potřeba 3 milióny Kč.)

5) Když můj manžel neměl svěcení a připravovali jsme snoubence, manžel u přípravy vždy zaspal – moje iniciativa příprava. V současné době, psal o přípravě snoubenců diplomku – já jsem do toho moc nemluvila a snoubence připravoval za tím jednou sám na faře... Kdysi jsem připravovala v spolupráci s knězem děti na první svaté přijímání, manžel se toho neúčastnil. Teď manžel učí náboženství a já se toho neúčastním, ale mu to přeji. 11 let jsem měla křesťanskou třídu v MŠ, úzce jsem spolupracovala s kněžími z okolních farností. Teď je moje role v této oblasti pasívnější. Říkám: „Teď je v tom – v aktivitě - čas manžela“

6) Určitě bych dala souhlas se svěcením a myslím, že jsi svoje místo umím prosadit u manžela, farářů i u biskupa. Přeji manželovi po prožívání neúspěchu pracovního – duchovní úspěch, růst osobnosti a prožívání úcty od farníků

DĚTI:

- 1) Váží si otcova povolání
- 2) Otcova služba je natolik neovlivnila. V době svěcení už měli individuální zralou víru mladých věřících..

FARNOST:

- 1) Váží si manžela - jáhna
- 2) Farnost přijímá službu manžela jáhna, odlišují Bohoslužbu slova a mši sv. Na Bohoslužbě slova je méně lidí.
- 3) Krátká doba po svěcení, za tím necítím změnu. U některých žen snažících se o co nejlepší křesťanství – cítím konkurenci – chtějí více knězi pomáhat, jak já.
- 4) Před svěcením všechno – kolem oslavy ve farnosti připravoval manžel sám. Cítím v tom trochu neschopnost zapojit jiné (přílišná skromnost) Ve vedlejší farnosti, kde byli vysvěcení dva jáhni, byla větší spolupráce a pomáhali i přípravách, v pomoci nám.

KLÉRUS:

- 1) Náš kněz spolupracuje s manželem, váží si ho. Někteří hlavně polští kněží ještě neumí spolupracovat a respektovat jáhny. Jinak teď mám více kamarádů mezi kněžími, co je pozitivní.
  - 2) - tvoří tým - profesně i lidsky - ano
  - 3) Nevím, až bude změna, dám vědět...
  - 4) Podpora s respektem k možnostem biskupů vzhledem k jejich povahovým kvalitám...
- Ano, věřím a cítím, že biskupství podporuje jáhenství. Manžela i celou skupinu v přípravě vedl pomocný biskup Josef Kajnek.

Dotazník č 3

JÁ:

1) Ve svém osobním životě vnímám jako opravdu velký přínos manželovo svěcení – když manžel žehná rodině jako jáhen, je to znát, také jeho větší osobní vyzrállost a vyrovnanost působí na ovzduší celé rodiny, synové to vnímají, já to oceňuji. Je to požehnáním pro nás všechny, do rodiny přináší prvky duchovního života, zapojuje nás všechny do života farnosti, sám se ve farnosti více angažuje.

2) Pokud mohu srovnat, tak po manželově svěcení a zapojení do služby ve farnosti přibýlo času, kdy není doma, kdy se o tři malé děti (kluky – 8,6,3 roky) starám sama a není to úplně lehké. Synové více vnímají manžela jako autoritu a mne tolik neposlouchají...Manžel obvykle v sobotu dopoledne není doma, na mě je hlídání, vaření, úklid...babičky nejsou v dosahu, aby mi pomohly. Někdy je manžel jako jáhen ve službě mimo domov i některé večery v týdnu, na bohoslužbách. Při mši slouží u oltáře, takže chlapce v kostele hlídám sama, je výhodou, že starší už zapojuje do ministrování a mně to pomůže. Osobně mi schází možnost být na bohoslužbě sama, bez dětí (manžel je u oltáře), protože obvykle ze mše sv. „nic nemám“. Málokdy mám večer osobní volno abych jej strávila sama (to se mi spíše podaří dopoledne, když jsou děti ve školkách a školách a já mám náhradní volno z práce).

3) Můj duchovní život se mi zdá být stejný před i posvěcením, snad jen více vnímám požehnání rodiny (i mě) po manželově svěcení, více milostí....Společné modlitby rodiny (manželů) probíhají stejně jako dřív, snad jen nás všechny manžel více zapojuje do života farnosti – farní poutě, farní akce pro děti atd.Možná bych se ráda s manželem modlila večer breviář, ony ale ty večery s třemi malými dětmi nejsou úplně klidné a není prostor mít společně klid na tuto modlitbu.

4) Manžel není zaměstnancem církve a jáhenskou službu vykonává ve svém volném čase, pracuje na celý úvazek jako státní zaměstnanec. Nutné náklady na službu hradíme z prostředků rodiny a vnímáme to jako příspěvek církvi, jinak finančně moc do kostelních sbírek nepřispíváme. Vytíženost manžela jako jáhna je znát, jak už jsem psala výše. Ale myslím si, že kdyby manžel nebyl jáhen, stejně by svůj volný čas věnoval nějakým aktivitám, je to v jeho povaze, nedokáže dlouho „stát na místě“, takže to nakonec asi je jedno a lépe, že se angažuje jako jáhen, než cokoliv jiného.

5) Moje účast na manželově službě je taková, že já hlídám děti a starám se o domácnost (také chodím do práce), když není doma – dělám takové zázemí, aby on se mohl věnovat rodině. Někdy mu dávám zpětnou vazbu, když potřebuje něco probrat, zkonzultovat (někdy si čtu homilie nebo články do časopisu), když mě o to požádá. Vzhledem k tomu, že běžně nemáme žádné hlídání dětí, tak ani více nezvládnou.

6) Můj souhlas se svěcením vždy byl, je a bude. Nic bych neměnila. Život je o službě a sebevydání každý den, jinak je planý jako semeno, které nepadlo do dobré půdy. Tak to je.

DĚTI:

1) Děti si váží otcova povolání, mají k otci úctu. Manžel umí hezky vše dětem vysvětlit a přiblížit. Zatím se nikde nesetkali (třeba ve škole) s výsměchem, tak s tím ani neměli možnost mít problém. Myslím, že tatínka jako jáhna vnímají jako nějaký „bonus“, něco dobrého a pozitivního. Všichni chodíme do kostela, tak je to pro ně přirozené.

2) Ano – myslím, že to děti vnímají pozitivně, když vidí otce u oltáře, tak je to formuje, taky doma o službě a víře více mluvíme, než kdyby jáhen nebyl. Doufám, že jim to vydrží i do dalších let, až přijde puberta.

FARNOST:

1) Myslím, že farnost manžela jako jáhna vnímá valnou většinou pozitivně, možná z počátku to byl trochu nezvyk (i když my ve farnosti starého pána jáhna máme...), zvláště když čas ukázal, že opravdu jáhenská služba manžela je prospěšná – zejména v péči o nemocné (přináší sv. přijímání nemocným do nemocnice, psychiatrické léčebny a do domácností).

2) Ve farnosti byl mnoho let trvalý jáhen, pán (měl manželku, rodinu). Takže farnost velmi dobře tuto službu zná. Proto nebyl problém přijmout nového mladého jáhna.

3) Vztah farníků k mé osobě se moc nezměnil, možná mě více znají, hlavně straší generace, že já jsem ta manželka jáhna. Já osobně vnímám úctu k tomuto povolání, a tak mám možná i já výsadnější postavení ve farnosti. Z čehož netěším, spíš mě mírně zatěžuje být „sledována“ jako manželka jáhna, když v kostele či jinde hlídám naše neposedné kluky...

4) Podpora farnosti rodině nějaká zvláštní (z pozice toho, že manžel je jáhen) není. Uvítala bych příležitostné hlídání dětí, ale sama to neumím si o to říct (někoho obtěžovat) a sám se nikdo nenabídne. Dvakrát jsem se pokoušela si hlídání takto domluvit, ale bylo to obtížné (z mé strany).

KLÉRUS:

1) Spolupráce s kněžími je dobrá, nevidím nějaký větší problém.

2) Na faře v našem městě je více kněží, spolupráce s naším farářem je velmi dobrá, s jedním knězem horší (nesedli si osobnostně) – někdy brání novým aktivitám, třetí je nový. Farář se obrací na manžela, když něco potřebuje (někdy pohřeb, nějakou bohoslužbu slova apod.) a manžel většinou vždy vyhoví. Konkurence není, je však pravda, že je vymezena oblast, ve které se manžel angažuje a většinou nekonkuruje kněžím.

3) Krátce máme třetího kněze navíc a zatím žádnou změnu nepozoruji a myslím, že ani nenastane.

4) Ze strany biskupa vnímá podporu. Hlavně když probíhala formace jáhnů, byla jsem na nějakém setkání, biskup byl u nás na rodinném setkání před svěcením a vše probíhalo moc pěkně.

Nyní po svěcení nějak osobně nepozoruji zájem o rodiny jáhnů, manžel možná říkal, že je nabídka nějakých pobytů pro rodiny jáhna (nebo pro jáhny a manželky) či setkání, ale to jsme zatím vzhledem k tomu, že máme malé děti a žádné hlídání, nevyužili.

To nedokážu posoudit. To mi nikdo nesděluje a nevím, jak bych se to dozvěděla.

Dotazník č. 4

JÁ:

1) Řekla bych, že v prvních týdnech – měsících po svěcení byly osobní vztahy lepší než před ním, řekla bych, že je to trochu podobné, jako když se člověk po sv. smíření nějakou dobu cítí „lepší a silnější“. Ze společného času se něco málo ukrojilo, je znát, že o svátcích a nedělích je vítán někdy jako záskok a někdy jako doplněk při liturgii

2) na manželovi je o něco míň než dřív

3) Začala jsem se modlit s manželem breviář, i když zdaleka ne pravidelně (nepravidelnost a frekvence ale souvisí spíše s možnostmi manžela než mými). Někdy se taky připlētu na nějakou duchovní akci. Líbí se mi akce pořádané pro jáhny s manželkami. To by bylo hezké, kdyby v tom byl systém... (ale ten se jistě špatně hledám při tak ne-sourodé „členské základně“).

4) *není zaměstnán vysloveně v církvi ve smyslu pastorační; plat není výrazně změněný - vytíženost - povolání a služba, úbytek času - *rozhodně je, ale řekla bych, že to dost souvisí i s tím, na co všechno manžel „kývá“

5) *se společnou prací zatím nemáme moc zkušeností, přípravu snoubenců jsme zatím nedělali, u jedněch lidí manžel trochu vypomáhal; byla jsem s manželem v týmu Alfa kurzu; obecně: manžel ji nevyžaduje, neodmítá

6) Můj souhlas se svěcením, dala bych ho dnes? * Ano. A za jakých podmínek? Hm, řekla bych, že stejně se moc podmínky dávat nedají – buď to manželka připustí nebo nepřipustí – dávat si podmínky ve stylu ‚ale nesmíš zanedbávat děti‘ nebo ‚ale jen když se nestaneš církevním zaměstnancem‘ nemá podle mě smysl, protože ani při nedodržení v budoucnu se nějaké ‚odjáhnutí na manželčinu žádost‘ udělat nedá.

DĚTI:

1) jak kdo – řekla bych, že některým je to jedno a některé to berou pozitivně

2) Myslím že moc ne

FARNOST:

1) krátce po svěcení jsme změnili i farnost, takže - v původní farnosti více méně beze změny, u farnosti v sousedství, kde vypomáhal, se našli lidé, kteří si mysleli, že je sna d něco jako řeckokatolík nebo že je to hereze, když ženatý muž stojí u oltáře, ale to jde o celkové vzdělání resp. informovanost mezi věřícími; v nové farnosti byl přijat již jako jáhen a řekla bych, že se na něj jako na autoritu pohlíží

2) Viz výše. Záleží na složení lidí ve farnosti, na věku a vzdělanosti, na venkově a v městě...

3) v původní farnosti více méně beze změny, v nové farnosti – jak kdo, občas mají lidi pocit, že manželka jáhna má samosebou něco ze znalostí nebo schopností v sobě taky

4) nemám moc zkušeností, nemůžu se vyjádřit

KLÉRUS:

1) jak u koho, u těch, se kterými je běžně v kontaktu, je spolupráce dobrá, když se „připlete“ k někomu, kdo s jáhnem nemá zkušenosti, bývají někdy minimum, vysloveně odmítání jen naprosto ojediněle

2) v našem případě tvoří víceméně takový volný tým

3) v našich případech to bylo beze změn

4) - to si asi netroufnu komentovat, nevím - řekla bych, že u jednoho je odpora, u druhého zpočátku chlad, vzhledem k okolnostem postupně spíše využití, nyní i +- podpora (ale není míněna podpora osobní, duchovní, jde o podporu spíše v oblasti manželovy „technické práce pro církev“)

zájem nepozorují – a proč? To je spíš otázka pro jiné... Ale taky mají i jiných svých starostí dost a dost....

to je zase spíš otázka pro biskupy- asi jde především o náhražku při nedostatku kněží - specifickou úlohu jáhnů vnímají spíš někteří jednotlivci z řad „řadového kléru“ - ale nemůžu mluvit o tom, co nevím

Dotazník č. 5

JÁ:

- 1) prakticky žádná změna
- 2) stejné
- 3) přinesl nám oběma obohacení
- 4) příjmy poměrně nízké, má ještě vedlejší činnost, protože některé výdaje musí hradit ze svého – např. automobil na sl. cesty
vytíženost - dá se zvládnout
- 5) ne
- 6) Ano

DĚTI:

- 1) Váží si otcova povolání
- 2) Ano

FARNOST:

- 1) lidé jej ve velké většině uznávají
- 2) ano, přijímá, nemají zkreslené představy
- 3) ne
- 4) ano

KLÉRUS:

- 1) ano, dobrá
- 2) tvoří tým - profesně i lidsky
- 3) nenastala
- 4) Myslím, že ano, ale nedovedu specifikovat
Biskup i bisk. vikáři se vždy při návštěvě farnosti o ridinu alespoň trochu zajímají
Přínos? Ano

Dotazník č. 6

JÁ:

- 1) Manžel je více zaměstnaný pro farnost, v neděli dopoledne navštěvuje nemocné (to dříve nebylo). Přestali jsme téměř jezdit na církevní akce, protože manžel je zapojen trvale ve farním kostele.
- 2) Manžel mi nepomáhá při činnostech kolem domu a zahrady jako dříve.
- 3) Modlíme se pravidelně společně modlitbu breviáře. Asi se zlepšil, manžel mi někdy něco vysvětlí a řekne z duchovní oblasti
- 4) Manželovi hradí biskupství náklady nezbytné s činností spojenou s jáhenstvím – cestovné, telefony apod.
- 5) Dávám reflexi na kázání, manžel ji chce
- 6) Nevím, když vidím, jak je manžel vytížen?!

DĚTI:

- 1) Určitě se nestydí, a myslím si, že si toho váží
- 2) Myslím, že ano

FARNOST:

- 1) Nevím, někdy mi připadá, že si toho ani farníci neváží, že mají mezi sebou jáhna
- 2) Ano, věřící ani třeba nevědí, že když je knězem stanovená místo nedělní mši svaté bohoslužba slova, tak že je platná stejně jako mše sv.
- 3) Nezdá se mi, že došlo ke změně
- 4) Na tuto událost nepřišlo, Bohu díky!

KLÉRUS:

- 1) Zatím jsou vztahy dobré
- 2) tvoří tým ANO, nemá svou oblast zájmů
- 3) Změna nastala, ale je velmi krátká doba (14 dní) na hodnocení
- 4) Nevím, s biskupem jsem mluvila jednou, a to před svěcením
Jsem v pozici babičky a důchodkyně, tak se to nemůže projevit.
Nevím, tato otázka mi asi nepatří.

Dotazník č. 7

JÁ:

- 1) vzhledem k tomu, že jsme oba mnoho let před svěcením pracovali ve farnosti a manžel vykonával některé služby jako laik, k žádné výrazné změně nedošlo
- 2) stejné jako v ot. 1, nemáme žádné problémy
- 3) –pravidelné společné modlitby s manželem, častější účast na modlitebních akcích a bohoslužbách ve farnosti - ale souvisí také s tím, že nám odrostly děti, mají už vlastní život a vnoučata zatím nemáme...
- 4) není v žádném pracovním vztahu s biskupstvím, ani s farností
– všechny služby manžel realizuje na vlastní náklady bezúhrad
– větší psychický i fyzický nápor namanžela, větší zodpovědnost
- 5) –manžel má ve službě moji plnou podporu, vítá moji reflexi na přípravu homílií, zvl. na dětské mše sv., některé akce farnosti připravujeme spolu (manželské večery), až do loňského roku jsme spolu jezdili na farní tábor pro děti, probíráme spolu navzájem témata výuky náboženství (sloužím ve farnosti též jako katechetka)
- 6) – bez váhání ano

DĚTI:

- 1) – váží si otcova povolání
- 2) Ano – alespoň doufáme, že ano

FARNOST:

- 1) – postoj farnosti k manželovi se nezměnil, svěcení přineslo větší kredit služby (návštěvy nemocných, katecheze, práce s mládeží), větší autorita ano
- 2) –službu jáhna farnost oceňuje, bez zkrslených představ
- 3) –beze změn
- 4) –modlitební a morální podpora - materiální podporu nepotřebujeme

KLÉRUS:

- 1) ano
- 2) tvoří tým pouze profesně
- každý má svou linii, svou oblast zájmů – částečně ano, ale po dohodě
- 3) – změna nenastala
- 4) - podporu nepociťujeme
– zájem nepociťujeme
–nevím, není žádná zpětná vazba

Dotazník č. 8

JÁ:

- 1) Nedošlo ke změně
- 2) Nedošlo ke změně
- 3) Nedokážu posoudit
- 4) Není zaměstnanec církve, náklady minimální, úbytek volného času manžela, který využívá pro přípravu na mši sv.
- 5) ne
- 6) Ano

DĚTI:

- 1) Prozatím to berou jako přirozenost
- 2) Uvidíme

FARNOST:

- 1) Asi bez změny
- 2) Farnost službu jáhna rozumí. V naší farnosti nejsou zkrácené farnosti.
- 3) Nepocit'uju žádná změnu
- 4) Podpora nebyla třeba

KLÉRUS:

- 1) Spolupráce dobrá
- 2) každý má svou linii, svou oblast zájmů - ano
- 3) nestala změna
- 4) nevím
nevím
neřeším to

Dotazník č. 9

JÁ:

- 1) Žijeme už jen s dospělým svobodným synem, takže se žádné významné změny nekonaly. Oba vlastně celý život pracujeme pro farnost, jsme takové „dvoukariérové“ manželství.
- 2) Bez problémů
- 3) Můj duchovní život bez velkých změn, společná Denní modlitba církve
- 4) Manžel působí jen v rámci farnosti, drobné výdaje naše kapsa unese. Vytíženost dost značná
- 5) Manžel potřebuje spoluúčast jen výjimečně, spíše se domlouváme ohledně bohoslužby slova – jaký žalm apod.
- 6) Souhlas bych dala, manžel slouží rád

DĚTI:

- 1) Naše děti jsou již dospělé, nemůžeme mluvit za ně. Příliš o té službě s námi nemluví, ale povinnosti respektují.
- 2)---

FARNOST:

- 1) Postoj bych řekla beze změny, záleží na tom kterém jednotlivci. Ti, kteří byli zaujatí předtím, pravděpodobně zůstávají zaujatí i nadále, přátelé vyzdvihují kázání. Podle toho i autorita
- 2) Farnost jako celek službu přijímá
- 3) Pokud se týká mne, spíše mě farnost hodnotí z hlediska mé služby (varhanice, katechetka).
- 4) Jsou to spíše jednotlivci

KLÉRUS:

- 1) Spolupráce s knězem dobrá
- 2) Tvoří tým
- 3) Změna nenastala
- 4) Nevím, co odpovědět...

Dotazník č. 10**JÁ:**

- 1) V osobním životě se nic nezměnilo, nelíbilo se mně, že vyžadoval být a také chodil v neděle a svátky k oltáři a nebyl se mnou a s dětmi v kostele.
- 2) Nic se nezměnilo
- 3) Duchovní život byl stejný
- 4) Byl zaměstnancem na fáře, měl menší příjem. úbytek času, vyučování náboženství a ve volném čase návštěvy v penzionech a nemocnici..
- 5) Neměla jsem žádnou spoluúčast na duchovní službě.
- 6) Ano

DĚTI:

- 1) Děti si váží otcova povolání
- 2) Ano

FARNOST:

- 1) Postoj k jáhnu - beze změny, podle situace
- 2) Nevím
- 3) Ne
- 4) Ne

KLÉRUS:

- 1) nutné minimum
- 2) každý má svou linii
- 3) Po změně kněze vytvořili tým profesně i lidsky.
- 4) S biskupem se nestýká
Nevím.
Nevím.

Dotazník č. 11

JÁ:

1) Významná změna není, nebo si už nepamatuji, Karel je jáhnem 24let, za tu dobu se život v rodině hodně změnil

V neděli a ve svátky společně na bohoslužby nechodíme. Obědy už máme společné.

- 2) Většinu domácích prací dělám jí.
- 3) Duchovní život je stejný
- 4) Manžel je zaměstnancem církve, přizpůsobila jsem se podmínkám.
- 5) Neúčastním se žádných příprav
- 6) Ano

DĚTI:

- 1) Váží si otcova zaměstnání
- 2) V některých případech jsou trochu nemile překvapeni chováním v církvi

FARNOST:

- 1) Beze změn
- 2) Službu jáhna přijímá
- 3) Nezměnila se
- 4) podporu jsme zatím nepotřebovali, spíš zajišťuji některé akce ve farnosti.

KLÉRUS:

- 1) nevím
- 2) neznám odpověď
- 3) neznám odpověď
- 4) nevím....

Stále někam cestujeme, hlídáme děti, je to fajn, nemám čas řešit svoje bolístky.

Dotazník č. 12

JÁ

1) Solečně strávené dny před i po svěcení manžela v době vánoční, velikonoční a zasvěcen.svátcích na bohoslužbách.

2) Rozdělené úkoly v rodině před i po svěcení společně.

3) Duchovní život před i po svěcení manželově stejný.

4) Manžel v důchodu, zpočátku finančně hrazeno vyučováním náboženství školou.

5) .Dle přání manžela předčení homílie.

6) Souhlas ke svěcení ano i dnes.

DĚTI:

1) Váží si otcovo povolání,

2) Otcova služba působí na jejich život.

FARNOST:

1) Vážnost stejná.

2) Věřící přijímají s uspokojením.

3) změnu nepozoruje

4) Zatím nebylo výrazně nutné.

KLÉRUS:

- 1) Spolupráce dobrá
- 2) Každý má svou linii.
- 3) Změna se projevila k poměru stáří.
- 4) - Podpora biskupa při setkáních ano.
.Zatím k tomu konkrétně nedošlo
Myslím jako přínos pro diecézi.

Dotazník č. 13

JÁ:

1) jáhenské svěcení náš rodinný čas hodně změnil a to i přesto, že jsme měli malé děti - ubylo společné sezení v lavicích s dětmi - na druhé straně děti šly s tátou k oltáři a automaticky začaly ministrovat všechny od raného dětství, jinak jsem to nikdy jako újmu nevnímala

2) Nic se nezměnilo

3) Vzala jsem trošku jako svou povinnost vzdělávání se ve víře, každý rok jsem začala jezdit na exercicie, ale nebylo mi to zatěžko, protože jsem takhle byla nastavená z rodiny

4) Vždycky jsme skoro všechno hradili sami, jeden čas měl manžel částečný úvazek z biskupství, ten v současnosti není. Manžel není zaměstnancem církve, myslím, že aspoň náklady na cestovné by mělo biskupství nějak hradit, aby to muž nedotoval z rodinného příjmu - rodiny jáhnů obecně nejsou malé...

5) Pokud byly přípravy snoubenců, byla jsem "spolupořadatelkou", mám instruktorský kurz PPR a jsem v této oblasti schopná předat mnoho cenných zkušeností.

Často reflexe promluv, manžel ji vyžaduje.

6) Souhlas bych dala, možná bych ještě rozšířila - každoročně na Zelený čtvrtek je obnova kněžských slibů a na svátek Sv. Rodiny obnova manželských slibů. Myslím, že by mohla být i obnova jáhenství, kde by byli oba manželé, mohlo by to být třeba ve výroční den, či několik jáhnů najednou apod.

DĚTI:

1) Otcova povolání si váží, ačkoliv když byly malé, některým věcem nerozuměly. Na druhé straně pro ně bylo samozřejmostí, že je táta u oltáře.

2) Dnes již 3 dospělé děti prakticky víru žijí (dvě jsou již samostatné), nejmladší je ještě s námi doma, ale myslím, že je na dobré cestě.

FARNOST:

1) Změna postoje přicházela pomalu, někteří lidé se snažili jej "převychovat", stylem - měl bys toto a toto bys neměl apod. Ale přišlo to po výměně kněze....

2) Dnes už opravdu nevím....

3) Zpočátku nikdy, až po výměně kněze mi některé ženy začaly říkat, jak bych se měla chovat a oblékat, apod.

4) Nikdy jsme ji nepotřebovali, jen jedna paní nám řekla, že se za nás modlí, když jsme čekali své poslední dítě a byly komplikace v těhotenství.

KLÉRUS:

- 1) víceméně dobrá - mám na mysli vikariát

2) Zde nebudu odpovídat, protože ve farnosti, kde má být můj manžel jáhnem, nepůsobí, právě proto, že nový kněz si jel po svém a jáhna nepotřeboval, jakoby si s ním nevěděl rady.

3) Nastala výměna kněze, který zrušil skoro všechno, co jeho předchůdce budoval skoro deset let. Zrušil pastorační radu a komunikaci s jáhnem omezil na nutné minimum. Místo pastorační rady začala fungovat skupina agilních žen a došlo to tak daleko, že o většině věcí se kněz domlouval s těmito ženami a jáhen byl stavěn před hotovou věc. Nakonec po dvou letech manžel situaci vzdal a snaží se najít si svoji pozici jinde a jinak.

4) - nejsem si jistá, zda biskup zná všechny jáhny (o manželkách nemluvě)- tím pádem nevím o žádné podpoře

Dotazník č. 14

JÁ:

- 1) významné změny nepocítuji
- 2) stále stejný
- 3) změny nepocítuji
- 4) nepocítuji, , Bůh se stará a stále máme dostatek, každá služba vyžaduje čas, s tím se musí počítat
- 5) nemusím se účastnit
- 6) Souhlasila bych znovu

DĚTI:

- 1) děti jsou malé, neřeší to
- 2) Určitě jim je vzorem

FARNOST:

- 1) asi ho uznávají
- 2) nevím
- 3) nevím
- 4) nevím, situace nenastala

KLÉRUS:

- 1) spolupracují
- 2) každý má svou linii, svou oblast zájmů
- 3) Změna kněze nastala, ale rozdíl asi není
- 4) nevím

nevím

nevím

Dotazník č. 15

JÁ:

1) Snažíme se, aby čas pro rodinu byl na 1. místě, častokrát to ale nelze. Já jsem si zvykla, děti také, ale deficit času máme všichni. Neděli si plánovat můžeme jenom příležitostně, Vánoce a Velikonoce už vůbec.

2) Vzhledem na to, že máme oba dvě zaměstnání, musíme si veškerou práci rozumně přerozdělit. Pokud byly děti malé to byla domácnost na mne, ale např. nákupy dělal vždy manžel. Ted' to jde lépe. S vnoučaty ještě zkušenosti nemáme.

3) prostor pro duchovní život se u nás odvíjel spíše od věku a počtu dětí, než od množství povinností manžela jáhna. Naopak, tím, že jsme jáhenská rodina a navíc žije-

me na faře, vede nás služba jiným k prohlubování svého duchovního života – bez Ducha sloužit nelze

4) jsme nuceni mít dvě zaměstnání a někdy to na nás doléhá, hlavně na dorůstající děti, které se nedokážou nesrovnávat se standardem vrstevníků. Plat z obou zaměstnání je ve výšce jednoho u mnoha jiných rodin. Jsme si ale vědomi, že mnozí jáhni, nebo i pastorační asistenti slouží za poloviční plat, nebo dokonce zdarma

– my jsme v misijní oblasti, takže křtů, sobášů. pohřbů není moc, stěžení našich misii je spíše na preevangelizaci – divadlo, koncerty apod. v životě naší vesnice

5) ano spolupracuji

6) Ano, dala

DĚTI:

1)) Váží si otcova povolání

2) Ano

FARNOST:

1) manžel nevyšel z farnosti

2) ano přijímají a s vděčností

3) protože my jsme přistěhovaní a nejsme domácí, ze začátku nás jako rodinu farníci přijímali, ale lidi mimo farnost ne. Teď už máme u mnohých úctu a respekt

4) farníci pomáhají podle potřeby a možností

KLÉRUS:

1) dobrá

2) tvoří tým - profesně i lidsky : výpomocní duchovní

- každý má svou linii, svou oblast zájmů : administrátor farnosti

3) ano

4) - ano, biskup Kajnek je s námi v kontaktu, má zájem o naši službu i život

– zájem možná má ...

nevím

Dotazník č. 16

JÁ:

1) Před a po jáhenském svěcení – nenastala výrazná změna. Manžel pracuje stále ve směnném 12tihadinovém provozu, včetně víkendů a svátků. Práce pro kostel byla součástí i do té doby. Jsme přesvědčeni oba, že je potřeba ze strany laiků a nyní i jáhnů ulehčit ve farnosti knězi. Snažila jsem se být trpělivá i v době jeho studia na Teologické fakultě, protože je třeba odpovédět hledajícím i nevěřícím na jejich zvědavé otázky ne uzavřením se do izolace, ale mluvou „nekostelní“, s citem a trochu také se znalostmi, i když zprvu studia nebyla směřována na službu jáhna v budoucnosti, jen jsem přesvědčena o užitečnosti si rozšířit vzdělání – alespoň jeden, když oba nestihají. Moc společného času jsme nikdy neměli, oba jsme se věnovali vedení ve skautingu, zaměstnání. Před svěcením každotýdenně navštěvoval jako akolyta staré nemocné lidi s eucharistií, učil náboženství na I. stupni ZŠ, byl duchovní rádce na skautském středisku, nosil sv. přijímání těžce nemocným a lidem po úrazech domů, navštěvoval jako dobrovolník lidi v Hospici u lůžka, rozhovory s nevěřícími i věřícími. Neděle a svátky – Velikonoce, Vánoce slavíme, pokud nemá službu v zaměstnání, s rodinou. Mým rodičům, bydlícími s námi v domě přizpůsobujeme i svůj život, 3 roky otec ležel, po jeho smrti matka sklerosa – takže stále vaření a příp. pomoc a někdy i hlídání. 2 dcery už byly dospělé.

Jen mladší dojíždí občas, starší dcera má rodinu. Hlídáme její dítě, v čase zdravotních problémů dcery a při jejím zaměstnání a v době očekávání narození dalších dětí. V současné době nemá manžel tolik času na dobrovolnické návštěvy v Hospici. Někdy zastupuje těžce nemocného kněze ve vedlejší farnosti, když není ve svátky, nebo neděle žádný zastupující kněz, nebo převáží autem a doprovází při mši sv. a má homilie vedle kněze, který je po mozkové příhodě a je třeba sloužit nedělní mši sv. . Jednou v týdnu ve všední den má kázání a příp. pohřby. Já jsem ráda, když se mimo neděli dostanu na mši sv.

2) Já jsem donedávna měla zaměstnání i o některých sobotách. Některé úkoly se od-souvaly z důvodu mého zdraví. V současné době již nedojdu 3 km do města do kostela, na nákupy, jsem závislá na odvozu. Práce v domácnosti – v některých dnech bez problémů, někdy musím ze zdravotních důvodů dělat jen to nejnnutnější a přeložit práce na jiný den. Úkoly si rozdělujeme za běhu života. Poslední předminulý rok na podzim práce po dobu 1 roku na půl úvazku, z důvodu zhoršení mého zdraví, hlídání vnuka a péče o maminku. Potom výpověď ze zdravotních důvodů a teď nástup do důchodu. Máme zahradu 4 km od domova, manžel někdy pomáhá i dceři na její zahradě, já zpracovávám co příroda dala a spoustu a ještě spoustu ovoce, bylinek nebo jiných produktů můžeme rozdat. Děláme co můžeme, ale zdá se, alespoň mně, že už jsme pomalí. Za léta stálého pracovního vytížení a lítání z jednoho do druhého bychom potřebovali upravovat a opravovat dům. Někdy se předradí služba před starostí o vlastní bydlení.

3) Náš duchovní život – skoro stejný před i po manželově svěcení. Oba jsme ve volném čase pracovali ve skautingu, služba druhým je vyjádřením naší víry, lásky k bližním. (Nyní jen manžel jako duchovní rádce . Já už ztrácím kontakt. Vůdcovství jsme předali.) Čerpáme hodně z přírody a Boha poznáváme z jejích krás a dokonalosti. U stolu se modlíme společně jen v neděli a svátky. Pokud není manžel ve službě – společná večerní modlitba, desátek růžence společný a manžel předčítá breviář – častěji večer. Jen na dovolené i ráno. Již od té doby, co jej znám je u oltáře jako ministrant, pak se věnoval ministrantům mladším a pomáhal chystat schůzky pro ně, později od našich malých dětí jsem ho posílala k oltáři, když nebyli ministranti při mši ve všední dny. Potom byl u oltáře jako akolyta. Je pravda, že se nám málokdy podaří být v kostele vedle sebe v lavici. Přes 20 let každoročně jezdíme na rodinné duchovní týdenní obnovy, případně spolu na víkendovou nebo jinou duchovní obnovu. Rádi se zúčastňujeme adorací (bohužel v současné době mám alergii na kadidlo a v naší farnosti mají oblibu ve velkém „kouří“ z kadidla. Zatím zabírají prášky, ale nemohu tak často vyhledávat tyto chvílky. Trochu mě to chybí, škoda.

Jinak jsme stále v e ř í c í , i když někdy některé informace a zprávy z farnosti nás „rozhodí“ Po svěcení se manželovi lidi více svěřují, asi více víme o bolestech a nemocech farníků a je stále za co se modlit, případně obětovat za druhé své bolístky. Jsem obyčejná žena, praktikující katolička. Každý z nás dvou máme trochu odlišnou spiritualitu. Já ráda zpívám ve sboru, manžel nezpívá. Ke svátostí smíření se mi špatně chodí manželovu nadřizenému.

4) Můj manžel se na žádost pana faráře chystal na jáhenskou službu, nějaký čas p. farář zažádal o půl úvazkový plat pro něj jako pastoračního asistenta. Po toto období manžel měl jedinou starost, kam ty peníze poslat, aby posloužili někomu potřebnému, protože on chtěl službu dělat bez platu. Nejvíce mu vadila i každoroční daňová příznání.

V současné době rádi přijali na biskupství zprávu, že nechce plat. Manžel si oddychl a je bez příjmu. Úhrada nutných nákladů – výuka náboženství – pracovní listy platí fara. Dárčky dětem a ostatní, výlet pro děti z náboženství (často si bere na to i dovolenou), případné cesty autem při návštěvě nemocných hradíme z našeho rodinného rozpočtu.

(Jen mezi námi - někdy se podivuji, že p. farář zapomene vyplatit svého zaměstnance – když na něm chce jeho službu na pohřbu. Někdy si i kvůli tomu vyměňuje směnu. Často na něj padnou pohřby těch, kteří nejsou stále „naloženi“ v kostele, příbuzní se neumí ani pomodlit, nebo ti, co si vzali život nebo tragicky zahynuli a potom příprava homilie mu dá i kolik hodin. Často si mého muže vyžádají. Ostatní zaměstnanci fary – varhaníci, hudebníci, kostelníci takový problém nemívají. Myslím, že jde jen o věc pořádku, ale třeba je to roztržitost....)

Vytíženost je dost velká, protože jak se jeden osvědčí někde, chtějí ho i jinde. Bohužel tím, že pracuje ve směnném provozu, nemáme určený pravidelný den ani chvilky jen pro sebe jako manželé. Je to náš celoživotní problém. Vždy je něco nebo někdo důležitější. Času je na vše určitě méně. Těch služeb je určitě více, než před svěcením. Protože i když je doma, tak při přípravě homilie nechci rušit a tak některé dotazy odložím a zapomenu, řešení se odkládá. Je těžší komunikace, dost se stále spěchá, málo klidného společného času. Pan farář dotaz na jeho čas vznáší jen k jeho diáři a směnáři, bohužel nikdy se neobrací s dotazem k manželce, jestli nemá nějaký plán. Ta se vždy přizpůsobí.

5) Moje účast na manželově službě není požadována, snad jen zajistit klid. Já jen peru, žehlím a vařím, dělám co můžu, pokud ještě můžu. Dbát o zdraví manžela, není lehké, protože manžel není malé dítě a tak často neposlouchá !! To jsem podepsala a nevěděla jsem, že to není lehké.

Při homilii nevyžaduje reflexi, protože hned po prvním kázání mi pan farář sdělil, že žena nemá co do kázání mluvit. (Vyznělo to – ať žena v Církvi mlčí.) Jen když manžel očekává, že na pohřeb přijde půl města, tak mi kázání dá přečíst. Většinou mu řeknu, ať to v některé pasáži zkrátí, nebo něco málo vynechá, ale ujistím ho, že to je dobré.

6) Souhlas s jáhenským svěcením bych dala znovu i dnes. Studoval, aby něco věděl a i s menšími dětmi jsme to zvládli. Jsme přesvědčeni, že každý, kdo žije v mládí skauting, ví, že je to služba, ke které jsme stále připraveni i jako křesťané. Jáhenství je služba posvěcená a z této pozice může více žehnat. Je to silnější, než jen křížek od laiků, kteří svěcení nemáme. Slovo jáhna „z terénu“ má význam tím, že se dívá trochu z jiného úhlu pohledu na život. Často bývá lépe přijímán, než kněz. Myslím, že je blíže životu, není tolik odtržen od reálu života, zvláště je bližší hledajícím a nevěřícím je přijatelnější (Ale nesmí to vědět pan farář.)

Jestli bych dala souhlas i dnes? Ano. Možná bych si jen vytkla i trochu respektu vůči mně i vůči rodině. Je to asi jednotlivě v kněžích – celibátnících – a ne ve všech. Nemožu se ozvat právě já, když pan farář zapomene po ekumenických bohoslužbách pozvat i manželky kazatelů jiných církví (nejde snad o občerstvení na faře), ale bylo by to určitě milé.

(Není to ve zlém, pro mě je to běžné, i když nové, ale pro manželky kazatelů jiných církví, to musí být netaktní. Nemístná poznámka: Možná bych se tam lehčeji dostala s vařečkou v ruce.! Tak asi tentokrát ne, vyčkám zase do času ekumenických modliteb a po skončení opět zkusím dojít pěšky domů, protože nemám řidičák.)

DĚTI:

1) 2 dospělé dcery si v současné době váží otcova povolání. Vidí, že se ve službě druhým realizuje. Myslím si, že mladší dcera případné mladíky, se kterými se seznámila neinformovala hned na začátku, že její otec je jáhen. Myslím, že to bylo často handicapem. Obavy, abychom neočekávali něco víc od těch kolem nás. Nechtějí tolik vytíženého partnera. Dost nerady chodí na bohoslužby, když vědí, že tatínek káže.

2) Duchovní život dcer už v době jeho svěcení byl zformovaný. Jsou dospělé a nezměnilo jim to víru a pohled na Církev. Obě studovaly – starší dcera katechetiku a mladší má teologickou fakultu – bakalářské studium. Obě studia používají jako vzdělání ke komunikaci s okolím, ne k výuce náboženství. Starší slouží jako varhanice.

FARNOST:

1) Postoj zůstává stejný, ve skautingu měl autoritu, mnohým rodinám pomohl přelknout problémy s vírou dospívajících. Přirozenou cestou bez dlouhých řečí.

Dokonce v den svěcení se sešla celá farnost u jednoho stolu - i ty tábory, které po mnohá léta byly pro různé názory proti sobě. V ten den se setřely mnohé dlouhé vykonstruované spory. Až mě to množství lidí překvapilo. Autoritu má. I ti, kteří nebyli přesvědčeni o potřebnosti jáhenské služby, v době nemoci p. faráře mi sdělovali, že teď pochopili, že je to dobré a potřebné.

2) Někteří sice stále nepůjdou při sv. přijímání akolytovi ani jáhnovi, ale většinou si váží jeho služby. Protože služba u oltáře vycházela nejprve ze služby dětem, nemocným a potřebným. Není to jenom okázalost v obřadech. Je to dar Bohu a druhým a na to lidé slyší a rozumějí tomu.

Zkreslenost pohledu je v tom, že někteří si to pletou s přípravou na kněžství a tak ze začátku jsem vyslyšala, jak se úsilovně modlí za to, aby se brzy stal knězem. (Někdy jsem nebyla schopná jim vysvětlit, že se tím nepřímo modlí za mou smrt. ???)

3) Myslím, že mě většina farnosti přijímá, ale asi mají obavy, že zbožný muž nemá tak zbožnou ženu, protože se tak často nedostanu do kostela nebo mi to zdravotní problémy nedovolují. Někdy se stane, že některé ženy po obřadech svěřují mému manželovi své problémy až z toho mám problém já, jestli se můžu k manželovi po mši hlásit, abych je nerušila. Jedna moje švagrová mi sdělila, že většina žen mi závidí, že mám doma tak svatého muže a často mi to řeknou, copak ty, ty máš doma svatýho mužského, což mi na sebevědomí nepřidá. Mám z toho pocit, jestli na to všechno stačím. Naštěstí u bližších přátel změnu nezaznamenávám. Jen jediná kamarádka mi trochu pomáhá dostat se zase na koleje zpátky, abych nebyla plná obav.

4) Moc podporu nevnímám, spíše ji druzí očekávají od nás.

KLÉRUS:

1) ANO – dobrá, v některých situacích jen nutné minimum

2) Ze začátku se snažil manžel s p. farářem tvořit tým – ale nárok na jeho stejné názory je trochu rozkmotřili. Musel se trochu vymanit z jeho vlivu. Teď je ochotný ke službě, ale ne k dlouhým hovorům a rozebírání farnosti.

Každý má své příznivce. Někdy je cítit trochu žárlivosti, když mají lidé požadavek na jeho osobu.

Naštěstí bylo to přání a výběr p. faráře, aby se on chystal na jáhenskou službu, přesto někdy cítí jako konkurenci a špatně ji nese. Lépe když lidé to ve chválení nepřehánějí.

3) P. farář se stále mění pozitivně v jednání s dětmi při mších, v trpělivosti – mnoho se naučil, nebylo mu to dáno. Naučil se vnímat hudbu, která ho ze začátku zdržovala, a tak jen nejkratší skladby byly dirigentovi schváleny. Tím, jak poznává lidi, začíná myslet na jednotlivce a jejich problémy, nemoci a nebojí se předložit tyto konkrétní starosti na oltář, což dříve bral jako nepatřičné vyzrazování diagnóz a osobních problémů.

Negativně v tom, že sleduje, kdo co říká a když s ním nesouhlasí, dá mu to znát. Při- jde mi, že při větším počtu věřících ve farnosti odradí některé svou špatnou náladou (je nemocný, ale přesto) a když začnou chodit do jiné farnosti, mávne jen nad tím rukou. Tím, že s vysokými nároky připravuje mládež k biřmování, stává se, že ti méně chytří nebo bojácní k biřmování ani nedojdou. Je přísný i v udělování svátostí – např. svátost nemocných z obav zneužití této svátosti, pro ty, kteří si to nezaslouží, nebo jsou málo připravení. Tím dochází k názorovým konfliktům, když jiní mají jiný názor.

4) Ze strany světicího biskupa zájem ano – i o rodiny, a to před svěcením jáhni s manželkami.

Ze strany diecézního biskupa – nemohu posoudit, protože pokud bylo setkání jáhnů, manžel sloužil v práci. Od ošetřování starých rodičů se tak často nedostaneme na žádná setkání.

Dotazník č. 17

JÁ:

1,2,3,5/ Manžel byl vysvěcen v roce 1992 - v době kdy naši rodiče již byli staří, nemocní a potřebovali naši pomoc. Tetičky a strýčkové ,kteří mamince pomáhali, když byl tatínek v 50-tých letech zavřený byli také staří a potřebovali pomoci. Děti byly ve věku 18,16,14 let a chodily do školy. Po manželově svěcení plynul život dále a podobně jako před svěcením. Ve všední dny jsme chodili do práce, odpoledne manžel docházel na obecní úřad na jednání místní komise a zařizoval z toho vyplývající povinnosti, do lidové školy umění, kde zastával funkci předsedy SRPŠ ,rodičovské schůzky do škol dětem, jindy přijížděl pozdě ze služební cesty. Já jsem odpoledne prala, žehlila, nakupovala, vařila, uklízela. Protože jsme měli zahrádku, tak jsme se o ni střídavě starali okopávali, zalévali, sekali trávu pod. . Děti se odpoledne učily docházely do spolča podle toho, jak bylo potřeba - když nacvičovaly zpěv na mše svaté ,vánoce, velikonoce, svatby, soutěže, o vánocích a velikonocích chodily zpívat do LDN, domovů důchodců byly často pryč. Někdy jsme se všichni ani nesešli k večerní médlitbě. V sobotu jsme s dětmi pomáhali rodičům a tetičkám. V neděli jsem s manželem jezdila do Jezbořic, kde manžel sloužil bohoslužbu slova, děti chodily se společem do kostela, kde zpívaly a hrály. O vánocích jsme se scházeli se sourozenci, zpívali koledy, vyprávěli si při čaji a cukroví. Teprve když děti odešly z domu /oženily se a vdaly/byl náš život klidnější. Mohla jsem si číst a s manželem více povídat,připravovat kázání. I manžel měl více času. Ve všední den byl pověřen adorací před nejsvětější svátostí. Krátce po odchodu do důchochodu ho ranila mozková mrtvice a v důsledku toho již nemůže zastávat jáhen-skou službu.

4/Manžel nebyl zaměstnancem církve - pan farář mu platil náklady na cestu osobním autem.

6) I dnes bych souhlasila s manželovým svěcením - věřím že je to pro rodinu velká milost a že jsme díky tomu překonaly spoustu těžkostí a i dnes, když jsme se tuto sobotu dozvěděli o dceřině těžké nemoci máme se s vírou na koho obrátit. Podmínky bych si nekladla a snažila bych se vše zařídit tak, aby vše fungovalo. V současné situaci by to asi bylo složité.

DĚTI:

1) Vážily si otcova povolání a asi neměly problém se k tomu hlásit, protože po roce 1989 byla již situace jiná než za našeho mládí, když se nám děti i učitelé smáli, že chodíme do kostela.

2) Ano.

FARNOST:

1) Postoj změnily, vážili si služby kterou vykonával při bohoslužbách.

2) Farnost službu jáhna přijímá a řekla bych že jí i rozumí. S ostatní nevěřící společností je to ovšem jinak.

3) Farníci si jáhna váží a i dnes když ji již vykonávat nemůže mají ho rádi.

4) Nejlépe jsem poznala podporu farnosti, když byl můj muž nemocný. Mnoho farníků ho pozdravovalo a navštěvovalo v nemocnici.

KLÉRUS:

1) S většinou kněží naší farnosti byla spolupráce dobrá a s manželem si rozuměli a vzájemně se respektovali. Ale jako všude jsou lidé různí, tak i někteří kněží mají na

jáhna jiný pohled - nemohou pochopit že se plně nemohou věnovat službě, protože mají povinnost vůči manželce, dětem - musí chodit do práce atd.

2) Je to jako v bodě 1.

3) Jako já těžko pochopím, jak je těžký život v samotě na faře, kde si musí kněz vařit, uklízet,prát atd. tak je někdy těžké, když má kněz pochopit život jáhna.

4) Podpora ze strany biskupů vždy byla /p. biskup Otčenášek,Duka/. Každý ji však projevoval jinak. Pan biskup Otčenášek a Duka /kardinál/ si kromě návštěv ve farnosti zval jáhny každoročně na biskupství, kde po mši svaté s jáhny poobědval a po té se zajímal o každého , o jeho radosti i starosti, službu ve farnosti, vysvětloval různé dějinné události. Bylo to příjemné posezení. Věřím, že i dnes je biskupstvím přijímáno jáhenství jako přínos, protože p. biskup Vokál v promluvách klade důraz na jáhenskou službu a dnešní církve se musí obnovit od zdola.